TEORİ DİZİSİ 1

H. Fırat

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm

TDKP ELEŞTİRİSİ

EKSEN YAYINCILIK

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm
H. Fırat

H. Fırat

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm

TDKP ELEŞTİRİSİ

EKSEN YAYINCILIK
TEORİ DİZİSİ: 1
Babıali Caddesi Sıhhiye Apt. 19/11 Cağaloğlu
Tel: 512 51 46
Baskı: Ayhan Matbaacılık
Mart 1990 İstanbul
1. Baskı

" Rusya tarihinin dev adımlarla ilerlediği fırtınalı günler yaşıyoruz; ve bazen her yıl , durgun geçen onlarca yıldan daha büyük önem taşıyor.Reform sonrası dönemin yarım yüzyıllık sonuçları toparlanıyor ve önümüzdeki uzun çok uzun yıllarda bütün ülkenin kaderini belirleyecek sosyal ve siyasi yapının temel taşları döşeniyor . Devrimci hareket şaşırtıcı bir hızla gelişmeye devam ediyor ; bu arada "bizim akımlarımız" da alışılmadık bir hızla olgunlaşıyor (ve solup gidiyor). Rusya gibi hızla gelişen kapitalist bir ülkenin sınıf sisteminde sımsıkı kök salmış akımlar çabucak kendi düzeylerini buluyor ve bağlı oldukları sınıflara yavaş yavaş yaklaşıyorlar .

*... Öte yandan sadece aydınların belirsiz ve ara kesimleri tarafından savunulan görüşlerin geleneksel tutarsızlığını yansıtan akımlar, belli sınıflara **yakınlaşmak** için , gürültülü bildiriler , olayların patırtısı arttıkça gürültüleri artan bildiriler yayınlamaya çalışıyorlar. "Hiç değilse , müthiş bir gürültü koparalım!". İşte olayların girdabına kapılmış ve ne teorik ilkeleri ve ne de sosyal kökleri bulunan devrimci düşünceli birçok kimsenin sloganı budur.*

'Sosyalist Devrimciler ' de , çehreleri gittikçe berrak bir şekilde ortaya çıkan bu 'gürültücü' akımlara mensupturlar. Proleteryanın, bu çehreyi daha yakından incelemesinin ve toplumun gerçekten devrimci sınıfıyla yakın bağları olmadan ayrı bir akım olarak varlıklarını sürdüremeyecekleri kafalarına dank ettikçe proletaryanın dostluğunu her zamankinden daha büyük bir ısrarla isteyen bu insanların gerçek niteliği hakkında berrak bir fikir sahibi olmasının tam zamanıdır.

... Bizce teorinin olmayışı, devrimci bir akımın varolma hakkını ortadan kaldırır ve onu eninde sonunda kaçınılmaz olarak siyasi iflasa mahkum eder.

...Devrimci bir partinin ancak devrimci sınıfın hareketine fiilen rehberlik ettiği zaman adına layık olabileceğini akıldan çıkarmamalıyız. "

Devrimci Maceracılık
V. İ. Lenin 1 Ağustos 1902

SUNU

Dünya,birçok olayın açıklıkla yaşanmaya başladığı, çehresinin değiştiği,ayırdedici bir tarihsel dönemden geçiyor.Devrimci hareketin yakın tarihi,pratiği ve güncel durumu da bu gerçeğin parçasıdır.Değişim yığınların zihninde yankılanıyor.Sorun,bu yankının,sermayenin mi,yoksa devrimci ideolojilerin mi etkisinde şekilleneceğidir.

Yeni evreler,onlara cevap verecek tutarlı,bilimsel ve somut açıklamalara gerek duyar.Devrimci hareket bu gereği karşılamaya bugün daha fazla zorunludur..Ancak,devrimci safların bu görev için temel gereklilik olan bilimsel,materyalist yöntemi gerektiği gibi kavrayarak kullanabildiğini söylemek aşırı bir iyimserlik olacaktır.Yalnızca,devrimin çıkarlarının -genellikle- grupculuğa indirgenerek,ona feda edilmiş olması gerçeği bile,bu kavrayışsızlığa bir örnektir.

Nesnel toplumsal gerçekleri esas alarak onlara uygun davranmak yerine,el yordamı ile bulunmuş formülleri topluma ve kendi yapısına uyarlama ısrarının ilkel kavrayışı, devrimci hareketlerin dar grup yapıları ve marjinalliklerinin sebebidir.

Müzminleşmiş teorik karmaşa ve sığlığın nedenlerini sınıfsal temellerde aramanın zamanıdır.

Devrimci hareketlerin kendilerinden bekleneni topluma kazandırabilmelerinin yolu ,her hareketin kendi ideolojik siyasal hattında ve savunduğu sınıf çıkarlarının nesnel temelinde olgunlaşarak, siyasal kimliğini bulmasıdır.Bu ise

tarihsel-toplumsal değişimi ve günün gerçeklerini gözardı etmeyecek kadar bilimsel, materyalist yöntemi edinebilmeye bağlıdır. Temel eksiklik budur.

'Benzerlerin birlikteliği'ne ulaşabilmenin de, ortak davranış sorumluluğunun da yolu bu eksikliğin aşılabilmesine bağlıdır.

Devrimci düşünce ve 'pratiğin bir aydınlanma' hareketine ihtiyacı var. Aydınlanma ise yaşanmış ve yaşanmakta olan süreci ve olaylarını sorgulamakla başlar.

'Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm' böyle bir sürecin ürünü olarak ele alınmalı ve özel bir örnekten kalkarak, devrimci hareketin zaaflarının temellerini işaret etmesi, dogmatik inançların sınıf niteliğini vurgulayarak kavramlara açıklık kazandırması ile, yaşanması gereken sürece bir katkı olarak değerlendirilmeli.

Okuyucu içerikte, emperyalist-kapitalist sistem ile feodal üretim ilişkilerinin karakterleri, düzeyleri ve etkileşimleri, devrim 'aşaması' ve iktidar sorunu, sınıfların iktidara katılımları, yöntem sorunları, siyasal dostluk ve devrimci tutarlılık gibi dönemin gündeminde belirleyici olacak konularda fikir alışverişi yapabilme ve düşünme imkanı bulacaktır. Diğer bir nokta ise küçük-burjuva devrimciliğinin ideolojik siyasal planda neye denk düştüğünün ve yöntemlerinin neler olduğunun, bizzat böyle bir yapının kendi teorik ürünleriyle ortaya konulmasıdır. Sadece bunun görülebilmesi bile devrimci yöntemlerin 'nasıl olmaması' gerektiğine dair önemli bir fikir verecektir.

Devrimci platforma bu konularda yeni bir yaklaşım kazandıran, yaklaşık 20 yıldır devrimci harekete egemen olan halkçı teoriyle ve onun eklektik, tutarsız, bilimsellikten uzak karakterinin kaynaklarına inerek sert bir çatışmaya giren bu kitabın, küçük-burjuva sosyalizmi ile proleter sosyalist anlayış arasında köklü bir kopuş ve saflaşmayı ifade ettiği kanısındayız.

Okura ulaştırmayı görev sayıyoruz.

İşçi sınıfımızı sosyalizme, sınıfın etkisi ve bakış açısını ise devrimci harekete taşıyacak her çabayı eksen alarak çalışmayı amaçlıyoruz.

EKSEN

İÇİNDEKİLER

7 ÖNSÖZ

9 GİRİŞ: NEDEN TDKP ELEŞTİRİSİ

BİRİNCİ BÖLÜM: DEVRALINAN MİRAS

16 1. 1975: Köklü dönüşüm
24 2. "Yepyeni ve çürütülemez bir çizgi"
39 3. Yeni çizginin eskimiş kökleri
57 4. Bir efsane: "50 küsur yıllık 'miras'ın altedilmesi"!

İKİNCİ BÖLÜM:
YÖNTEM SORUNLARI VE İKTİSADİ GÖRÜŞLER

61 1. Yöntem Sorunları: Soyut şemalar, genel formüller
84 2. "Nasıl bir kapitalizm?" sorunu ve sonuçları
99 3. Narodnik önyargılar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:
KÜÇÜK-BURJUVA DEVRİM TEORİSİ

120 1. Demokratik devrime iktisadi dayanaklar
129 2. TDKP'nin küçük-burjuva devrim teorisi

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:
SOSYALİZMİN KÜÇÜK-BURJUVA YORUMU
(TDKP PROGRAMI)

152 1. Emperyalizme ve kapitalizme karşı demokratik devrim!
161 2. İşçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü
178 3. TDKP Programı: Eklektik bir küçük-burjuva program

ÖNSÖZ

Bu kitap, *Ekim*'in 19.sayısından itibaren yayınlanan ve beş sayı süren (Nisan-Ağustos 1989) eleştirinin toplu yayınından oluşmaktadır. Dizi yayındaki dizgi yanlışlarının düzeltilmesi ve bir kaç anlatım değişikliği dışında, ilk biçim olduğu gibi korunmuştur.

Daha başlangıçta (giriş) belirtilen bir gerçeği, eleştirinin bütünü tarafından doğrulanmış bulunduğu inancıyla, burada yinelemek gerekiyor. Kitabın alt başlığı yanıltıcı olmamalı; bu yalnızca bir "TDKP eleştirisi" değildir. TDKP şahsında yapılmış olmakla ve buna bağlı olarak onun özgünlüklerini kapsamakla birlikte, gerçekte bu eleştiri, "devrimci demokrasi"nin tümünü hedeflemektedir. Bir çok defa ifade ettiğimiz gibi, "'60'ların ortasından '80'lerin ortasına çeşitli evrelerden ve iç değişimlerden geçmiş devrimci

hareket, temel özellikleriyle bir bütündür." Bu bütünü temel özellikleriyle ele almak, değerlendirmek ve eleştirmek olanaklı olduğu gibi, bu aynı şeyi, bütünü oluşturan ana gruplardan birini ele alarak yapmak da olanaklı. Bu kitapta ikinci yol tutulmuştur. Devrimci harekette belli bir kesimin önplandaki temsilcisi olarak TDKP'den hareket edilmiştir. (Özellikle belli bir kesimin ve temsilcisi olarak TDKP'nin seçilmiş olmasının bize özgü nedenlerini tahmin etmek güç olmasa gerek.) Ama öte yandan, kitabın kendisi birinci yolun ögelerini de içermektedir. Şu anlamda ki, TDKP'nin bazı konulardaki görüşlerinin eleştirisine varabilmek için, önce bu konuda devrimci hareketin geneline hakim kavrayıştan hareket edilmiştir.

Dolayısıyla, devralınan miras bakımından olsun, yöntem sorunları bakımından olsun, özellikle devrim sorununa ilişkin olmak üzere, temel bazı teorik görüş ve anlayışlar bakımından olsun, bu kitap, özünde özgün bir örnek üzerinde yapılmış genel bir eleştiridir.

Okurların kitabı bu gözle incelemesi gerekiyor.

H.Fırat
Ağustos 1989

GİRİŞ
NEDEN TDKP ELEŞTİRİSİ

Bugün artık güçsüz, iddiasız, sıradan bir konuma düşmüş olmakla birlikte, TDKP'nin, 1970'lerin ikinci yarısında devrimci hareketimiz içinde önemli bir yer tuttuğu, devrimci siyasal mücadelede belli bir rol oynadığı bir gerçektir. Devrimci Yol ve Kurtuluş ile birlikte devrimci hareketin ön plandaki üç grubundan biri durumundaki TDKP, bu konumuyla aynı zamanda devrimci hareketin o dönemler kendine "anti-revizyonist" diyen kesiminin de temsilcisi sayılır, bu grupların kendi aralarındaki görüş ayrılıkları ve iç çekişmeleri ne olursa olsun, dıştan böyle görülürdü. Bu kesimi oluşturan gruplar 12 Mart sonrasında birbirlerinden etkilenerek paralel bir değişime girmiş, "Üç Dünya Teorisi" savunuculuğundan başlayıp ortodoks maoculuktan geçerek, "Mao Zedung Düşüncesi" eleştirisiyle sonuçlanan hayli ilginç bir ideolojik ge-

de ana özellikleriyle benzer biçimlerde yaşamışlardı. TDKP, bu kesimin yalnızca kitlesel güç ve siyasal etkinlik açısından değil, ideolojik olarak da en gelişmiş, en iddialı temsilcisi durumundaydı. Bir dizi broşürün yanısıra, 24 sayılık düzenli bir teorik yayın organı faaliyetini bunun ifadesi saymak gerekir. *Kongre Belgeleri* (Şubat 1980) ve bu belgeler içinde yer alan TDKP programı, bu ideolojik gelişmenin ulaştığı en son noktanın özü ve özeti olmuştur.

TDKP, bugün siyasal bakımdan önemsiz, ideolojik bakımdan belirsiz ve iddiasız bir konuma düşmüştür. Nedir ki bunu veri alarak TDKP'nin, yalnız onun da değil, benzer akibeti yaşamış diğer grupların geçmişini küçümsemek bir yanılgı olur. Geçmişin değerlendirilmesinden bunca söz edildiği bir dönemde, bunun gerçekte son 20-25 yıla damgasını vurmuş, rengini vermiş temel eğilimlerin ve bu eğilimlerin farklı evrelerdeki başlıca temsilcilerinin değerlendirilmesinden başka bir şey olmadığını ve olamayacağını unutmak, yapılması gerekenin asıl özünü ve kapsamını anlayamamak demektir. Yalnızca kendini ya da yalnızca başka birilerini değerlendirerek geçmişi değerlendirmek girişimleri, dargörüşlülük ve tek yanlılık örnekleridir. '60'ların ortasından '80'lerin ortasına çeşitli evrelerden ve iç değişimlerden geçmiş devrimci hareket, temel özellikleriyle bir bütündür. Sınıfsal ortam ve dayanaklarıyla, dünya görüşlerinin ayırdedici unsurlarıyla, temel programatik görüş ve hedefleriyle, devrimci hareketin tüm grupları, aynı ana eksen etrafında çeşitli özgünlüklerle dizilmiş parçalardır özünde. Dolayısıyla geçmişi değerlendirmek, bütünü ve bu bütünü oluşturan temel ve tipik unsurları değerlendirmekten başka bir şey olamaz. Tek tek her grubu kendi özgünlükleri içinde ayrıca incelemek

ve değerlendirmek kuşkusuz gereklidir. Ama eğer bu devrimci hareketin bütünü ve genel gelişme süreci içinde ele alınarak yapılmazsa, ortaya çıkacak sonuçlar nesnel ve isabetli olmayacaktır.

Geçmişin değerlendirilmesinde diyalektik yöntem mi, metafizik yöntem mi, ayrımını ifade eden bu sorun, TDKP'deki iç tartışma ve ayrışmada önemli bir rol oynadı. Başarısız kalan ve köklü görüş ayrılıklarıyla sonuçlanan Konferansa sunulan gündem önerisinde (Ocak 1987), bir kısım eski TDKP'liler, geçmişin değerlendirilmesinin yalnızca ideolojik, siyasal ve örgütsel açıdan bir bütün olarak ele alınmasını savunmakla kalmadılar, bunun devrimci hareketin yakın geçmişiyle birlikte ele alınması, bu sürecin içine oturtulması gerektiğini de önemle vurguladılar. Gündem önerilerinin ilk maddesini şöyle gerekçelendiriyorlardı: *"TDKP'nin geçmişi 1971'in küçük-burjuva devrimciliğine dayanıyor. Bu geçmişi ve hatta onun öncesini, 1960'ları, genel çizgileriyle değerlendirmeden, TDKP'nin doğuşunu bu sürecin içine oturtmadan, TDKP'nin sonraki evrimini anlayıp değerlendirmek mümkün değildir. Konferans soruna bu perspektifle yaklaşmalı, tartışma ve değerlendirmelerinde açık, cesur ve sorumlu davranmalıdır."* [1] Aynı bakışlarını Konferansa sunulan bir diğer belgede şöyle ifade ettiler: *"Kendi geçmişimizi, devrimci hareketin genel geçmişi, özellikle son 20 yıllık dönem içinde ele alarak doğru ve sağlıklı bir şekilde değerlendirebiliriz. Zira bir siyasal hareket tarihsel, sınıfsal ve ideolojik koşulların diyalektik birliği içinde ele alınıp kavranabilir."* [2]

Marksist diyalektik yöntemin gereği olan bu bakış, geçmiş hareketin ve onun bir unsuru olarak TDKP'nin nesnel özellikleriyle anlaşılmasında, halkçılığın aşılmasında anahtar bir rol oynamıştır bi-

zim için.

Teorik-siyasal görüşlerin oluşumunda tarihsel-toplumsal ortam kadar siyasal pratiğin de dolaysız bir rol oynadığı, aynı şekilde, bu görüşlerin zaman içinde uğradığı değişimde de toplumsal-siyasal evrimin dolaysız bir etkide bulunduğu, devrimci hareketimizin somutunda kolaylıkla görülebilir. Bugün temel sorunlar üzerine yaygın olarak süren suskunluk ve belirsizlik de aslında bunun göstergesi, kanıtıdır. İki yükseliş döneminde küçük-burjuva katmanların gösterdiği siyasal aktivitenin beslediği, canlı ve cazip kıldığı temel görüşler, küçük-burjuva demokratik hareketteki gerilemeyle birlikte gözden düşmüş, savunulamaz hale gelmiştir. Geçmişte etkin ve iddialı olmuş grupların bugün siyasal bakımdan önemsizleşmelerinin, ideolojik iddialarını yitirmelerinin, belirsizlik, suskunluk ya da kargaşaya girmelerinin maddi-toplumsal temeli budur. Küçük-burjuva demokratik hareket ortamında yeşeren ve küçük-burjuva dalgaya binerek yükseklere çıkanlar, bu dalganın geri çekilip parçalanması ve dağılmasıyla birlikte, bu aynı akibeti yaşamışlar, güç ve etkinlik kaynaklarını yitirmekle kalmamışlar, teorik-siyasal görüşlerine olan eski coşkulu inançlarını da kaybetmişlerdir. Bu gelişmeyi yapılageldiği gibi son karşı-devrim dönemiyle açıklamak yetersiz ve kolaycı bir görüştür. Bugün varılan yerin yirmi yılı aşkın bir geçmişi, evrimi, mantığı vardır. 12 Eylül dönemi küçük-burjuva siyasal bozulmayı ve dağılmayı yalnızca hızlandırmıştır. Büyük toplumsal sorunlara, iç gerilimlere, sert sınıf çatışmalarına sahne kapitalist bir ülkede, mücadelenin yükünü sürekli çözülen bir toplumsal tabaka olarak küçük-burjuvazi omuzlayamazdı, omuzlayamadı. İki yükseliş ve onu izleyen iki

gericilik döneminin ağır yükü küçük-burjuva katmanları yordu, şevk ve heyecanını kırdı, siyasal yaşamın gerisine itti. Küçük-burjuvazinin toplumsal bir sınıf olarak devrimci siyasal yaşamımıza hakim olduğu dönem artık geride kalmıştır. Politik aktiviteleriyle geçmişte işçi hareketini gölgelemiş küçük-burjuva katmanlar, yeni bir hareketliliği ancak işçi hareketinin etkisiyle ve onun gölgesinde yaşayabilirler.

Gelinen aşamada geçmişi değerlendirmek, her şeyden önce temel teorik-siyasal görüşleri, 1960'lardan bugüne olan evrimi ve değişimi içinde değerlendirmek demektir. Bu aslında bir dünya görüşü ve bir program tartışmasıdır. Tartışma burada odaklaşmalıdır. Zira geçmiş hareketin küçük-burjuva bir siyasal ve örgütsel pratiğe oturduğu, açık ya da örtülü, az çok kabul görüyor artık. Yaşanan pratiğin çıplak sonuçları bu gerçek karşısında direnmeyi güçleştiriyor. Kabul etmemekte direnenlerin bu direnci sürdüremeyecekleri, sürdürseler bile ciddiye alınmayacakları da açıktır. Bugün artık önemli olan, küçük-burjuva siyasal pratiklerden beslenen ve gerisingeri onları besleyen teorilerin gerçek içeriğini ve sınıf kimliğini sergilemektir. Küçük-burjuva pratikler ile küçük-burjuva teoriler arasındaki kopmaz bağı ve bütünlüğü göstermektir. Halkçı teori ve programların, son tahlilde, iki devrimci yükseliş dönemiyle öne çıkan kentin ve kırın küçük-burjuva katmanlarının görüş ve özlemlerinin ifadesi olduğu kadar, bu katmanların gösterdiği politik aktivitenin, modern Türkiye'nin sınıf ilişkilerini ve bu ilişkilerin beslediği temel sınıf çatışmasını (emek-sermaye çatışması) pratikte gölgelemesinin de teorik ifadesi ve ürünü olduğunu kanıtlamaktır, günün görevi.

Konumuza, TDKP'ye dönelim. Devrimci çevrelerin

artık yeterli bilgi sahibi oldukları TDKP içi ayrışma, geçmişe ilişkin değerlendirme ve tartışmalarla gündeme geldi. Aslında buna tartışma demek gerçeğe pek uygun düşmüyor. Zira tartışmada taraflar olur. Bizim muhataplarımız ise bütün çabalarını iç tartışmayı engellemeye yöneltmişlerdi. Bunun için de ideolojik güçsüzlüğün, belirsizliğin sözkonusu olduğu her durumda olduğu gibi, kişisel saldırı, dedikodu, spekülasyon vb. yöntemlerden yarar umulmuştu. Neyse ki çok geçmeden hoş olmayan bu durumdan bizi o dönem henüz kısıtlı koşullar altında bulunan "teorisyen" lerden biri kurtardı. Kamuoyuna sunulan "*Hatalarımız ve İnkarcı-Tasfiyeci Eğilim Üzerine*" broşürü bize, TDKP'nin oluşum sürecini, tarihsel bir sınıf olarak işçi sınıfına bakışını, genel sınıf perspektifini, politik mücadele anlayış ve pratiğini, parti ve örgüt anlayış ve pratiğini vb. sorunları ideolojik bir çerçevede tartışma olanağı verdi.[3] Z.Ekrem'in broşürünü biz, *"TDKP'nin geçmiş konumunu savunmanın azami sınırlarını herkesin gözleri önüne sermiştir"* , şeklinde değerlendirmiştik. Zaman yanılmadığımızı gösterdi.*

TDKP'nin siyasal ve örgütsel pratiği genel ideolojik çizgisiyle bağlantılı olarak ve yeterli ölçüde tartışılmıştır. Şimdi gerekli olan, genel teorik temelini, tarihsel kökleri, uluslararası kaynakları, iç yapısı ve marksist teori ve Türkiye'nin nesnel gerçekleri

* Kısıtlı koşullar altında geçmiş küçük burjuva çizgi ve pratiği savunma tezcanlılığı gösteren "teorisyen"den, **bizzat kendi vaadleriyle** yarattığı beklentilere rağmen birbuçuk yılı aşan serbestlik döneminde ses-seda çıkmadı. Birara görüşlerimizi kıyıdan köşeden eleştirme hevesi gösteren öteki "teorisyen" ise, bunun altından kalkamayacağı bir yük olduğunu anlamakta gecikmedi. TDKP yöneticileri bir kez daha çareyi kişisel saldırı ve ilkesiz düşmanlık kampanyasını hızlandırmakta gördüler. Hala da hızını alabilmiş değiller.

Gerçi, temel konularda sürdürülen suskunluktan da anlaşılacağı gibi, bu çizginin asıl içeriği ve temel tezler Gerçi, temel konularda sürdürülen suskunluktan da anlaşılacağı gibi, bu çizginin asıl içeriği ve temel tezleri bugün artık kurucuları tarafından bile açık bir savunma konusu yapılamıyor. Arada bir hatırlatılan *"Bizi bugüne çizgimiz getirdi"* kuru ve boş sözleri bir yana bırakılırsa, TDKP yayınlarında bu çizginin temel tezlerinin eski muhtevasıyla savunulduğunu görmek gerçekten güç. Eskiden alameti farika niteliği taşıyan formüller ve sloganlar yok artık. Eskiden "Yaşasın UDHD" diye biten bildiriler, şimdilerde artık, "Yaşasın Devrim, Yaşasın Sosyalizm" diye bitiyor. "Yarı-feodal Türkiye" yok artık. Toprak devrimi vurgusu yok artık. "Devrimci" ve "müttefik" milli burjuvazi yok artık. Örnekler artırılabilir. Bütün bunlar, çıkışında kendini "50 küsur yılın" anti-tezi olarak sunan bir çizgi için hazin bir sonucu olduğu kadar, açık bir iflası da ifade eder.

Buna rağmen yanılgıya düşmemek, hesapları iyi görmek, defterleri tam kapatmak gerekiyor. Can çekişmek, ölmek demek değildir. Biyolojik can çekişmeden farklıdır fikirlerin can çekişmesi. Küllenmiş önyargılar olarak uzun zaman yaşarlar ve etkilerini sürdürürler. 1970'lerin başında öldü sanılan MDD'ci fikirler buna bir örnektir. Savunulamaz hale gelmiş görüşlere yöneltilecek her eleştiri, aslında bir "iyilik vuruşu" dur. Bunun, aynı çizgiyi kesip biçerek ya da süsleyip bezeyerek yeniden nasıl savunabilirim kaygısıyla akıntıya kürek çekenlere de bir yardım olacağı kesindir.

BİRİNCİ BÖLÜM
DEVRALINAN MİRAS

1- 1975: Köklü dönüşüm!

Nisan 1980'de yayınlanan *Kongre Belgeleri*'nin giriş yazısında, TDKP'nin kökleri ve oluşum süreci şöyle özetleniyor:

"Türkiye Devrimci Komünist Partisi, ..., dokuz yıllık bir örgütlenmenin günümüzde ulaştığı aşamayı simgelemektedir. Başlangıçta devrimci demokrat bir örgüt olarak kurulmuş bulunan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu; daha sonra onun 1975 yılındaki köklü özeleştiri ile Marksizm-Leninizme yönelmesi; 1978 Ekim Konferansı'nda THKO'nun TDKP-İÖ adını alması ve nihayet bugün Türkiye'deki çeşitli milliyetlerden proletaryanın ve tüm komünistlerin tek gerçek partisi olarak Türkiye Devrimci Komünist Partisinin kuruluşu..." (s.5)

Aynı tanımlamalar Kongre bildirisinde yineleniyor; THKO'nun 1975 yılında köklü bir dönüşüm yaşadığı,

"devrimci demokrasinin sınırlarını aştı" ğı, "Marksizm-Leninizm yoluna" girdiği belirtiliyor. (s.432)

Şubat 1980'de kurulan TDKP, geçmişini 1971'de kurulan THKO'dan başlatıyor ve kendini *"dokuz yıllık bir örgütlenmenin günümüzde ulaştığı aşama"* olarak tanımlıyor. TDKP'nin verdiği muhteva farklı olmakla birlikte bu tanım tarihsel gerçeğe uygundur. 1971 THKO'su, **ideolojik bakımdan** devrimci-demokrasinin çok geri ve ilkel bir örneği idi. TDKP, Şubat 1980'de onun çeşitli bakımdan ilerlemiş, gelişmiş biçimi oldu yalnızca. Konumuzun esasını oluşturan ve üzerinde ayrıntılarıyla duracağımız bu sorunu şimdilik bir yana bırakarak, 1975 yılında yaşandığı iddia edilen "köklü dönüşüm" konusunda *Kongre Belgeleri*'nin açıklamalarını görelim.

Kongre Raporu'nun bu konudaki ayrıntılı açıklamaları, **tüm ifadeler kendine ait olmak üzere**, şöyle özetlenebilir: THKO, TDKP'nin öncelidir. TDKP, bu örgütün bütünüyle dönüştürülmesi ile oluşmuştur. (s.43) 1971 döneminden sonra, ülkemizde Marksizm-Leninizmin gelişme tarihi, aslında esas olarak THKO'nun gelişme tarihidir. Ülkemizde Marksist-Leninist teorik-siyasi birikimin hemen hiç bulunmadığı koşullarda kurulmuş olan THKO, özeleştiri yoluyla -örgütsel bütünlüğünü de koruyarak- niteliğinin değişimyle Marksist bir örgüte dönüştü ve gelişmesini bundan sonra daima Marksizm-Leninizm doğrultusunda sürdürdü. (s.48-49) Özeleştiri süreci 1971 yenilgisinin hemen sonrasında başladı. Ancak temel değişiklik ve gelişmenin başlangıcı esas olarak 1975 yılına tekabül eder. **Bu tarihten itibaren THKO** -her dönemde esası belirlemeyen, tali yanı oluşturan hatalar saklı tutulursa- modern revizyonizme, sağ oportünizme, 'sol'maceracılığa, Troçkizme ve ülkemiz

özelinde de özel olarak yarım yüzyıllık ülkemiz işçi sınıf hareketi üzerine bir kabus gibi çöken revizyonizme ve onun sınıf işbirliği çizgisine, onun o günkü uzantılarına ve 1971 döneminin küçük-burjuva ihtilalciliğine karşı gittikçe sistemleşen eleştiriler yöneltti.(s.49)

Kongre Belgeleri **kelimesi kelimesine** bunları söylüyor. THKO'nun 1970'lerin ortasındaki kendiliğindenci gelişmesini, anti-faşist hareketin ardından sürüklenişini, 1977 sonlarına kadar tam bir ideolojik boşluk, belirsizlik ve kargaşa içinde olduğunu bilenler, 1975'de yaşanan bu mucizevi "köklü" dönüşüme ve bunun yarattığı parlak sonuçlara ilişkin iddialara bugün doğal olarak şaşıyorlardır. *Kongre Belgeleri*, TDKP'nin ideolojik gelişmesinin en ileri safhası, ulaştığı bilincin doruğudur. Bu nedenle yukarıdaki söz ve iddiaları, TDKP'nin Şubat 1980'de ulaştığı bilincin ve kavrayışın bir göstergesi saymak gerekir.

71 Devrimci Hareketinin **ideolojik bakımdan** en geri, en ilkel, marksist teoriden en az etkilenmiş bir örneği olan THKO, zamanın Türkiye'sinde bizzat 71 Devrimci Hareketinin öteki temsilcileri tarafından bile yadırganan, reddedilen fokocu görüşler savunuyordu. Türkiye'nin '60'lı yıllarına egemen burjuva reformizminden devrimci bir kopmayı temsil eden 71 Devrimci Hareketi içinde eskinin, MDD Hareketinin, etkisini en çok taşıyan grup durumundaydı. 1972 Nisan'ında yayınladığı bir değerlendirmede, MDD teorisyeni Mihri Belli, en ölçülü, en yumuşak eleştirilerini THKO'ya yöneltiyor ve bunu şöyle gerekçelendiriyordu: *"THKO'nun kuruluşunu ilan eden ve eylemi hakkında bilgi veren ilk bildiride halkımızın bağımsızlık ve demokrasi özlemlerini ifade eden, bir Milli Demokratik Devrim platformu içinde talepler ileri*

sürülmekteydi. Bildiri, hiç değilse bu bakımdan, sekter nitelik taşımıyordu. Bu durumda THKO'cular siyasi talepleri bakımından kitle çizgisi dışında 'aşırı' ya da 'sekter' olarak nitelendirilemez." [4]

MDD hareketi teorisyeni değerlendirmesinin bütününde de *"Milli Demokratik Devrim platformu içinde talepler"*, demokrasi ve bağımsızlık ufkuyla sınırlı talepler sorununa özel bir önem veriyor. Bunu ayrım çizgisi olarak gördüğü için de, THKO'nun maceracı kimliğine bile hoşgörüyle yaklaşabiliyor. O tarihlerde bu ufku aşmak "sekterlik" ya da "aşırılık" tı. Şimdilerde buna "Troçkizm" ya da "yarı-Troçkizm" deniliyor.

THKO ününü ve 12 Mart sonrasına kalan etkisini, devrimci tarihimize malolmuş önderlerinin faşizm karşısındaki yiğitliğine borçluydu. '71 Hareketinin 12 Martta uğradığı yenilgi, "öncü savaşı" eğilimlerinin yenilgisi olmuştu. Bu dönem sonrasında, diğer benzerleri gibi THKO da, bir süre tereddüt etmekle birlikte, gelişen kitle hareketinin de olumlu etkisiyle maceracı eğilimlerini terketti. 1975 yılında THKO'nun yaşadığı tek gerçek "dönüşüm", dönemin ortamı ve eğilimine uygun olarak, "öncü savaşı" anlayışından "kitlelere dayalı devrim" görüşüne ve pratikte "kitlelere" yönelmek oldu. Yaptığı özeleştirinin esasını da bu oluşturur. "Kitle çizgisi" dışında "aşırı" ya da "sekter" siyasi talepleri olmayan THKO, bu kusurundan da arınınca, geriye MDD Hareketinden miras "bağımsızlık ve demokrasi özlemleri" kaldı. Bunlar haftalık bir legal gazeteye *"İşçilerin Köylülerin Bağımsız ve Demokratik Türkiyesi İçin İleri"* şeklinde bir başlık altı yapıldı ve THKO, ideolojik boşluk ve belirsizlik içinde, dönemin kitle hareketliliği içine kendiliğindenci bir hareket olarak daldı. Özellikle

ÇKP'nin etkisiyle, Sovyet modern revizyonizmine tavır aldı, ama bunu modern revizyonizmin daha kaba bir varyantı olan Üç Dünya Teorisi'nin kabulü izledi. Küçük-burjuva maceracılığının eleştirisi, küçük-burjuva reformizmini besledi. Bir ara, o dönemin PDA gibi reformist bir hareketiyle "proleter devrimciler" in parti birliği girişimlerine kadar vardı işler. Haftalık gazete yaklaşık iki sene demokrasi, bağımsızlık, anti-faşizm vb. temalar üzerine oturan yüzeysel, köksüz bir ajitasyon ve teşhiri aşamadı. Yine de bu, *"kurulduğunda en fazla yüzlerle sayılabilecek kişiyi yönetebilen örgütümüz, bugün onbinleri harekellendirebilmekte, yönlendirebilmekledir"* [5] sözlerini kısmen haklı çıkaracak gelişmelere yetti. Ama sanıldığı gibi bu, *"örgütümüzün artık doğru bir siyasi çizgiye sahip olmasından"* gelmiyordu. THKO'nun daha belirginleşmiş bir çizgiye varmadan zaten ulaşmış bulunduğu bu "başarı" nın nedenleri ve gerçek anlamı, geçmişi değerlendiren başka yazılarımızda irdelenmiş bulunuluyor.* Kaldı ki bu aynı dönemde, bu konuda THKO'dan çok

* *" ... Başlangıçta geçmişe duyulan sempati örgütlendi. Ardından gençliğin ve küçük burjuvazinin yayılan anti-faşist, anti-emperyalist demokratik hareketinin baskısıyla köksüz, ufuksuz ama yaygın bir anti-faşist, anti-emperyalist ajitasyon çalışması yürütüldü. Teori ve programdan yoksunluk koşullarında kaçınılmaz olarak ilkel, yüzeysel bir ajitasyondan öteye gidemeyen, kendiliğindenciliği, aynı anlama gelmek üzere reformizmi besleyip körükleyen legal yayın organları çıkarıldı. Bu yayın organları gelişip yaygınlaşan demokratik hareketin aynası olmaktan öteye gidemiyorlardı... Buna rağmen, dönemin özelliği olan küçük burjuvazinin külesel siyasal canlılığı koşullarında, diğer küçük burjuva populist akımlar gibi bu gruplar da büyüdüler. Doğal olarak bu sağlıksız bir büyümeydi.... Baş küçük olarak kalıyor, gövde sürekli büyüyordu. O zamanların popüler deyimiyle, nicel gelişim ile nitel gelişim arasında bir uçurum vardı... Baş gövdeyi yönetip, yönlendirip geliştirmiyor, bilakis gövde başı sürüklüyordu. Bu tipik bir kendiliğindencilik, bir arkadan sürüklenişti..."*
Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış, Mayıs 1987, s. 20-21

daha fazla başarılı olanlar da vardı.

1975 yılında yaşadığı "köklü dönüşüm" le devrimci-demokrasinin sınırlarını aştığı ve "bu tarihten itibaren" Marksizm-Leninizmin tektemsilcisi olarak geçmişin ve o günün Türkiye'sinde yere çalmadık sapma bırakmadığı iddia edilen THKO'nun, 1977 sonuna kadarki gerçek gelişmesi kaba çizgileriyle aslında budur. İdeolojik belirsizlik ve kendiliğindencilikle karakterize olan bu dönem, 1977 ortalarında iyice şiddetlenen bir örgütsel kaos dönemidir aynı zamanda. THKO'nun 1975 sonrası gelişmesinde öylesine belirgin ve belgelere dayalı çizgilerdir ki bunlar, kendilerini ve kendilerinin şahsında TDKP'yi hep gökyüzünde göstermeyi bir davranış biçimi, bugünkü haleflerince sürdürülen bayağı bir gelenek, bir kültür haline getirmiş o günün mağrur önderleri bile, bu yeryüzü gerçeklerini anmazlık edememişlerdi o günkü değerlendirmelerinde. Ama nasıl? Buna cevap vermeye kalkmak iç bunaltıcı bir sıkıntıya katlanmak demektir ki, bu fedakarlık bir kerelik gösterilmiştir ve yeterlidir.[6] İlgi duyanlara TDKP'nin kendini değerlendiren iki temel ve kendi ifadesiyle "tarihi" belgesini öneriyoruz: 1978 sonbaharında yayınlanan "1971 Sol Hareketi, THKO ve Gelişmesi" başlıklı yazı (*Parti Bayrağı*, Sayı: 8) ile, *Kongre Belgeleri*'nin ilgili bölümü (s.43-73).

Burada kısaca şu söylenebilir: Başkaları sözkonusu olduğunda küçük kusurları büyük sapma olarak göstermek, ama **TDKP sözkonusu olduğunda** büyük sapmaları küçük kusurlar olarak değerlendirmek, bu hareketin kendine özgü kültürünün bir diğer temel unsurudur.* TDKP bir döneme damgasını vurmuş,

* TDKP bunu abese vardırmış olsa da, eklemek gerekir; bu aslında devrimci hareketimizin genelinde hayli yaygın bir küçük-burjuva davranıştır.

rengini vermiş "kusur" larını, bu kadarı kadı kızında bile olur misali değerlendirir. Görkemli bir ilerleyişi renklendiren, zenginleştiren, hatta hatta ona "diyalektik" bir nitelik kazandıran şeyler olup çıkarlar bunlar. Kongre Belgelerinin ifadesiyle *"şanlı bir tarihe"* sahip *"şanlı bir örgüt olarak"* THKO'nun, *"her adımda Marksizm-Leninizmin zaferleriyle dolu"* bu şanlı tarihinde (s.62 ve 72) yaşadığı ve *"THKO militanları"* nın halka ve devrime bağlılıkları ile Marksizm-Leninizme sadakatleri sayesinde kolaylıkla aştığı önemsiz ayrıntılardır bunlar. *"Her dönemde esası belirlemeyen, tali yanı oluşturan"* (s.49) *"gelişmekte olan THKO'nun* ***gelişmesi içinde*** *düştüğü hatalardır, bütün bunlar."* (s.57)

Başkalarına karşı son derece katı ve tahammülsüz olan TDKP, kendine karşı son derece anlayışlı ve hoşgörülüdür. '60'lara egemen reformist çizgiye yönelttiği eleştirilerle **TDKP'nin ancak 1978 başında ulaşabileceği** bazı temel görüşlere daha 1972 başında ulaşan genç Kaypakkaya, "sol" eğilimlerinden dolayı en hışımlı, çoğu demagojik ve haksız eleştirilerin hedefi olur. Ama öte yandan ve üstelik Kaypakkaya'dan yıllar sonra, 1977 sonuna kadar yaşanan kaba küçük-burjuva ve sağcı konum, THKO'nun henüz geniş bir ufka sahip olmaması, *"bunun sonucu olarak 'sol'a karşı mücadeleyi, revizyonizme ve sağ oportünizme karşı mücadele ile birleştirip bütünlüklü bir şekilde yürütme"* mesi ile açıklanır(s.55). Gençlik, tecrübesizlik, Marksizmi kavramadaki yetersizlik vb. öznel ögeler, bir Mahir Çayan, bir İ. Kaypakkaya sözkonusu olduğunda, tarihsel olarak gerçekten belli bir anlam ifade edebilecek bu faktörler, bu her bakımdan genç insanlar sözkonusu olduğunda akla gelmez de, kendileri sözkonusu olduğunda en olağan açıkla-

ma ve mazeretler olurlar. 1969'da ÇKP 9.Milli Kongresi'nde resmi bir görüş olarak ilan edilen "emperyalizmin toptan çöküşü" tezini savunduğu için İ. Kaypakkaya Lin Biaocu dogmatizmi sistemleştirmekle itham edilir de, ÇKP 10.Milli Kongresi döneminde (1974) piyasaya sürülen "Üç Dünya Teorisi" nin savunuculuğu, "*'Uluslararası Komünist Hareketin genel çizgisidir'anlayışıyla kabul edildi*" denilerek mazur gösterilmek istenir. (s.54-55)*

Bunlar yalnızca bazı örneklerdir. Bütün bu ciddiyetsizlikler daha önce ve oldukça ayrıntılı olarak tartışıldı TDKP önderleri ile. O tartışmada sorulmuş ve hala cevapsız duran bir soruyu yineleyerek, bu "köklü dönüşüm" bahsini kapatabiliriz:

"Şimdi artık teorisyen Z.Ekrem'e sorabiliriz: 1981 Nisanı ve sonrası, yani 'sınıf mücadelesinin acımasız pratiği', 'THKO militanlarının devrime olan inanç ve kararlılıkları, bu uğurda herhangi bir şeyi feda etmekten kaçınmamaları' şeklindeki şarlatanca sözleri, bu 'tayin edici etken'i boşa çıkardığına göre; 'THKO, devrimci burjuva demokrat bir örgüt iken, Marksist bir örgüte dönüşmüştür' teorisi ve tezi, bütünüyle havada ve boşlukta kalmış olmuyor mu? Bu sözler, 'ülkemizde Marksizm-Leninizmin gelişme tarihi, aslında esas olarak THKO'nun gelişme tarihidir' (Kongre Belgeleri, s.48), tezinin de esas kaynağıydı. Şimdi bu tez de boşlukta kalmış olmuyor mu? Her şeyi bu 'halka ve devrime bağlılık'la izah edenlerin önünde, aradan da-

* Fakat sözkonusu olan esas olarak ÇKP ve Mao Zedung'dan başkası değilmiş gibi yalnızca birkaç sayfa beride ise, "köklü dönüşüm" ün **dış etkenlerinden** sözedilirken, şunlar söylenir: *"Onların (yani "THKO militanları" nın!) devrim inancıyla dolu olmaları, onların uluslararası komünist hareketin tezlerinden, modern revizyonizme karşı mücadelede başarılarından hızla etkilenmelerini sağlıyor"* du. (s. 50)

ha iki sene bile ancak geçmişken hiç de böyle bir 'bağlılık' içinde olunmadığı anlaşıldığına göre, her şeyi ***yeniden*** *izah etme görevi durmuyor mu?"* *[7]

2-" Yepyeni ve çürütülemez bir çizgi" !

Eski maceracı mücadele çizgisinin terkedilmesiyle başlayan ve TDKP'yi 1980 Şubatındaki Kuruluş Kongresine getiren gelişme sürecinde, 1978 yılı başı yeni bir dönemi, ideolojik belirsizliğin geride kaldığı bir tarihi işaretler. Yıllar yılı bir işportacı zihniyetiyle reklam edilen, yere göğe sığdırılmayan, bugün ise artık kimsenin yüksek sesle savunma güç ve cesaretini kendinde bulamadığı temel görüşler, TDKP'nin kendi ifadesiyle "bütünlüklü çizgi" , bu dönemde benimsendi. Parlak bir gelişme tarihi resmetmek kaygısındaki *Kongre Belgeleri*, bunu, "1975'te başlayan" ideolojik inşa sürecinin tamamlanması olarak tanımlar (s.62). Gerçekte ise olan; o dönemin en ateşli maocularından oluşan ve belirli bir noktadan itibaren, yaşanan reformculaşmaya direnen bazı unsurların -" Niğde grubu" - savunduğu görüşlerin, bunalım ve çaresizlik içindeki örgüte resmi çizgi ilan edilmesinden ibarettir.

Önce haftalık gazetede "Ulusal Demokratik Halk Devrimi" genel başlığı altında yayınlanan bu görüşler

* Aynı tartışmadan hala cevapsız kalan bir başka soru:
" ... 1975'in 'THKO militanları' na sormak gerekiyor; sizler devrime ve halka bu kadar bağlıydınız da, hemen hemen sizinle aynı tarihsel, sınıfsal ve ideolojik koşulların ürünü THKP-C ve TKP-ML militanları neden değildi? Bilimsel olması gereken bir değerlendirmede böylesine subjektif değer yargılarını 'tayin edici etken 'olarak sıralamak, 'derinlemesine teorik birikim 'inizin şanına ne ölçüde yakışır? "

(Aralık 1977), sonra programatik bir düzenleme ve "Devrimci Proletaryanın Mücadele Platformu" başlığı ile teorik derginin ilk sayısında yayınlandı. (Mart 1978)

Platformu yayınladığı ilk sayısında ve "Çıkarken" başlığı altında *Parti Bayrağı*, şu ilk yargıyı dile getirdi: *"...devrimci proletaryanın mücadele platformunun, proletaryanın Marksist-Leninist programının ortaya konması görevi bugün gerçekleştirilmiştir."* (s.3) *Parti Bayrağı* bu ilk yargısına, yayınlanan platformun *"58 yıllık sağ oportünist sınıf işbirliği çizgisine, onun günümüzdeki temsilcilerine"* karşı, *"bir dizi mücadeleler içinde ortaya"* çıktığını eklemeyi de ihmal etmedi. (s.4)

Aynı gelişmeyi yaklaşık iki sene sonra *Kongre Belgeleri*," *50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın altedilmesi aşaması"* olarak niteledi ve şöyle devam etti: *"Teorik yayın organının çıkarılmasıyla ve Platformun yayınlanmasıyla, Çin revizyonizminin etkisinden kaynaklanan kısmi hatalara karşın esas özelliği Marksizm-Leninizm olan programın ve Marksist-Leninist siyasi çizginin inşası esas olarak tamamlanmıştır."* (s.62)

İlk yargıdan farklı olarak bu sonuncusuna düşülen *"Çin revizyonizminden kaynaklanan kısmi hatalar"* kaydı, ara dönemde maocu etkilerden "arınma" gibi TDKP tarihinin "önemsiz bir ayrıntı" sından dolayıdır. Ama bu hiç de ilk yargıda dile getirilen güven ve iddiayı gölgelemiyor. 50 küsur yıllık revizyonist 'miras' altedilmiştir! Hiç şüphe yok, az iş değil bu!

Fakat atılan adım, başarılan iş hakkında, zaman olarak bu iki değerlendirmenin arasında yer alan bir üçüncüsü var ki, az sonra onu birlikte gördüğümüzde, yukarıdaki iki yargının hayli al-

çakgönüllü kaldığına da birlikte karar verecegimiz kesindir. *Parti Bayrağı*´nın 8.sayısında yayınlanırken (Ekim 1978) "tarihi önemde" bir belge olarak nitelenen "1971 Sol Hareketi, THKO ve Gelişmesi" başlıklı yazı, tevazu gösterme ciddiye alırlar öğüdüne uyuyor ve şunları söylüyor:

"THKO, gelişme süreci içinde revizyonizmi, Troçkizmi, maceracılığı ve her türden oportünizmi altetti... İçerden ve dışarıdan bir çok saldırıya hedef olduk, sayısız badireler atlattık. Ama hepsinden yüz akıyla çıktık. Sonunda günümüze geldik. ´70 sonrasında ve uzun bir dönem bir programa bile sahip olmayan 40-50 kişilik bir gerilla örgütü, bugün Marksist-Leninist bir program ve derinlemesine teorik temellerine sahip bir komünist örgüt durumundadır. O, artık parıldayan bir güneş gibidir. Türkiye´de şimdiye kadar hiçbir zaman, hiçbir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış -Mustafa Suphi yoldaşın bu konudaki girişimlerini anmalıyız- yepyeni ve çürütülemez bir çizgiye ... sahiptir." * (s.8)

Bu, sonradan görmeliğin yarattığı bir ruh halidir ve o günün Türkiye´sinde bir benzeri olduğunu sanmıyoruz. Uzun bir dönem bir programa sahip olmak bir yana teorinin sıradan gerçeklerinden bile kopuk olununca, sonradan bazı genel doğruların keşfedilmesi ve maocu dogmaların eskiden miras MDD´ci önyargılara kolayca oturması, böyle bir ruh haline yol

* *"Bay Dühring'e göre gene bay Dühring tarafından yapılan bu övgüler demeti kolayca on kat büyütülebilirdi. Bu demet, daha şimdiden, kendi kendine gerçekten bir filozofla mı, yoksa bir ... ile mi karşı karşıya bulunduğunu soran okurun kafasında bazı kuşkular uyandırmış olmalı. Ama kendisine duyurulan 'köktenci' derinliği daha yakından tanıyıncaya değin, okurlardan yargısını saklamasını rica etmemiz gerekiyor. Eğer yukarıdaki demeti vermiş bulunuyorsak, bu yalnızca önümüzde fikirlerini yalınlıkla dışavuran ve bunların değerini kararlaştırma işini geleceğe bırakan bir filozof*

açabilmiştir.

TDKP "teorisyenler" inin kaleminden çıkma kendilerine dönük bu övgüler, Marksizm-Leninizm silahını *"kullanmakta oldukça yeterli bir durumda"* oldukları iddiasıyla sürüyor ve aynı konuda yazının son bölümünde şunlar söyleniyor: *"Başlangıçtan farklı olarak, güçlü bir Marksist-Leninist birikime ve teorik hazineye sahibiz. Bundan sonra Marksizm-Leninizme kimse dil uzatamayacak ve anında her türlü sapma ve yozlaşmanın karşısına dikilip onu yere çalacağız. ... Buna inancımız kesin ve tamdır. Yüreğimiz, bilincimiz ve gücümüz ise yeterli."* (s.52)

Zaman ne bilinçlerinin ne de yüreklerinin buna yetebildiğini gösterdi. Yalnızca iki yıl sonra bunu herkesle birlikte görebilmek için biraz sabırlı olmaları yeterliydi.

TDKP yukardaki değerlendirmeleri yaptığı tarihte (Ekim 1978) hala ateşli bir maocudur. Mao Zedung "beş büyük usta" dan biridir, Marksizm-Leninizmin bir klasiğidir. Teorik hazinesi "yarı-sömürge yarı-feodal ülkeler devrimleri" için evrensel bir kaynaktır. Örneğin, "derinlemesine teorik temelleri" yle THKO'nun parıldayan bir güneş ilan edildiği sayfanın bir sonrasında (s.9), Mao Zedung'un Yeni Demokratik Devrim teorisi, tüm temel unsurlarıyla savunulur. Yine aynı sayının bir diğer yazısı olan 40 sayfalık İ. Kaypakkaya eleştirisinin tam 20 sayfasında, halk savaşı

ve sıradan bir sosyalist değil, ama papa kadar yanılmaz olduğunu öne süren, ve sapıklıkların en kıvrıması gerekeninin içine düşmek istenmiyorsa , kurtuluş için zorunlu olan öğretisinin düpedüz kabul edilmesi gereken tamamen doğaüstü bir varlık bulunduğunu göstermek içindir ... Bay Dühring, bize son çözümlemede kesin doğruluklar olduklarını, yanlarında her türlü başka kanının ***a priori*** (önsel olarak) *yanlış olduğunu ileri sürdüğü tezler sunuyor ..."*

F. Engels, *Anti-Dühring*, Sol Yayınları, 1977, s. 83-84

tezi ve "kızıl siyasal iktidar" sorunu, Kaypakkaya'nın Mao'yu tahrif ettiği iddiasıyla ve Mao'ya dayanılarak savunulur. Ve yalnızca bir kaç ay sonra, teori planında revizyonist ve felsefi planda idealist bir küçük-burjuva ilan edilecek olan Mao Zedung hakkında, yapılabilecek en övücü değerlendirmeler yapılır, bu aynı eleştiri yazısı boyunca.

Kendisi yemin billah reddetse de TDKP'nin maoculuğu bilinmiyor değil. Tarihsel bir bakışla, TDKP'nin yanılgılarına, teorik tutarsızlıklarına hoşgörüyle yaklaşmak da mümkündür. Ama ya kendine dönük yargı ve değerlendirmelerini ne yapacağız! *"Türkiye'de şimdiye kadar hiçbir zaman, hiçbir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış yepyeni ve çürütülmez bir çizgi"* iddiası var orta yerde. *Kongre Belgeleri*'nde bir kez daha tescil edilmiş bu yargı, hala değiştirilmiş de değildir.

Zamanın aslında kendi akışıyla kendiliğinden çürüttüğü bu çizgiye ilişkin "çürütülemez" iddiasını sonraki bölümlere bırakıyoruz. Şimdilik bizi ilgilendiren onun bir "yenilik" taşıyıp taşımadığıdır.

Teorik özü, sınıf mantığı ve esas muhtevasıyla bu çizgi, devrimci hareketimizin geneline geçmişten miras temel anlayış ve görüşlerin 1970'lerin ikinci yarı-sındaki yeni bir yorumundan, **maocu bir versiyonundan** çok fazla bir şey değildir. Dahası bu "özgün" yorumun TDKP teorisyenleri için hareket noktası olmuş ilk adımları da daha 1972 yılında İ. Kaypakkaya tarafından atılmıştır. TDKP yazarlarının belki de en sert, en tahammülsüz, haksız, zorlama ve haklı noktalarda bile demagojik bir içerik taşıyan eleştirilerini Kaypakkaya'ya yöneltmeleri, bundan geliyor olmalı. "Yepyeni" lik iddiası, kaynakları karartmayı bir ihtiyaç haline getirir.

TDKP'nin teorik-siyasal çizgisini oluşturan temel görüşler incelendiğinde ve devrimci-demokrasinin önceki ideolojik gelişimiyle karşılaştırıldığında, '71 Devrimci Hareketini, özellikle de İ. Kaypakkaya çizgisini, maceracı ögelerden ve "ilk" olmanın yolaçtığı tarihsel olarak hoşgörülebilir bazı kusurlardan arındırmış olmanın ötesinde, hiçbir temel konuda gerçekten yeni ya da TDKP'nin kullandığı ifadeyle "yepyeni" sayılabilecek ögeler içermediğini görmek zor olmayacaktır. '71 Devrimci Hareketi olarak da isimlendirilen devrimci-demokratik hareket, ilk biçimlenmesini '60'lı yılların MDD Hareketi içinde yaşamış, marksist teorinin özellikle devlet ve zora dayalı devrim konusundaki klasik tezlerinin etkisiyle onun reformcu yolundan kopmuş, MDD Hareketinin temel programatik amaçlarını ve ufkunu korumakla birlikte devrimci bir yoruma tabi tutmuş, onlara devrimci bir muhteva kazandırmıştır. Bu gelişmede, Mahir Çayan ve İ.Kaypakkaya'nın yazılarında açıkça görülebileceği gibi, Mao Zedung'un -özellikle Yeni Demokratik Devrim teorisiyle- özel bir etkisi olmuştur. Yaşadığı ilerlemeyi o günkü tarihsel ortamın da etkisiyle maceracı ögelerle birleştirdiği için, sonradan devrimci-demokrasiyi bu **maceracı ögelerinden arındırmak** büyük bir başarı sayıldı ve temel bir yanılgıyı hazırladı. Gitgide birilerinin kendilerini "yepyeni" ilan etmelerine kadar vardı işler.

Maceracı anlayış ve pratikleri eleştiri konusu yapmak, henüz ilk haliyle ortaya çıkmış, bu nedenle zayıf, yeterince işlenmemiş, çeşitli kusurlarla malül temel görüşleri bazı kusurlarından arındırmak, bazı bakımlardan daha kuvvetli, daha olgun -bu arada bazı bakımlardan da daha saçma!- bir biçim vermek, tüm bunlar elbet bir ilerlemenin ifadesiydiler. Nedir ki

'70'li yılların ikinci yarısında yaşanmış olan ve küçük-burjuva sosyalizminin olgunlaşmasından başka bir şey olmayan ilerlemenin bu kadarı, hiç de TDKP'ye özgü ya da onunla sınırlı değildi.

12 Mart döneminin ve özel olarak da maceracı çıkışın uğradığı yenilginin dersleri, hemen bu dönemi izleyen coşkulu devrimci yükselişin uygun ortamıyla birleşince, devrimci hareketin genelinde düşünsel ve siyasal ilerlemenin, bazı bakımlardan olgunlaşmanın elverişli koşullarını oluşturdu. Pratiğin yardımıyla ulaşılan bazı sonuçlara teorik bir ifade verildi. Onu sürdürmek ısrarı gösteren bazı marjinal gruplar dışında, maceracılık, bu arada sağcı eğilimleri geliştirecek kadar yaygın eleştiri konusu oldu ve genel olarak terkedildi. "Kitleler" vurgusu ve "devrim kitlelerin eseridir" düşüncesi genel kabul gördü. Marksizmin bazı genel klasik tezleri hiç şüphesiz yine küçük-burjuva bir yorumla, ama geçmişe göre daha ileri kavrayışla ele alındı. MDD Hareketinin bir mirası olarak 1971'in THKP-C ve THKO'sunda hala güçlü izleri olan Kemalizm hayranlığı eski etkisini yitirdi (ki Kaypakkaya çubuğu tersine bükerek de olsa, bu hayranlığa daha 1972'de saldırmıştı). İncelmiş biçi-miyle yaşasa da Kürt ulusal sorununa ilgisizlik büyük darbe yedi vb. vb..

Halkçı temalar, demokratik-devrimcilik ve küçük-burjuva sınıf yapısı ve ortamı ortak eksenine oturan temeldeki benzerlikler korunmakla birlikte, bir dizi etkenin tesiriyle değişik kesimler bunu değişik biçimlerde, ölçülerde ve özgünlüklerde yaşadılar. TDKP'nin kendisi de bu ortamın, bu genel gelişmenin ürünü, özgün örneklerinden biridir. "Yepyeni" olmak bir yana, ilk biçimlenmesini '60'ların ikinci yarısında yaşamış devrimci-demokrasinin '70'lerin ikinci

yarısındaki nispeten gelişmiş -ve kuşkusuz bazı bakımlardan ise bozulmuş -biçimlerinden biridir yalnızca. (Üstelik özgün biçimi de değildir; aynı dönemde aynı özgünlükte, Kawa da sayılırsa, tam dört benzer grup daha vardır). İdeolojik şekillenmesinde evrensel bir kaynak olarak maoculuk çok etkili olmuş olsa da, gerçekte son derece "yerli" , "ulusal" köklere sahiptir. Maocu anlayış ve formüller yalnızca egemen anlayış ve mantığa uygun düşmüş, oturmuş, bu nedenle kolayca benimsenmişlerdir. Mao Zedung yerden yere vurulduktan sonra bile "bütünlüklü çizgi" nin tüm temel ögeleriyle korunması da aslında bunu kanıtlar.

Bu "yepyeni" çizginin ne ölçüde yeni olduğunu daha yakından görelim.

Dönemin güncel ulusal ve uluslararası sorunlarına ayrılan son iki bölümün çıkartılması dışında, Mart 1978 tarihli Platform (*Parti Bayrağı*, sayı:1), Şubat 1980 tarihli TDKP programının (*Kongre Belgeleri*, s.275-302) bir ilk biçimi, "*kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı*" ve halk iktidarı koşullarında milli burjuvazinin "teşvik" i gibi sonradan ayıklanacak bazı uç maocu düşünceler sayılmazsa, **gerçekte kendisidir.** Bununla birlikte biz şimdilik Platformla yetineceğiz; zira "*50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın aştedilme aşaması*" olarak nitelenen, "*yepyeni ve çürütülmez*" lik halesiyle örülen ve THKO'yu "*parıldayan bir güneş*" e çeviren bu platformdan başkası değildir. Programın kendisini ise ikinci iddianın, "çürütülemez" lik iddiasının ele alınacağı bölümlere bırakalım. Bu ayrım, bize TDKP'nin ideolojik evrimini ve maoculuğu nasıl ve gerçekte ne ölçüde aştığını görmek olanağını vereceği için, ayrıca gereklidir.

Doğal olarak, "proletaryanın nihai amacı sınıfsız topluma varmaktır" türünden, marksist olmak iddi-

asındaki her programın bir bakıma ortak süsünü oluşturan, ama **kendi başına** hiçbir şey ifade etmeyen genel formülleri bir yana bırakmamız gerekiyor. Bize gerekli olan genel ve eski olanlar değil, yenilik ve özgünlük iddiası taşıyan **temel tezlerdir.** Okura bu çizgiyi etraflıca ve dolaysız olarak tanıtmak için Platformdan uzun parçalar aktaracağız. Aktarmalara genellikle katlanılmaz ama, bunun tartışmamızı hayli kolaylaştıracağına kuşku yok.

1-) Platformun, Türkiye'deki kapitalist gelişme sürecinin özelliklerini özetleyen ilk bölümünde özgün olan görüş şudur: Emperyalizm döneminde, emperyalizmin yarı-sömürgesi olan Türkiye'ye yapılan sermaye ihracı, *"ülkede kapitalizmin (ve proletaryanın) gelişmesini bir ölçüde de olsa hızlandırdı. Bununla birlikte bu sermaye başlıca rantiye bir nitelik taşıdığından esas fonksiyonu ülkede sanayiyi geliştirmek değil, aksine milli sanayi kapitalizminin gelişmesini engellemekti. Gelişmesine yol açtığı kapitalizm ise, esas olarak kendi uzantısı olan ve bu yüzden üretici güçlerin gelişmesini engelleyen feodalizmle ittifak halinde komprador ve tekelci bir kapitalizm niteliğini taşıyordu."* (*Parti Bayrağı*, sayı:1, s.11) [8]

Yön ve MDD Hareketinden kalma komprador kapitalizm-milli sanayi kapitalizmi ikilemi üzerine oturan küçük-burjuva önyargıları, TDKP, Mao'nun bazı görüşlerinden de güç alarak teorik bir dogma düzeyine çıkarır. Tüm "yarı-sömürge yarı-feodal ülkeler için" geçerli sayılan bu görüşün Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı hakkında hangi sonuçlara yolaçtığı, şu parçada daha açık görülür: *"Türkiye 60 yıldan fazla zamandan beri demokratik devrim süreci içinde bulunmasına rağmen, ülkede milli bir sanayi kapitalizmi esas olarak gelişmediğinden feodalizm tasfiye edile-*

memiş, aksine emperyalizm ve komprador tekelci kapitalizm ile kaynaşarak yaygın kalıntılar halinde köylülüğü ezmeye devam etmiştir." (s.15-16)[9] Komprador kapitalizm feodalizmi tasfiye etmez dogması çıplak toplumsal gerçeklerle pek bir arada gitmediği için de, Platform şu ucube eklektik formülle durumu kurtarmaya çalışır: *"Yarı-sömürge yarı-feodal ülkemizde meta üretimi temeli üzerinde genel olarak kapitalizm hakim hale geldi."* (s.12)

Gelişen "milli kapitalizm" değildir gerekçesiyle, emperyalizm çağı için yalnızca gerici ve ütopik bir anlam yüklü bu gerekçeyle, feodalizmin aşırı abartılması ve kapitalist gelişmenin küçümsenmesi, birbirine bağlı iki sonuca yol açar. Proletaryanın geri görevlere mahkum edilmesi ve "milli kapitalizm" konusunda gerici hayallerle şaşırtılması. İkisi bir arada, TDKP Platformunun ikinci temel tezini oluşturuyor (II.Bölüm):

2-) *"Türkiye, emperyalizmin, komprador tekelci kapitalizmin ve feodal kalıntıların hüküm sürdüğü yarısömürge ,yarı-feodal, çok uluslu geri bir tarım ülkesidir. Bu durum ülkemizin hala demokratik devrim süreci içinde oluşunu belirlemekte ve devrimci proletaryaya nihai hedeflerini gerçekleştirme yolunda ilk adım olarak demokratik devrim sürecini tamamlama görevini yüklemektedir... Proletaryanın önderliği bu devrimi dünya sosyalist devrim sürecinin bir parçası olan yeni tipte demokratik bir devrim haline getirmiştir."*

"Bununla birlikte demokratik devrim hala burjuva karakterini korur ve özünde köylülüğün toprak devrimi olmaya devam eder... Proletarya önderliğindeki ulusal demokratik halk devrimi genel olarak kapitalizmi değil, yalnızca emperyalizmin uzantısı niteliğindeki ve bu yüzden feodalizmle birlikte üretici güçlerin gelişmesi-

nin önünde engel teşkil eden (komprador) tekelci kapitalizmi tasfiyeyi amaçlar. ... Ülkemizin yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı gözönüne alındığında, emperyalizm ve feodalizmle bağları koparılmış bir milli kapitalizm daha bir süre ilerici bir rol oynamaya devam edecektir. Bu kapitalizmi adım adım tasfiye edecek olan proletaryanın sosyalist devrimidir." (s.15-16)[10]

Kaynağı karartma operasyonu gereği, birinci paragrafın sonundaki "*yeni tipte demokratik devrim*" ifadesi programda yerini, "*kesintisiz olarak sosyalist devrime*" ifadesine bırakıyor. İkinci paragrafın sonunda ulusal kapitalizme ilişkin olarak "*daha bir süre* ***ilerici bir rol*** *oynamaya devam edecektir*" (siyahlar bizim) ifadesi ise, *bir süre daha var olmaya devam edecektir*" şeklinde tashih ediliyor.

Yukarıdaki uzun parça "Devrimimizin İçinde Bulunduğu Aşama: Ulusal Demokratik Halk Devrimi" başlığını taşıyan II. Bölümün ilk iki paragrafını oluşturuyor ve devamında Türkiye'nin yaşadığı demokratik devrim süreci özetleniyor.

Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyine ilişkin Yön-MDD kaynaklı geri tespitlere Mao'nun "yeni demokratik devrim" formülleri denk düşünce, bunu, devrimin gelişme rotasına ilişkin olarak da ünlü maocu şema tamamlar doğallıkla. "Devrimci Proletarya Halk Savaşının Öncüsüdür" başlığı taşıyan III.Bölümde şu üçüncü temel görüş yer alıyor:

3-) *"Tayin edici bir etken olarak ülkenin yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı ve ekonomisinin aşırı dengesizliği de gözönüne alındığında, ... Türkiye Devrimi uzun süreli devrimci bir halk savaşı biçiminde gelişecektir."*

"Mevcut şartlarda Türkiye devriminin yolunun genel çizgisi, toprak devrimini yürüterek ve köylük bölge-

lerde tahkim edilmiş üslere dayanılarak kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı yoluyla iktidarın parça parça alınması çizgisidir. Marksist-Leninist Parti, bu çizgiyi esas alacaktır..." (s.19) *

Böyle olunca, İ.Kaypakkaya'nın kusuru,bu aynı temel görüşleri boş bir söz değil samimi bir inanç olarak ele alması ve "köylük bölgelerde tahkim edilmiş üsler" için ilk girişimlerde bulunması olmuş oluyor. Bazılarında teori ve tespitler boş bir lafsa, başka bazılarında eylem kılavuzudur. Kaypakkaya'nın TDKP'den bin kez daha **tutarlı** olduğundan kuşku duyulmamalı.

Devrim konusunda maocu formüller "üç temel silah" la sürdürüldükten sonra, aynı bölümde, devrimde sınıf mevzilenmesi planının da ifadesi olarak, ikinci temel silah olan "birleşik cephe" , şöyle tanımlanıyor:

4-) *"Ulusal demokratik halk devriminde proletaryanın cephe siyaseti, işçi-köylü temel ittifakını gerçekleştirmek, bu temel üzerinde şehir küçük-burjuvazisini devrimci saflara kazanmak ve milli burjuvazi ile devrimci mücadeleye katıldığı sürece ittifak kurmak siyasetinden oluşur."* (s.20)

Bu görüş değişik bir ifadeyle ama **tamamen aynı içerikle** programda da yer alıyor. Milli burjuvaziyeilişkin bu görüş, milli kapitalizme ilişkin daha önce aktarılan görüşle birlikte, TDKP'de 12 Eylül sonrasında sıkça yaşanan **burjuva kuyrukçuluğunun programatik temelini** oluşturuyor. * *

* Tahmin edileceği gibi, Platformun III. Bölümünü oluşturan bu maocu " sızıntı " Programda yer almamaktadır.

** *Sonraki bölümlerde etraflıca inceleyeceğimiz bu görüşün Programdaki ifade edilişi şöyle: " Bu aşamada ulusal burjuvazi tarafsızlaştırılacak ve devrime katıldığı ölçüde onunla ittifak yapılacaktır ".* (s. 279)

Halk sınıflarına dayalı bu halk cephesi tanımını, IV.Bölümde "Demokratik Halk İktidarı" na ilişkin şu görüş izliyor:

5-) Demokratik halk diktatörlüğü, *"proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimini teşkil eden, bütün halk sınıf ve tabakalarının komprador tekelci burjuvazi, toprak ağaları ve onların uşakları üzerindeki birleşik diktatörlüğüdür."* (s.20)

Parti Bayrağı 'nın 3.sayısında (Mayıs 78) mutlaklaştırılmasına karşı çıkılınakla birlikte milli burjuvazinin *"belirli şartlarda devrimin itici güçleriyle birlikte iktidara ortak olabilir"* liği **ilke olarak** kabul ediliyor.[11] *"Proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimi"* olarak tanımlanan *"birleşik diktatörlük"* kavramı ele alınırken, küçük-burjuvazi ve zengin köylülüğün yanısıra, bu da gözetilmelidir.

Hepsi bu! *"Türkiye'de şimdiye kadar hiçbir zaman, hiçbir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış yepyeni ve çürütülmez bir çizgi"* olarak büyük bir gürültü eşliğinde sunulan görüşler, işte bunlar!

Tekrar da olsa belirtelim ki bu görüşlerde bir yenilik yok. Mao Zedung geri ülkeler devrimleri için evrensel bir teorik kaynak olarak keşfedileli beri, Platformda yer alan görüşler aşağı yukarı aynı biçim ve formülasyonlarla Türkiye'de savunulmaktadır. Bu da 1978'e değil, 1970 Türkiye'sine denk gelir. Mahir Çayan'ın *Kesintisiz Devrim* broşürü öncesinde kaleme aldığı ve içinde *"Mao Tse Tung'un yeni demokratik devrim teorisini"* tüm temel unsurlarıyla savunduğu yazıları * bir yana bırakalım. Türkiye'de maoculuk

* Örneğin 1970 başında kaleme alınan "Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine" başlıklı makale (*Bütün Yazılar*, Evren Yayınları, s. 131-185)

TDKP Mahir Çayan' a yönelttiği 90 küsur sayfalık eleştirisinde, Kesintisiz Devrim öncesi yazılarını tek kelimeyle anmaz. Boşuna

bayrağını ilk yükseltenlerden PDA, Aralık 1970'de önerdiği Sosyalist Kurultay için savunduğu "platform" da, şunları söylüyor:

"Emperyalizmin boyunduruğu altında yarı-feodal bir ülke olan Türkiye'de önümüzdeki devrim, milli demokratik (yeni-demokratik) devrimdir. Milli demokratik devrim, proletarya önderliğinde, işçi-köylü ittifakı temeli üzerinde halk savaşı yoluyla gerçekleştirilir. Halk savaşı, iktidarın köylük alanlarda parça parça kazanılması, devrimci üsler kurulması ve şehirlerin köylük alanlardan çevrelenip hakim sınıfların iktidarının ülke çapında yıkılması ve halkın devrimci iktidarının kurulmasıyla zafere ulaşır. Proletarya partisi, halk ordusu ve halkın devrimci cephesi, devrimin vazgeçilmez silahlarıdır."

"Milli demokratik devrim, zorunlu olarak sosyalizme götürür ..."

"Devrim, ancak halk yığınlarının gücü seferber edilerek zafere ulaştırılır. Proletarya partisi olmadan devrim başarılamaz ..." [12]

"*Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesi bir bütün*" dür vurgusu eşliğinde sıralanan bu görüşlerin, TDKP'nin 8 yıl sonrasında savunduklarından eksiği ne? PDA'nın gerçekte reformist bir akım olduğu ve M.Çayan'ın o zamanki nitelemesiyle, maoculuğun kalpazanlığını yaptığı söylenebilir. Ama bu gerçek, 1978 Platformundaki görüşlerin hiç de "yepyeni" olmadığının kanıtı olmaktan çıkarmaz yukardaki parçaları. Zira ister içtenlikle ister kalpazanlıkla olsun, MDD Hareketinin temel tespit ve anlayışları

değil ! Mahir Çayan, "ideolojik önderliği" bir tez olarak savunma farklılığı dışında (ki bu, "kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı" görüşünün zorunlu uzantısıdır), TDKP' nin savunduğu devrim teorisini, tüm temel unsurlarıyla ondan çok önce ve aynı kaynağa, Mao' ya dayanarak savunmuştu bu yazılarında.

maocu bir içerikle ele alındığında, ortaya çıkacak sonuç TDKP'nin 1978 Platformudur.

Devrimci kişiliğinden, inancından ve maocu görüşleri savunmadaki içtenliği ve kararlılığından kimsenin şüphe duymayacağı İ. Kaypakkaya örneğine bakalım bir de. Tufan Yayınlarınca 1976'da yapılan *Bütün Yazılar* derlemesine yazılan önsözde, Kaypakkaya'nın görüşleri şöyle özetleniyor:

" İ.Kaypakkaya, ..., ülkemizin emperyalizme bağlı yarı-sömürge yarı-feodal bir ülke olduğunu; önümüzdeki devrimin anti-feodal, anti-emperyalist demokratik halk devrimi olduğunu; ülkemizde feodalizme karşı verilen mücadelenin emperyalizme karşı verilen mücadeleden ayrılamayacağını; demokratik halk devriminin özünün toprak devrimi olduğunu; toprak devriminin, proletarya önderliğinde verilecek bir halk savaşıyla gerçekleşebileceğini; halk savaşının, özünde bir köylü savaşı olduğunu tespit etti..."

"O, devrimin üç silahından ikisi olan ... parti ve ordunun yanında, emperyalizme, feodalizme ve komprador kapitalizme karşı, işçi sınıfı önderliğinde, işçi-köylü ittifakı temelinde, şehir küçük burjuvazisi ve milli burjuvaziden oluşan halkın birleşik cephesinin gerçekleştirilmesinin şart olduğunu tespit etti..." (s.8)

Bu örneklere ilişkin olarak şimdilik şunu söylemekle yetinelim: TDKP'nin 1978 Platformu, gerçekte, gerek geçmişte gerekse 1978 Türkiye'sinde Mao'yu geri ülkeler devrimi için teorik bir kaynak olarak ele alan tüm maocuların esasa ilişkin olmayan farklılıklarla **ortak platformundan** başka bir şey değildir. Bu ortak platformu ilk keşfetme onuru ise hiç de ona ancak 1978'lerde ulaşan TDKP'nin değildir. Sonra ele alınmak üzere şunu da hatırlatalım; İ. Kaypakkaya

TDKP'ye yalnızca Platformdaki genel görüşler planında değil, faşizm, Şefik Hüsnü eleştirisi vb. gibi, TDKP'nin pek övündüğü konularda da öncel olmuştur. 12 Mart öncesi Türkiye'sinde egemen olan Kemalizm hayranlığına ve Kürt sorunu karşısında milliyetçi eğilimlere saldırı konusunda ise, bu genç ve kararlı devrimci, yalnızca o gün henüz birer "İkinci Kurtuluş Savaşçısı" ve Kemalizm hayranı olan "THKO militanları" na değil, genel olarak Türkiye devrimci hareketine katkıda bulunmuştur. Bu konulara yaklaşımlarındaki bazı hatalar üzerine TDKP teorisyenlerinin yaptığı türden demagojik gevezeliklerle, bu tarihsel gerçekler karartılamaz.

3- Yeni çizginin eskimiş kökleri

TDKP Platformunu oluşturan temel görüşlerin ilk maocu versiyonları 1970'lerin başında ortaya çıkmış olmakla birlikte, bunları besleyen kökler daha gerilerde, 1960'lar Türkiye'sindedir. Maocu versiyonlar ve 1970'ler Türkiye'si bir yana; '60'ların ilk yarısında Yön Hareketince, ikinci yarısında Yön'le birlikte ama bu kez marksist bir terminoloji içinde MDD Hareketince savunulan ve tüm döneme egemen olan bazı görüşler, Türkiye devrimci hareketinde bugüne dek etkili kaldılar. Kapitalist gelişmenin, bunun toplum yaşamımızda, temel sınıf ilişkilerinde yarattığı değişimlerin şu veya bu biçimde küçümsenmesi ya da gözden kaçırılması; toplumumuzun proleter devrim ve sosyalizm için olgunlaşmamış sayılması, buna bağlı olarak, emek-sermaye çelişkisinin tali planda görülmesi; burjuva gelişmenin geride bıraktığı sorunların abartılması, mutlaklaştırılması, devrim

aşamasına gerekçe ve kendi başına program haline getirilmesi vb, aslında tümü içiçe, biri diğerinin uzantısı bu hala etkili görüşler, hep 1960'ların ideolojik mirasıdır. Çeşitli değişimlere uğramış, devrimci biçimler kazanmış ama özü değişmemiştir.

'60'lara egemen sosyalizm anlayışları burjuva sosyalizminin değişik türleriydi (Yön-Devrim, MDD Hareketi, TİP). Şu ya da bu düzen kurumuna (ordu, parlamento, bürokrasi, anayasa vb.) dayanarak kapitalist düzenin genel çerçevesi içinde "kapitalist olmayan yol" dan "kalkınma" , burjuva sosyalizm anlayışlarının **ortak** ekseniydi. Bunu Kemalizm savunuculuğu (İkinci Milli Kurtuluşçuluk) ve Türk milliyetçiliği tamamlıyordu.

'71 Devrimci Hareketi bu kaba burjuva anlayışların reddi temelinde ortaya çıktı ve devrimci hareketimizin tarihindeki önemi buradadır. Ama bu yönleriyle '60'ları aşmak, onu her yönüyle aşmak değildi. '71 Devrimci Hareketi, Yön'de şekillenen ve MDD Hareketinde marksist bir görünüme büründürülen toplumsal yapı, toplumsal sınıflar, devrim aşaması, devrimin temel hedefleri vb. konulardaki tahlilleri ve bunlar üzerine oturan programı **devraldı** ve Mao'nun yeni demokratik devrim teorisinin özel etkisi altında küçük-burjuvazinin devrimci özlemlerini aşmayan bir yorumla, '70'li yılların ikinci yarısına **devretti**. Bu özelliği ile '71 Devrimci Hareketi yalnızca bir **kopmayı** değil, '60'ların ikinci yarısıyla '70'lerin ikinci yarısı arasında köprü konumuyla bir **sürekliliği** de simgeliyor.

'71 Devrimci Hareketini de ele aldığı 1972 tarihli değerlendirmesinde, MDD teorisyeni M.Belli, bu gerçeğin bilinciyle hareket ediyor. Broşürünün giriş bölümünde, *"solda ortaya çıkan grupların hemen he-*

men tümü, yarım yüzyıllık tarihi olan Proleter Devrimci Hareketimizin temsilcilerinin çevresinde palazlanıp güç kazandıktan sonra ayrı gruplar olarak ortaya çıkabilmişlerdir "[13] değerlendirmesini yapıyor. Bununla PDA'nın yanısıra, THKP-C ve THKO kastediliyor ve bu grupların başını çeken liderlerin başlangıçta kendilerince eğitilmiş oldukları ima ediliyor. Bölünmelerin hareketin işçi sınıfı tabanına oturamamasından, küçük-burjuva çekişmelerden kaynaklandığı, fakat hareketin "*bütün bölünmelere rağmen, gene bir bütünlük taşıdığı*" belirtildikten sonra, broşürüne yazdığı "sonsöz" de, bu değerlendirmesinin temellerini şöyle açıklıyor: "*'Hangi devrim?' sorusunun cevaplandırılmasında ve bu devrimin stratejisinin ne olacağı konusunda proleter devrimcileri arasında görüş birliği vardır. Devrimci programımız açık seçikliğe kavuşmuştur.*"[14] "Proleter devrimciler" le, bölünmenin ortaya çıkardığı tüm gruplar kastediliyor. Devamında tüm MDD programlarının bilinen temel ögeleri, anti-emperyalist, anti-feodal demokratik devrim görevleri sıralanıyor.

'60'lı yılların devrimci hareketimizin sonraki dönemi üzerinde sanıldığından da derin düşünsel etkisini bir bütün olarak, değişik yönleriyle ve devrimci hareketin tüm kesimleri açısından incelemek tabiatıyla kapsamlı bir sorundur. Biz burada kendimizi konumuzla, TDKP çizgisinin kökleriyle sınırlamak zorundayız.

TDKP'de, daha sonra üzerinde kısaca duracağımız bir "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın altedilmesi" efsanesi var. Ama bu "50 küsur yılın" tarihsel bakımdan olsun, sonraki döneme etkisi bakımından olsun en önemli on yılı (1961-1971) konusunda TDKP'nin söyledikleri, daha '70'lerin başında söylenen ve son-

radan herkesin tekrarladığı bazı genel lafların ötesine geçmiyor. Cuntacılık, parlamentarizm, milliyetçilik, kapitalist olmayan yol vb., genel sözler! Türkiye sol hareketinin düşünsel ve pratik olarak bu en canlı ve kendinden sonraki dönemleri en çok etkilemiş döneminin, TDKP yazarlarınca herkesin tekrarladığı genel sözlerle geçiştirilmesi ilginç bir durumdur. 24 sayılık *Parti Bayrağı* külliyatının önemli bir kısmını, HY, DHB, Partizan vb. , düşünsel planda bir önem taşımayan grupların "baş çelişki" , "baş düşman" , "merkezi görev" , "ittifaklar" vb. konulardaki görüşlerinin eleştirisi diye daha mürekkebi kurumadan eskiyen boş gevezeliklere ayırmak yerine, Yön Hareketi, MDD Hareketi, TİP gibi temel akımlar ile, Doğan Avcıoğlu, Mihri Belli, Dr. Hikmet Kıvılcımlı gibi devrimci hareketimizi düşünsel olarak etkilemiş teorisyenlere ayırmak daha anlamlı olmaz mıydı? Üstelik orta yerde 58 yıllık sol hareketin eleştirisi gibi büyük laflar dolanıyorken !

Bu ihmalin gerçek nedenlerini tam bilemiyoruz. Kesin olan şu ki, TDKP yazarları ilgi gösterip bu dönemi incelemiş olsalardı, çeşitli konulardaki görüşlerinin, örneğin, pek övündükleri ve bağnazca savunulan bir teorik dogma düzeyine çıkardıkları sosyo-ekonomik yapı tahlillerinin, MDD Hareketi bir yana, ta Yön Hareketinden kalma küçük-burjuva milliyetçi önyargılar olduğunu görmenin şaşkınlığını yaşarlardı.

Yön Hareketi burjuva sosyalizminin kaba bir türüydü. *"Emperyalizme bağlı kapitalist gelişmeye orta sınıf aydınlarının duyduğu burjuva milliyetçi bir tepkinin ifadesi idi"* [15] "Milli" ya da "Türk" sıfatlarıyla nitelediği "sosyalizm" , Yön için, yalnızca bir kalkınma yöntemi anlamı taşıyor ve komünizmin de panzehiri

olarak görülüyordu. İdeolojik çabasının önemli bir ögesini işçi sınıfının toplumumuzdaki tarihsel rolünü karartmak oluşturur.* Terminolojisiyle flörtün ötesinde Yöncülerin marksist olmak gibi bir iddiası da yoktu zaten. Kendilerini Kemalizmin çağdaş yorumcusu sosyalistler olarak görüyor, öyle de sunuyorlardı.

Bazı çizgilerini verdiğimiz bu tür bir milliyetçi burjuva akımın TDKP'nin çizgisindeki etkisinden sözetmek ilk bakışta şaşırtıcı gelebilir.

Öyleyse daha yakından bakalım.

Lideri Doğan Avcıoğlu'nun sözleriyle, Yön Hareketinin temel davası, *"Atatürk'ün belirttiği üzere, çağdaş uygarlık seviyesine hızla ulaşmaktır. Bu hedefe götüren başlıca yol ise, hızlı iktisadi kalkınmadır"* . Oysa *"komprador, tefeci, ağa ve yabancı tekel ittifakına dayanan bir kalkınma"* hiç de gerçek bir sanayileşmeye yol açmamaktadır. Dahası problemlidir ve *"yabancı egemenliğinden başka bir şey getirmemiştir."* [16] Modern revizyonizmin "kapitalist olmayan yol" tezinden yararlanarak kendine kapitalizme karşı bir görünüm vermek istese de, genel olarak kapitalizme değil emperyalizme bağımlı kapitalizme, genel olarak burjuvaziye değil "emperyalizmin uzantısı" burjuvaziye itirazı var Yön Hareketinin.

TDKP teorisinde özel bir yer tutan emperyalizmin uzantısı komprador kapitalizm ile milli sanayi kapitalizmi ayrımı ve ikilemi, denilebilir ki Yön Hareketinin iktisadi görüşlerinin temelidir. Yön Hareketi de TDKP gibi, mevcut kapitalist gelişmeyi inkar etmez. TDKP gibi Yön'e göre de önemli olan, **gelişen kapitalizmin**

* *Yöncülere göre işçi sınıfı daha oluşmamıştır, dolayısıyla da ülkede verilecek siyasal ve toplumsal mücadelede etkin bir rol oynayamaz".* Stefanos Yerasimos, Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye, s. 898

niteliği ve gerçek bir **sanayi kapitalizmi** olup olmadığıdır. Yön, gelişen kapitalizmin emperyalizme bağımlı, onun uzantısı komprador nitelikte bir kapitalizm olduğunu, bu tür bir gelişmenin gerçek bir sanayileşmeyi temsil etmediğini, dahası feodalizmi tasfiye etmediğini ve edemeyecegini önemle vurgular.

Parti Bayrağı, Devrimci Yol'la giriştiği bir polemikte şunları yazmıştı: *"Şu nokta bilinmelidir: Dergimiz Türkiye'de kapitalist sömürünün hakim olduğunu inkar etmiyor ... önemli olan, gelişen kapitalizmin ve bugün egemen olan kapitalizmin niteliğidir. Her türden oportünist ve revizyonistle aramızdaki tartışmanın düğüm noktası da burasıdır. Bu kapitalizm hangi temelde yükselmektedir ve bunun feodalizmle ilişkisi nedir? Tartışılan şey budur."* [17]

'60'lar MDD'sinin, PDA'nın, Kaypakkaya'nın vb. tartıştıkları hep buydu ve cevapları özünde TDKP'den farksızdı. Daha doğrusu tümü bir arada bu konuda TDKP'yi öncelemektedirler. Kemalist konumunun gereği olarak bu gelişmenin çeşitli tarihsel özelliklerine farklı yaklaşsa da, "düğüm noktası" olarak ifade edilen konuda D.Avcıoğlu da TDKP ile aynı fikirdedir. Ve TDKP bir yana, bu konuda MDD Hareketini bile öncelemektedir.*

Fakat Yön'ün vurguları nedensiz olmak bir yana, son derece belirgin ve anlamlı bir sınıf tutumunun yansımasıdır. Yön bir burjuva akım olarak bütün dik-

* *" Yön' e göre, Türkiye' de Batı anlamında bir burjuva sınıfı ve kapitalizm hızla gelişmektedir. Yalnız, 'bu burjuvazi, sanayide öncülük yapmadığı gibi, toprak ağasına karşı köylüyle birleşerek tarım alanında da ilerici bir rol oynamamaktadır. Burjuvazi toprak ağasıyla işbirliği yaparak sosyal gelişmeyi önlemekte çıkarı olan statükocu kuvvetlerin safında yer almaktadır' "*

(Hikmet Özdemir, a. g. e., s. 207)

Tek tırnak içinde ifade edilen sözler D. Avcıoğluna aittir ve Ni-

katleri modern burjuva gelişmenin ortaya çıkardığı yeni çelişki ve çatışmalardan, burjuva gelişmenin geride bıraktığı görevlere yöneltmek çabasındadır. Mevcut kapitalist gelişmeyi reddetmez, ama **feodalizmi tasfiye etmediği** ve **gerçek sanayileşmeyi temsil etmediği** iddiasıyla küçümser. Feodalizmi abartır. Proletarya-burjuvazi çelişkisinin olgunlaşmadığını, henüz tali bir çelişki olduğunu, *"sosyalizm(in) bugünün değil, yarının meselesi"* olduğunu döne döne işler. Peki nedir "bugün" ün meselesi? Şüphesiz, demokrasi ve "gerçek bir bağımsızlık" ! *"Sosyalist gerçekçilik"* bunu gerektirir! Türkiye'nin önündeki görev *"milli burjuva devrimini tamamlamak"* tır. Ulusal Kurtuluş Savaşı yarım kalmış bir burjuva devrimdir. Görev, bir " *İkinci Kurtuluş Savaşı*" yla onun eksik bıraktıklarını tamamlamaktır. Sosyalizm ancak bunun ardından gündeme gelebilir vb.

Eylül 1962 tarihini taşıyan "Sosyalist gerçekçilik" başlıklı yazısında, *"Ortaçağ kalıntılarından henüz kurtulamayan memleketimizde feodalite büyük burjuvazinin müttefiğidir"* diyen D.Avcıoğlu, Türkiye'nin *"feodalizmin ve emperyalizmin saltanatı"* altında olduğunu belirttikten sonra, ünlü soruyu soruyor: *"Ne yapmalıyız?"*

Cevap şöyle: *"Özetlersek, memleketimiz ne Ortaçağın ne de emperyalizmin hakimiyetinden kurtulamamıştır. Atatürk'le başlayan, milli kurtuluş hareketi*

san 1963 tarihlidir. Özeti şudur: Gelişmekte olan kapitalizm feodalizmi tasfiye etmez! D. Avcıoğlu aynı görüşünü TDKP' nin " yarısömürge, yarı-feodal ülkeler " dediği tüm geri ülkeler için de geneller : " *Kapitalizm bu ülkelere Batıdan ithal yoluyla gelmiştir. Bunun içindir ki, bu ülkelerdeki kapitalist sınıf, Batı kapitalizminin bir alt maddesidir.* " Sanayileşmeyi temsil etmez ; tersine, " *gücünü toprak mülkiyetinden alan Ortaçağ kalıntısı sınıflarla* " birleşir. (Hikmet Özdemir, a. g. e., s. 240)

tamamlanamamıştır. Türkiye bugün, bir çok az gelişmiş memleket gibi, milli kurtuluş hareketi safhasında bulunmaktadır. Bu hareket başarıya ulaşmadıkça, demokrasi ve sosyalizm yolunda ilerleme kaydetmek mümkün değildir. Sosyalizme giden yol, milli kurtuluş hareketlerinden geçmektedir."

"O halde sosyalizmin bugün temel meselesi anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeledir. Bu mücadelede işçi sınıfı yalnız değildir. Mücadele bütün demokratik ve vatansever kuvvetleri ilgilendirir..." [18]

Bunlar 1962'de söyleniyordu. 1966'da, yine Yön sayfalarında, "Milli Kurtuluş Savaşı" ifadesi marksist terminolojiye uydurulmak üzere Milli Demokratik Devrim halini aldı (Mihri Belli). Fakat *"sosyalizmin bugün temel meselesi, anti-emperyalist anti-feodal mücadele"* olarak kaldı. Şubat 1980'de TDKP Kuruluş Kongresi toplandığında, Türkiye'de sosyalizmin temel meselesi, TDKP için, hala *"anti-emperyalist anti-feodal"* devrimdi. Zira *"emperyalist egemenliğin temeli feodalizm olmaya devam ediyor"* du ve bu nedenle devrim, emperyalizmin ve feodalizmin egemenliğine - "saltanatı" na!- yönelmeliydi. [19]

MDD Hareketinden geçerek TDKP'ye miras kalan Yöncü iktisadi tahliller, MDD Hareketinde marksist bir görünüme bürünerek TDKP'ye ve bu arada tüm devrimci hareketimize miras kalan "geride kalmış görevler" e teorik dayanak oldu. Yöncüler Türkiye'nin en kalburüstü aydınları olarak şüphesiz Türkiye'nin toplumsal gerçeklerinin bilincindeydiler. Ama temsil ettikleri **sınıf konumu** burjuva gelişmenin geride bıraktığı sorunlardan ötesine kapalı, modern gelişmenin ortaya çıkardığı çelişki ve görevleri küllemeye ise uygundu. Bu son derece bilinçli tutum işçi sınıfını kendi yedeğine almayı, kuyruğuna takmayı hedefli-

yordu. TDKP'nin darkafalı küçük-burjuva yazarları ise, bu burjuva ideolojik mirası Marksizm adına dogma düzeyine çıkardılar. Böylece, proletaryayı geri görevlere mahkum ederek aynı niyetle hareket etmeseler bile, bir başka yoldan aynı amaca hizmet ettiler. Tasfiyecilik, DSP kuyrukçuluğu vb. hep **bu teorik programatik temelden** beslendi. Yaşanmış onca kuyrukçu ve sınıf işbirliği olarak nitelenebilecek eğilimden sonra, en nihayet 1989 Şubatında (yani yalnızca bir kaç ay önce) orta burjuvaziyi karşı-devrimci ilan edip "müttefik" olmaktan çıkarmak * bu temeli ortadan kaldırmıyor. "Bütünlüklü çizgi" nin oluşturduğu sistemin **tümden** ve **temelden** değişmesi gerekiyor.

Elbetteki, milliyetçi burjuva bir akım olan, marksist olmak gibi açık bir iddia taşımayan Yön Hareketinin devrimci hareketimiz üzerinde ideolojik etkisi doğrudan değildir, olamazdı. Arada MDD Hareketi halkası vardır. Yön'ün çeşitli konulardaki etkisi MDD Hareketi üzerindendir.

İlk açık çıkışını *Yön* sayfalarında yapan MDD Hareketi, iktisadi toplumsal yapı, sınıflar, Kemalizm, "asker-sivil-aydın zümre" , ordu ve genel olarak Cumhuriyet tarihi olmak üzere çeşitli temel konularda Yön Hareketiyle, özellikle lideri D.Avcıoğlu ile, aynı ya da benzer görüşlere sahipti. O günün Türkiye'sinde "toplumun önündeki devrimci adımın hangisi olduğu" konusunda da benzer görüşleri savunmaktaydı her iki hareket. Farklılık bir ölçüde bu adımın kapsamı, daha çok da **sonrasına** ilişkindi. "Sosyalist gerçekçilik" konusunda Mihri Belli, D.Avcıoğlu ile temelde aynı görüştedir: Sosyalizm günün değil, yarının meselesidir. Günün meselesi anti-emperyalist, anti-feodal

* Kaldı ki bu bile aslında henüz resmen yapılmış değil.

demokratik devrimdir; Milli Demokratik Devrimdir.

Yön'ün 5 Ağustos 1966 tarihli 175.sayısında, "Demokratik Devrim: Kime Karşı, Kimle Birlikte" başlıklı yazısıyla Mihri Belli, etkisi bugüne dek süren MDD Programını ana hatlarıyla ilk kez açıklamış oldu.* Bu yazısında, *"Türkiye toplumunun önündeki devrimci görev, Türkiye'nin bağımsızlığını gerçekleştirerek feodalizmi tüm izleriyle ortadan kaldır"* maktır diyen Mihri Belli, şöyle devam ediyordu:

"Buna kısaca demokratik devrim diyoruz. Çünkü milli bağımsızlığın gerçekleştirilmesi ve feodalizmin ortadan kaldırılması, demokratik devrimin iki ana görevidir. Demokratik devrim, gelişme halinde Türkiye toplumunun önünde zorunlu bir aşamasıdır, ama yalnızca bir aşamadır. Bizi sosyalist Türkiye'ye götüren, geçilmesi zorunlu bir aşama." [20]

Bu paragraf o günden bugüne Türkiye'de bir çok bakımdan birbirinden farklılaşan tüm devrimci grupların **değişmeyen ortak programatik temellerini** özetliyor. Şu farkla ki, kapitalist gelişmenin düzeyi ve sonuçları konusunda (sürmekte olan bu gelişmenin de yardımıyla) daha gerçekçi sonuçlara ulaşan bir çok grup, feodalizm vurgusunu bir yana bırakmıştır. Bu vurgu yalnızca 1970'lerin maocu gruplarında ve Çin devrimi formülleri kopyacılığının etkisiyle yaşayabilmiştir. Bugün ise resmi görüş olarak yalnızca TKP-ML/TİKKO ve TDKP'de hala devam etmektedir.

Mihri Belli sözü edilen yazısında devam ediyor:

* '60 'lı yıllarda bir dönem TİP yöneticiliği yapan ve kendisi de bir MDD ' ci olan Rasih Nuri İleri, " Milli Demokratik Devrim tartışması " nın başlangıcı hakkında şunları yazıyor :
" Bizim, bir avuç militanın zaten TİP bağrında sürdürdüğümüz mücadele, Mihri Belli' nin Yön dergisindeki yazıları ile su yüzüne çıkmış, bir bakıma bilimsel ismi ile ortaya atılmıştır."
Mihri Belli Olayı -I, Anadolu Yayınları, 1979, s 13)

"Demokratik devrim kime karşıdır?" [21]

Cevap özetle şöyle:*"... işbirlikçi sermayeye karşı, feodal ağaya karşı. Emperyalizmin değişmez özelliği, girdiği geri kalmış ülkede en geri toplum biçiminin temsilcileriyle ittifak kurmaktır. Türkiye'de en geri toplum biçimi feodal ağalık düzenidir... Ama emperyalizm bununla yetinmez. Kendisiyle daha sıkı bağları olan, tam olarak kendi emrinde bir yeni sınıf yaratmayı da iş edinir (işbirlikçi sermaye) ... Demokratik devrim, işte bu emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal mütegallibe üçlü ittifakına karşıdır."*

Demokratik devrimin hedefleri konusunda, TDKP'nin, neredeyse 12 sene sonra Mao'da yeniden keşfettiği ve "yepyeni" olarak sunduğu görüşler, yukardakilerden yalnızca özünde değil, tanımında bile bir **farklılık taşımaz**. Bunlar bilinen temel MDD formülleri ve tanımlarıdır. M.Belli'nin 1965-70 dönemi yazıları bunlarla doludur. Formül ve tanımlar bir yana, MDD teorisyeninin mantığı da TDKP'ninki gibidir. Ya da tarihsel gerçeğe uygun bir ifadeyle, TDKP'nin mantığı MDD teorisyeninden mirastır. TDKP'nin iktisadi yapı tahlillerinin en özgün vurguları olan "gerçek kapitalist gelişme", "gerçek sanayileşme" vb., aslında **burjuva bir perspektife ait** bu sorunlar, MDD teorisyeninin de en önemli vurgularıdır. Örneğin, *Türk Solu* dergisinde yayınlanan Şubat 1969 tarihli "Türkiye'de Karşı Devrim" başlıklı yazıda şunları söylüyor:

"Türkiye hiçbir zaman gerçek bir kapitalist gelişme tanımamıştır. Ve Türkiye'nin bugünkü düzeni bazı yazarların 'komprador kapitalizmi' diye adlandırdıkları, toplumdaki feodal unsurlarla bağdaşmaya çalışan bağımlı, kısır bir kapitalist düzendir." [22]

Bir kaç kere değiştirilen ve son şeklini Nisan

1970'de alan "Milli Demokratik Devrim" yazısının değişmeyen vurgularından biri şudur: *"İşbirlikçi sermaye, sınıf çıkarı gereği, Türkiye'de gerçek sanayileşmeye, gerçek iktisadi kalkınmaya karşıdır."* [23] Yöncülerin bu temel görüşü M.Belli için de temel önemdedir. Daha önce sözü edilen 1972 tarihli broşürde [24], kendisi tarafından kaleme alınmış "Proleter Devrimci Hareketin Program Taslağı" ndan aktarılarak, bu görüş yinelenir: *"Bağımlı kapitalist üretim ilişkileri ve onunla birlikte varlığını sürdüren yarı-feodal üretim ilişkileri Türkiye toplumunda üretici güçlerin gelişmesine, gerçek sanayileşmeye, gerçek iktisadi kalkınmaya engel teşkil etmektedir." (s.54-55)* "Gerçek ulusal bir ekonominin kurulmasını" baltalayarak, *"milli burjuvazinin"* gelişmesini de engellemektedir. (s.53)

Örnekleri çoğaltılabilecek tüm bu görüşler, TDKP'nin 78 Platformunun ilk iki bölümünde dile getirilen ve daha sonra Program halini alan görüşlerle aynıdır. Mihri Belli'de ya da daha genel bir ifade ile MDD Hareketinde bu tahliller hangi işlevi görür, hangi sonuçlara yol açar: feodal kalıntıların abartılıp kapitalist gelişmenin küçümsenmesi ve bu temel üzerinde demokratik devrim tezinin savunulması; kapitalist gelişmenin temel ve en önemli ürünü olarak işçi sınıfının küçümsenmesi; emek-sermaye çelişkisinin karartılması, tali önemde sayılması; köylülük içinde sınıfsal farklılaşmanın ortaya çıkardığı yeni sorunların gözden kaçırılması; milli kapitalizm ve milli burjuvazi konusunda liberal hayallerin beslenmesi vb. vb.

Aynı tahlillerin TDKP'de yolaçtığı siyasal sonuçlar da esasa ilişkin olmayan farklılıklarla aşağı yukarı bunlardır.

Milli Demokratik Devrim başlıklı yazısında, klasik sosyalist literatürde çoğunlukla kullanılan 'burjuva demokratik devrim' deyimi bugünün şartlarına pek uymamaktadır, diyen M.Belli, şöyle devam ediyor: *"Anti-emperyalist, anti-feodal devrim için '**milli demokratik devrim**' daha uygun bir terimdir."* [25] Kendisi de dönemin (1960'lar) gözde demokratik devrim teorisyenlerinden olan, fakat kendi "yerli finans-kapital" teziyle bağdaştıramadığı için MDD'nin "milli"sine karşı çıkan Dr.Hikmet Kıvılcımlı'yı ise, M. Belli şöyle yanıtlıyor: *"Milli Demokratik Devrimin niteliğine karşı çıkanlar bunun yerine ' İkinci Kuvay-ı Milliyeciliğimiz' dememizi önerdiler. 'Kuvay-ı Milliye' bilindiği gibi 'milli kuvvetler' demektir. Bu öneriyi tutarlı saymak mümkün değildir. ... tarihi paralelimizi belirtmek için ' İkinci Kuvay-ı Milliyeciliğimiz' ya da ' İkinci Kurtuluş Savaşımız' diyebiliriz. Ama toplumumuzun önündeki devrimci adımın bilimsel sosyalist terminolojide adı 'Milli Demokratik Devrim'dir."* [26]

" İkinci Milli Kurtuluş Mücadelemiz" neyi ifade eder? Hiç kuşkusuz birincisinin eksik ya da yarım bıraktıklarını tamamlamayı. 1970'lerde Kemalizmin etkisi kırılıp, Kemalizm hayranlığı ve kuyrukçuluğu ideolojik eleştiri konusu olunca, bu ifade artık kullanılmaz oldu. Yerini yine '60'larda kullanılan bir öteki ifadeye bıraktı: *"Tamamlanmamış demokratik devrim süreci"* ya da *"burjuva demokratik devrimi tamamlama görevi"* . MDD'nin terimsel ifadesi ise yerini, bazı gruplar için alameti farika haline gelen DHD, UDHD, MDHD çeşitlemelerine bıraktı. Mao eleştirilerinden sonra eski maocu bazı gruplar, AEP'-ten esinlenerek, *" anti-emperyalist demokratik devrim"* demeye baş-ladılar. Bu kadarla kalmadı, milli kurtuluş "halkın kurtuluşu" , milli cephe "halk

cephesi" şeklini aldı. Bu terimsel ifade değişikliği, devrimci bir yorumla ele a-lınmanın ötesinde programatik muhtevada bir de-ğişikliği ifade etmiyordu. Zaten bu terim değişikliği biraz da muhtevadaki benzerliği ve sürekliliği gizlemek kaygısıyladır.

Tüm devrimci harekete ortak miras olarak kalan demokratik devrim tezinin 60'lı yıllardaki tek etkili teorisyeni M.Belli değildir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bir ötekisi Dr.Hikmet Kıvılcımlı'dır. Dr.Hikmet Kıvılcımlı'dan *"Türkiye'de Devrimin Stratejisi"* ortak başlığıyla yeniden yayınlanan üçlü kitaba bir yandaşının (Sarp Kuray) yazdığı Ocak 1989 tarihli "sunuş" ta, şu açıklama yer alıyor:

"Burada Türkiye solunda yaygın bir yanılgıyı düzeltmekte yarar görüyorum. Demokratik devrim tezini eleştirmek isteyenler, nedense hep Mihri Belli'nin 'Milli Demokratik Devrim Tezi'ni hedef alarak yola çıkıyorlar. Oysa M.Belli'nin bu tezi, yine demokratik devrim şiarını savunan Dr. Hikmet Kıvılcımlı tarafından, ... öz olarak ayrıntılı bir biçimde eleştirilmiş ve 'Milli Demokratik Devrim' sloganı, elinizdeki kitabın üçüncü bölümünü oluşturan "Devrim Zorlaması ve Demokratik Zorlama" adlı yapıtta, partinin ideolojik-teorik mirasına sadık kalınarak, 'Demokratik Halk Devrimi' tarzında düzeltilmiştir." [27]

Üçlü kitabın üçüncüsünde, *"Devrim Zorlaması ve Demokratik Zorlama"* da Hikmet Kıvılcımlı, Milli Kurtuluş Savaşını birinci demokratik devrim olarak niteledikten sonra *"yerli finans-kapital tahakkümünü kaldırmak için"* (s.318) *" İkinci bir demokratik devrim"* öneriyor: *"Mustafa Kemal'in güttüğü Birinci Kuvayi Milliye ya da Birinci Milli Kurtuluş'tan önce başka, burjuva milli demokratik devrimden farklı olan yeni işçi-köylü halk demokratik devrimine en eski sos-*

yalizm, İkinci Kuvayi Milliye, İkinci Kurtuluş Savaşı adını vermiştir" . (s.294)

H.Kıvılcımlı "*en eski sosyalizm*" le kendini kastedeer. M.Belli, "*Demokratik Zortlama*" yı değerlendirirken*, "*Tarihi tahlilleri, emperyalizm ve ulus tahlilleri bizimkinden farklı olsa da, Kıvılcımlı'nın vardığı pratik sonuçlar bizim vardıklarımızdan özde pek değişik şeyler değildir*" [28], demektedir. Pratik sonuçlardan kastedilen **demokratik devrim görüşü** olduğu için, haksız da sayılmaz. Bugün kapitalist gelişmenin sonuçları daha net görülebildiği için artık savunulamaz hale gelen anti-feodal devrim düşüncesini terkedenlerin, M.Belli ile H.Kıvılcımlı'nın ortak "pratik sonuç" unda ısrar etmeleri dikkate değerdir. Bu M.Belli'den Kıvılcımlı'ya doğru bir kayma olarak da nitelenebilir. Şu farkla ki, Kıvılcımlı "yerli" tekelci burjuvaziye karşı demokratik devrimi savunuyordu. Bugün ise işbirlikçi tekelci burjuvaziye karşı aynı şey savunuluyor. Maocu gruplar hariç, devrimci hareketin öteki kesimleri bu değişimi daha 1970'lerde yaşamışlardı.

1970'lerin maocu grupları, genel demokratik devrim görüşünün ötesinde, MDD Hareketinin toplumsal yapı ve sınıflar tahlillerini de sürdürdükleri için H.Kıvılcımlı'yı bir yana bırakalım ve biz yine M.Belli'ye dönelim.

M.Belli, Milli Demokratik Devrim başlıklı uzun yazısında, yine yalnızca TDKP'nin değil **tüm** devrimci

* Hikmet Kıvılcımlı ile 1967' den itibaren " Türk Solu " dergisinde, daha sonra " Aydınlık " dergisinde birlikte çalıştıklarını, "*Kıvılcımlı arkadaşın yazılarında Milli Demokratik Devrim çizgisi ile açıkça bağdaşmayan birşey görmedik* " lerini belirten Mihri Belli, daha sonra " '*Demokratik Zortlama*' *kitabını görünce biraz şaştı* "ğını belirtiyor.

Devrimci Hareketimizin Eleştirisi (1961-1971), s. 139-141

hareketin **ortak programatik temelini** özetleyen şu "temel çelişki" ve "temel görevler" tanımlarını yapıyor: *"Evet, devrimimiz milli demokratik devrimdir. Çünkü tarihimizin şu anında çözümlemek zorunda olduğumuz, önceliği bulunan temel çelişki, emperyalizm ve onun ortakları ile, Türkiye toplumunun ulusal güçleri arasındaki çelişkidir. Bu nitelikte çelişkileri çözümleyen bir devrim, emperyalizmin boyunduruğunu atan ve onun müttefiki asalak sınıfların sömürü olanaklarını ve toplumumuzun gelişmesini etkileme olanaklarını ellerinden alan bir devrim, Türkiye'yi bağımsız ve demokratik bir ülke durumuna yükseltecek olan bir devrim, milli demokratik devrimden gayrısı olamaz."* [29]

Son bir meseleyle "yepyeni çizgi" nin MDD Hareketindeki eskimiş kökleri bahsini bitirebiliriz. MDD Hareketinin de Yöncüler gibi bağımlı kapitalizm-milli kapitalizm ikilemi içersinde **olumladığı** ve *"Yurtta gerçek endüstri bacalarının tütmesinden yana olan"* sınıf olarak nitelediği milli burjuvaziyi, Mihri Belli, MDD'ci görüşleri açıkladığı 1966 tarihli yazısında şöyle tanımlar: *"milli burjuvazi çifte karakteri olan bir sınıftır. Bir yandan emperyalizm tarafından ezilmektedir. Bu bakımdan devrimden yana, yani bağımsız, demokratik bir Türkiye'den yana olması gerekir. Ama öte yandan varlığı kapitalist sömürme sistemine bağlı olduğu için sosyalizme karşıdır."* [30]Bir başka yazıda bu ara konum yeniden vurgulanır, *"belirli şartlar içinde demokratik devrim saflarında yerini alabi"* lecegi, bu durumda ittifak yapılması, eğer bu başarılamazsa, *"hiç değilse tarafsızlaştır"* ılması savunulur.[31]

1970'ler Türkiye'sinde yalnızca TDKP'ye değil, tüm maocu gruplara egemen "milli burjuvazi" görüşü de bundan öte bir şey değildir.

* * *

Parti Bayrağı'nın ilk 5 sayısında yayınlanan 101 sayfalık "58 Yıllık Sol Hareketin Değerlendirilmesi" başlıklı dizi yazının, "Sağ Oportünizm 1960-70 Döneminde de Egemenliğini Sürdürdü" arabaşlığı taşıyan üç sayfalık bölümünde, daha sonra *Kongre Belgeleri*'nde (s.32-33) yinelenen bir MDD Hareketi Değerlendirmesi var. *"Parçalanmadan önce MDD Hareketine hakim olan görüşler"* hakkında önce, "yepyeni" lik iddiasını gölgeleyen şu değerlendirme yapılıyor:

"MDD Hareketi her şeyden önce Türkiye'nin MDD aşamasında bulunan yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olduğunu vurgulamak ve ülkemizde bugün esas görevin emperyalizmin ve feodalizmin tasfiye edilerek demokrasi ve bağımsızlığın gerçekleştirilmesi olduğunu belirtmek gibi olumlu bir yöne sahipti." [32]

Bu sözler, gerçekte MDD Hareketinin program ve buna temel oluşturan tahliller bakımından olumlanmasından başka bir anlama gelmez. Fakat yazarın niyeti tam bu değil. *"Ama"* bunun hiç de MDD Hareketi teorisyenlerinin *"Marksist-Leninist demokratik devrim tezini savundukları"* anlamına gelmediğini belirtiyor ve devam ediyor:

"Bilindiği gibi, Marksist-Leninist yeni demokratik devrim tezi, proletarya partisi önderliğinde, işçi-köylü temel ittifakı üzerinde, şehir küçük-burjuvazisi ve milli burjuvazinin devrime katılan kesimlerini de kapsayan halkın birleşik cephesinin kurularak, uzun süreli halk savaşı yoluyla demokratik halk diktatörlüğünün kurulması ve böylece emperyalizmin, komprador kapitalizm ve feodal kalıntıların tasfiyesini içerir. Oysa MDD teorisyenleri 'sol Kemalistler' ve 'küçük-burjuva radikal-

ler' adını verdikleri reformcu-cuntacı akımın önderliğinde gençlik-ordu 'temel ittifakına' dayanan bir askeri darbe ile gerçekleştirilecek bir 'MDD' hayali peşinde koşuyor ve hatta 'proletarya partisi' nin bile ancak bundan sonra kurulabileceğini savunuyorlardı." (s.118-119)

Yazar MDD teorisyenlerine yönelttiği eleştiride ve kendi MDD görüşleriyle onlarınki arasına çizdiği sınırlarda bütünüyle haklıdır. Fakat;

1) Yazarın MDD Hareketi teorisyenlerine yönelttiği eleştiriler elifi elifine ve yazarın yazısından yıllar önce ("parçalanma" dan sonra) zaten yöneltilmişti.

2) *"Marksist-Leninist yeni demokratik devrim tezi"* tanımıyla ve kendi görüşü olarak ifade ettiği görüş, Mao Zedung'un ünlü formülasyonlarından oluşmaktadır.

3) Ne var ki demokratik devrim tezinin Mao Zedung'a dayalı bu devrimci yorumu, daha 1970 başında savunulmuştur. (İ. Kaypakkaya'nın görüşlerini özetleyen ve daha önce aktarılan parça ile karşılaştırılabilir.)

4) Yazarın MDD Hareketinde olumladığı, *"olumlu bir yön"* olarak nitelediği görüş ve tahliller, "yepyeni çizgi" nin 1970'ler Türkiye'si için artık köhnemiş **köklerinden** başka bir şey değildir.

5) Yazarın MDD Hareketinde olumladığı ve olumsuzladığı yönler **bir arada**; MDD'ci tahliller ve program korundu, fakat özellikle Mao Zedung'un etkisiyle devrimci bir yorumla ele alındı ve gerçekleştirilmesi için devrimci yol ve yöntemler savunuldu, şeklindeki düşüncemizin açık bir doğrulanmasıdır.

Peki ama bu durumda "yepyeni" lik iddiasından, '71 Devrimci Hareketini "sol" ögelerden arındırmanın, hiç de TDKP'ye özgü olmayan bu ilerlemenin öte-

sinde, ne kalıyor geriye?

4- Bir efsane: "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın altedilmesi"!

Bunca tartışmadan sonra bu konuda söyleyeceklerimiz çok kısa olacak. Daha önce sözü edilen "58 Yıllık Sol Hareketin Değerlendirilmesi" başlıklı dizi yazı toplam 101 sayfadır ve ilk 97 sayfasında yalnızca Şefik Hüsnü değerlendirilir. Buna Şefik Hüsnü'nün kitap olarak derlenmiş bazı yazı ve konuşmalarının eleştirisi demek belki daha doğrudur. Fakat alçakgönüllülüğü pek sevmeyen TDKP yazarları buna 58 yılın değerlendirmesi diyebilmişlerdir. Her ne kadar yazının sonunda, TİKP, M.Çayan ve İ.Kaypakkaya'nın başka çalışmalarda eleştirileceği belirtiliyorsa da, buna rağmen yazıya neden böyle kapsamlı ve iddialı bir başlık yakıştırıldığı sorusu yine de açıkta kalıyor.

Gerçekte bir efsane de olsa, TDKP hiç değilse geçmişte, bu iddiasına içtenlikle inanmıştır. Şefik Hüsnü'nün daha çok 1920 başlarını konu alan bazı yazılarının eleştirisi, '71 Hareketinin "sol" çizgisinin eleştirisiyle birleşince, TDKP "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ı" altettiği zehabına kapılabilmiştir. Öyle ya, "50 küsur yıllık sağ oportünizm" in kökleri, onun günahlarının kefareti sayılan "sol" oportünizmle birarada eleştirilince, geriye ne kalırdı ki!

TDKP'nin Ş.Hüsnü eleştirisi üzerinde durmayacağız. Şu kadarını belirtelim. TDKP'nin tüm polemiklerin de yer alan demagojik ögelerden ve boşgevezeliklerinden arındırıldığında, geriye İ.Kaypakkaya'nın daha 1972 yılında söyledikleri kalıyor. Karşılaştırmak isteyenler, Ocak 1972 tarihli "TİİKP Program

Taslağı Eleştirisi" nin ilgili bölümüne bakabilirler.[33] Kaypakkaya'nın Şefik Hüsnü hakkında tüm temel tespitleri, TDKP eleştirisinin ara başlıklarıdır.

Bu TDKP'nin Kaypakkaya'ya tek borcu değildir. Daha önce söylediklerimize, TDKP'nin henüz "yepyenilik" çılgınlığına kapılmadığı dönemlerde, henüz biraz olsun sükunetini ve alçakgönüllülüğünü koruduğu bir dönemde (Aralık 1977) yaptığı Kaypakkaya değerlendirmesini örnek verebiliriz:

"Bütün bu harekellere katılanlar içerisinde, bu hareketlerin ortak özelliklerinin tümünü içermesine rağmen Marksizm-Leninizmden etkilenmiş olanı İbrahim Kaypakkaya'nın görüşleriydi.

"Şu anlamdaki, o, geleneksel revizyonist-oportünist tezlerin aşağı yukarı tümüne ideolojik açıdan saldırdı. Bunlar, başlıca, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı, Kemalizm meselesi, Milli Mesele, Türkiye'de gelişen kapitalizmin niteliği, köylü meselesi, faşizm, TKP'nin geçmişine yaklaşım, mevcut devlet mekanizmasının şiddet yoluyla yıkılması, cephe ve ittifaklar politikası idi." [34]

Hiç kuşkusuz o ünlü "ama" lardan biri bir kez daha kullanılarak, İ.Kaypakkaya'nın, *"bunu yaparken, bu meselelerin hemen tümünde esas olarak 'sol'türden hatalar yaptı"* diye de ekleniyor. Fakat bu doğru olsa bile, TDKP çizgisinin, İ.Kaypakkaya çizgisinin "'sol' hatalar" dan arındırılmış biçimi olduğu gerçeğini değiştirmek şöyle dursun, yeniden doğrular.

Oysa, bu yazıdan yaklaşık bir yıl sonra ve TDKP'nin artık "yepyenilik" zehabına kapıldığı bir dönemde, İ.Kaypakkaya'ya neler yakıştırılmamıştı ki! Kürt sorunu konusunda Türkiye solunda ilk tereddütsüz enternasyonalist bir tavır alan bu devrimci, TDKP tarafından, " İ.Kaypakkaya'nın Milli Meseleye

Burjuva yaklaşımı" arabaşlığı ile eleştirilebilmişti.[35] Dahası, İ.Kaypakkaya'nın, *"Kürdistan'da 'komünist' TKP-ML'nin ancak 'Kürt burjuvazisi ve toprak ağaları'nı destekleyerek ve bunlara dayanarak gelişebileceği inancı"* [36] ile bu *"burjuva yaklaşımı"* savunduğu bayağılığına kadar ölçü kaçırılmıştı. Bu bayağılıkların tam da o "yepyenilik" iddiasının yer aldığı aynı sayıda yer almış olması, elbette tesadüf değildir.

Biz yine çılgınlık öncesi döneme dönelim ve TDKP yazarlarının ilk dayanaklarını nasıl Kaypakkaya'dan aldıklarına ilişkin olarak TDKP belgelerinden bir başka örnek verelim (Ocak 1978):

" İ. Kaypakkaya'nın bu oportünistlere (PDA) karşı savundukları ise kısaca şu iki maddede toparlanabilir: Birincisi; Türkiye'de anti-emperyalist ve anti-feodal cephenin sınıf muhtevasıyla, anti-faşist cephenin sınıf muhtevası ayrı ayrı değil, aynıdır. Dolayısıyla anti-faşist mücadele emperyalizme ve feodalizme karşı mücadeleden ayrılamaz ve ***bu mücadelenin amacı devrimci iktidarı (işçi-köylü iktidarını) kurmaktır.*** *İkincisi: faşizm, emperyalist ülkelerdekiyle özdeşleştirilen tekelci burjuvazinin 'en gerici, en şoven, en emperyalist' kesiminin diktatörlüğü, yani bir hükümet biçimine tekabül eden bir şey değil,* ***komprador büyük burjuvazi ve toprak ağalarının sınıf diktatörlüğüdür.***" [37]

TDKP'nin 1978'lerde savunduğu görüş de aşağı yukarı budur. Ne fazla, ne eksik!

*

TDKP büyük bir miras devralmıştır. Yeni değil, eskinin bir uzantısıdır. Eleştirimizin bu ilk bölümünün bunu yeterince gösterdiği inancındayız.

TDKP çizgisinin marksist teori ve toplumsal gerçekliğimiz karşısındaki konumu ise ayrı bir sorundur ve öteki bölümlerin konusudur. Bu bölümlerde TDKP çizgisinin yalnızca "yerli" değil evrensel kaynakları konusunda da daha etraflı bir fikre sahip olacağız.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM SORUNLARI VE İKTİSADİ GÖRÜŞLER

I-Yöntem sorunları: Soyut şemalar, genel formüller

TDKP'nin yöntemi üzerinde kısaca durmakta fayda var. Bazı bakımlardan bu zorunludur da. Elbette bir siyasal hareketin tarihsel gelişmeyi ve toplumsal gerçekleri nasıl bir anlayışla ele aldığı, inceleme ve çözümlemelerinde hangi yönteme dayandığı, en iyi, en kolay ve gerçeğe en uygun olarak, bizzat bu yöntemin dolaysız ürünleri olan, damgasını taşıyan görüş ve tahlillerin somut incelenmesiyle, buna paralel olarak gösterilip tanımlanabilir. Bu nedenle de görüş ve tahlillerin eleştirisi yöntem eleştirisiyle bir arada, içiçe gider. Böyle olunca, yöntem sorununu teorik-siya-

sal çizginin somut incelenmesinden ayırarak kendi içinde ayrı bir konu olarak ele almak, bir ölçüde kendini zora sokmaktır. TDKP sözkonusu olduğunda bu zorluk daha da büyür. Zira onun son derece karışık, belirli ilke ve esaslardan yoksun, duruma, sorunlara, hatta giriştiği şu veya bu polemiğin ihtiyaçlarına göre bile değişebilen keyfi ve seçmeci yöntemi, ek güçlükler yaratır.

Fakat öte yandan, bu hareketin bilimsel esaslardan yoksun, diyalektik materyalizme yabancı yöntemini **en temel ve en belirgin** özellikleriyle ele almadan, okura bu konuda bir ön fikir vermeden, zamanında "bütünlüklü çizgi" diye nitelenen bu yanlışlar ve tutarsızlıklar yığınını eleştirmek de uygun olmaz. TDKP'nin yöntemini anlamadan görüşlerini anlamak, günümüz dünyasına ve yaşadığımız toplumun somut tarihsel gerçeklerine bu denli uzak ve aykırı bu görüşlerin nasıl olup da bilimsel bir dünya görüşü olan Marksizm-Leninizm adına savunulabildiğine akıl erdirmek, gerçekten güç olur.

Daha sı var. Çağdaş gelişmelere ve yaşadığı toplumun nesnel gerçeklerine itibar etmeyen, bu gerçeklere hazır bazı formül ve çözüm reçeteleriyle yaklaşan bir hareketin siyasal çizgisini tartışmak, **zorunlu olarak**, büyük ölçüde onun yöntemini tartışmak anlamına gelir. TDKP çizgisi denilince, tali sorunlar ve siyasal sonuçlar bakımından bir değer taşımayan kitabi ve boş gevezelikler bir yana bırakılırsa, geriye Türkiye'nin iktisadi yapısına ve sınıf ilişkilerine ilişkin görüşler ile bu temel üzerine oturtulan devrim anlayışı kalır. Çizgisinin **en özgün** yanını oluşturan iktisadi yapıya ilişkin görüşler, TDKP tarafından artık açık olarak savunulamıyor (ki bu, devrim anlayışının da dayanaksız kalması demektir). Türkiye'nin tarih-

sel gerçeklerine başından beri yabancı bu görüşler bugün gelinen yerde sahipleri tarafından bile artık savunulamıyorsa, bunlar üzerinde öyle uzun boylu durmak anlamsız ve yararsızdır. Bu durumda eleştiri, bu görüşlere yolaçan yöntemsel anlayış ve dayanak yapılan genel teorik tezler -teorik dogmalar- üzerinde yoğunlaşırsa anlamlı ve yararlı olabilir. Aslında soruna halkçı hareketimizin geneli açısından bakıldığında da yapılması gereken daha çok budur. Yerleşik görüşlere olan inanç sarsıldığı halde devrimci-demokratik ufkun aşılamaması, hiç şüphesiz temelde belirleyici olan sınıfsal engellerin yanısıra, tarihsel evrimi ve günümüz gerçeklerini hesaba katan bir anlayış ve yöntemle hareket edememenin sonucudur aynı zamanda. Marksist teorinin yaşayan özü ve bilimsel yönteminden çok lafzına önem verildiği sürece, yaşam tarafından ıskartaya çıkarılmış mevcut görüşler değiştirilse bile, bu yalnızca yeni yanlışlara sürüklenme sonucuna yol açar.

Marksizmde yöntem en can alıcı sorundur. Marksizmi bilimsel bir dünya görüşü yapan, her şeyden önce bilimsel yöntemidir. Ölümünden kısa bir süre önce bir vesileyle, *"Marks'ın tüm anlayışı bir öğreti değil, ama bir yöntemdir"*, derken ve onun tüm *"hazırlop dogmalara"* karşı olduğunu belirtirken, Engels, Marksizmin bu bilimsel temelini vurgulamak istemişti. [1] Bu vurguyu anlamak önemlidir; zira Marksizme içtenlikle bağlı kalmak isteyenler bile, onun asıl temelinden, yani bilimsel yönteminden ayrıldıkları ölçüde ondan uzaklaşır, dışına düşerler.

Bilimsel bir dünya görüşü olarak Marksizm-Leninizm, toplumsal hareketin genel gelişme yasalarını ve proletaryanın devrimci sınıf savaşımının genel ilkelerini verir. Bu genel yasalar ve ilkeler marksist yönteme

bağlı kalınarak şu ya da bu ülkenin somut tarihsel toplumsal koşullarına yaratıcı bir tarzda uygulanmayı gerektirirler. Teorik çalışma kavramının asıl içeriği, anlamı ve özü budur. Genel ilkeler ancak bu yolla sözkonusu ülkenin işçi sınıfının elinde sınıf savaşımının canlı ve gerçekten etkili silahları haline gelebilirler. Böyle ele alınmadığı, bu şekilde kullanılmadığı sürece, en devrimci ilkeler bile ölü sözler, boş formüller olarak kalırlar. Dogma değil ama bir eylem kılavuzu olan Marksizmde hazır çözümler, her durumda geçerli reçeteler yoktur. Bilimsel doğası gereği o bunlara yabancıdır. Marksizmin genel geçerliliğe sahip en genel ilkeleri bile, her somut tarihsel duruma somutca ve yaratıcı olarak uygulanmak durumundadırlar.

Öte yandan, nesnel toplumsal gerçeği esas almak, onu çözümlemek, marksist diyalektik yöntemin materyalist özü ve temelidir. İnceleme ve çözümlemelerine sürekli bir hareket içindeki iktisadi ve toplumsal ilişkileri konu almak, toplumun temel tarihsel gelişme ihtiyacını, yaşamak zorunda olduğu köklü dönüşümün niteliğini ve devrimci dinamiklerini açıklığa kavuşturacak, yönünü ve yolunu aydınlatacak teorik-siyasal sonuçları, bu somut inceleme ve çözümleme aracılığıyla bizzat bu nesnel iktisadi ve toplumsal ilişkilerin kendinden bulup çıkarmak, marksist yöntemin temelidir." *Gerçek sürecin kesin bir formülasyonu olması gereken " (Lenin)* bilimsel esaslara dayalı bir parti programım ortaya çıkarmanın biricik olanaklı yolu da budur.

TDKP'nin yöntemi tartışılırken önce marksist yönteme ilişkin bu temel anlayış ve ilkeleri hatırlamak ve hatırlatmak gerekir. Zira TDKP'de işler tam da bu temel noktalardan aksamakta, demek oluyor ki daha

başından ve bütünüyle ters gitmektedir. Belirtmeye gerek bile yok; TDKP yazarlarının yoksun oldukları şey marksist yöntemin cansız bilgisi değil, fakat canlı özüdür.

Onlar her şeyden önce teoriyi ve teorik çalışmayı bilimsel niteliği ve yöntemiyle kavrayamadılar. Teorik çalışmayı teori aracılığıyla tarihsel gerçekleri, toplumsal ilişkileri somut olarak incelemek, irdelemek ve çözümlemek olarak değil, teorik metinleri aktarmak ve yorumlamak olarak ele aldılar. Nesnel toplumsal süreci ve ilişkileri, teorinin ışığında ama bizzat **kendi nesnel temeli** üzerinde kavramak, parti programının da temelini oluşturacak olan teorik siyasal sonuçlara bu biricik bilimsel yolla varmak yerine, TDKP yazarları, sözde gerçeklerini, bizzat "teorinin" kendi içinden bulup çıkarmak yöntemi izlediler. Bu yolla ulaştıkları sonuçları nesnel gerçeğin ifadesi ve ölçütü saydılar. Toplumumuzun yaşayan gerçeklerini bir takım günü geçmiş formüllere, donmuş kalıplara, soyut şemalara uydurma çabası, bu bilim dışı yöntemin yansıması ve ifadesi oldu.

Toplumsal gerçeği önsel olarak benimsenmiş yargılara, soyut şemalara uydurmada ifadesini bulan bu metafizik idealist anlayış, denilebilir ki TDKP yönteminin en belirgin yanıdır. Gerçekten de o, teorik siyasal görüşlerini, Türkiyenin nesnel tarihsel gerçekleri temelinde, yaşayan, gerçekten varolan iktisadi ve toplumsal ilişkilerin incelenmesi ve çözümlenmesi yoluyla oluşturmamıştır. Teorik çalışma adına, önce "yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler"genel sınıflandırması içinde genel ve soyut bazı görüş ve şemalar benimsemiş, sonra da toplumsal gerçekliğimizin buna uygun olduğunu, dahası olması gerektiğini, başka türlü düşünmenin "teori" ye -Marksizme!- aykırı düşmek

olacağını ileri sürmüş, bu tutumunu yıllarca ve bağnazlık olarak nitelenebilecek bir katılıkla savunabilmiştir.

Bugün için anlaşılması gerçekten güç bu duruma bu hareketin nasıl düşebildiğini bir ölçüde olsun anlayabilmek, onun I. Bölümde özetlediğimiz ideolojik oluşum sürecini hatırlamakla olanaklıdır. TDKP henüz belirsizlik ve arayış içindeyken de, aslında MDD Hareketinin temel programatik düşüncelerini önsel olarak doğru kabul ediyordu. Yani Türkiye'nin iktisadi gelişme düzeyi, bunun ortaya çıkardığı toplumsal yapı, temel sınıf ilişkileri ve bütün bunlara bağlı olarak içinde bulunulan devrim aşaması vb. temel konularda, hazır yargılara ve formüllere sahipti. (Bu durum devrimci-demokrat hareketin geneli için de böyleydi) . Bu devralınmış mirasla birarada giden belirsizlik, ÇKP çizgisinin uluslararası komünist hareketin genel çizgisi olarak benimsenmesi ve Mao Zedung'un Marksizmin beş klasiğinden biri kabul edilmesiyle birlikte TDKP çizgisinin mimarları açısından sona erdi. Mao'nun "yeni demokratik devrim" teorisi "tüm yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler için" geçerli ilan edilince, eski MDD'ci görüşler yeni, itibarlı ve dahası evrensel bir dayanağa kavuştular. Yine I. Bölümde belirtildiği gibi, bu, başka bazı grupların şahsında daha 1970'lerin başında yaşanan bir gelişmenin TDKP'nin şahsında 1978 başlarında yaşanması demekti. "Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler"genellemesi içinde benimsenen Çin devrimi formülleri ve maocu devrim şeması hazır bir reçete olarak, "tüm yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler"den biri kabul edilen Türkiye'ye adapte edildi. TDKP görüşlerini bu şekilde belirleyip kesinleştirdi. Bu noktadan itibaren toplumsal gerçeğe ve genel Marksist teoriye ilgisini

yöneltebildiği ölçüde, bunu yalnızca bu hazır reçete ve formülleri, bu önsel olarak belirlenmiş yargıları doğrulamak kaygısıyla yaptı. Tüm teorik polemikler bu eksene oturdu. Tüm teorik çalışma, tabi buna teorik çalışma denebilirse eğer, genel marksist teori ve toplumsal gerçeklerin eğilip bükülmesi yoluyla, bu ön yargıların, bu hazır formüllerin sözde kanıtlanmasına hasredildi. Bu ise, bu doğrultuda özel bir niyetle hareket edilmese bile, kaçınılmaz olarak teorinin ve toplumsal gerçeğin çarpıtılmasına, gide gide tahrifatına yolaçtı.

1978 Platformunun temeli, gerekçelendirilmiş şekli olan ve Eylül 1978'de broşür olarak basılan *Ulusal Demokratik Halk Devrimi* yazısında, Mao Zedung'un, Lenin'in demokratik devrim teorisini geliştirdiği *"yeni demokratik devrim (UDHD) teorisini formüle ederek onu, sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal geri tarım ülkelerinin koşullarına uyguladı"* ğı belirtildikten sonra, şöyle devam edilir: *" Bu teori bugün de tüm yarı-sömürge ve yarı-feodal ülke devrimlerinin yoluna ışık tutuyor. "* [2]

Eleştirimize konu çizginin evrensel teorik kaynaklarına dolaysız olarak ışık tutmakla birlikte, yukarıdaki pasajı bu amaçla aktarmış değiliz. Bizi burada ilgilendiren içindeki genellemeler, genel formüllerdir.

Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler! Bu genel ve soyut formül TDKP'nin tüm çizgisinin, tüm düşünce sisteminin temelidir. Bütün öteki görüşler, ya da tespitler, bu genellemeden, herhangi bir somut inceleme ve çözümleme gerektirmeksizin kendiliğinden türer, türetilir. Doğal olarak ilk akla gelen, bu genellemenin neye göre yapıldığı, ne gibi tarihsel, toplumsal ve siyasal esaslara dayandırıldığı, hangi gelişme seviye-

sindeki ülkelerin bu genel sınıflamaya dahil edildiğidir. TDKP'nin çağdaş dünyanın yaşadığı değişiklikleri, yeni olayları ve olguları hepten görmezlikten geldiği elbet söylenemez. Nedir ki, bu gördükleri onun genellemelerini hiç de etkilemez. Yarı- sömürge, yarı-feodal ülkeler genellemesini yaparken daha doğrusu benimserken de, çağdaş dünyadaki gelişmelere bakmak, tarihsel evrimin yolaçtığı değişiklikleri gözetmek, bu kategoriye soktuğu ülkelerin günümüzdeki gerçek iktisadi gelişme düzeylerine toplumsal özelliklerine şöyle bir göz atmak ihtiyacı duymaz. Hayır, onun soyut formülü **çağdaş** bir temele ve **somut** bir tahlile dayanmaz. Bu çağdaş dünyadan değil, "kafadan" yapılmış bir soyutlamadır. Şu anlamda ki, şu veya bu ülkenin kapitalist gelişme yoluna geç girmiş olması, bu gelişmeyi esas olarak 20. yüzyılda ve emperyalizme bağımlılık ilişkileri içinde yaşamış olması tarihsel gerçeği, bu sınıflamaya girmesi için yeterli bir koşuldur. Bu durumda, Afrika'nın en geri ülkelerinden Latin Amerika'nın en gelişmiş ülkelerine kadar, kapitalist gelişme yoluna geç girmiş tüm bağımlı ülkeler ayrımsız olarak bu genel sınıflama içine önsel olarak girerler. Bu ülkelerden her birinin yüzyıldan beridir yaşamakta oldukları evrim, iktisadi ve toplumsal değişiklikler, bu genel sınıflamayı bozmaz. Ortak payda emperyalizme bağımlılıktır. Gerisi bundan ve kendiliğinnden türer: Bağımlılık temelinde gelişen kapitalizm, "komprador" niteliktedir ; bu niteliğinden dolayı da feodalizmi tasfiye etmez, edemez; edemeyince onunla içiçe geçer ve ülkenin yarı-feodal bir "geri tarım ülkesi" olma niteliğini belirler; yarı-feodal geri bir tarım ülkesinde ise doğal olarak, gündemde olan demokratik devrimdir vb. Bu soyut ve spekülatif düşünce zinciri böyle uzar

gider. İlk "doğru" -kapitalist gelişme yoluna bağımlılık ilişkileri içinde girme-, sonraki tüm görüşleri kendiliğinden doğurur ve doğrular.

Bu öylesine bir bakış ve muhakeme tarzıdır ki, yalnızca Türkiye için değil, günümüz dünyasının büyük bir bölümü için kapitalist gelişme yoluna esas olarak 20. yüzyılın başında girmiş tüm bağımlı ülkeler topluluğu için somut tahlili gereksiz hale getirir. Bu tür ülkeller marksistlerine kala kala, ülkelerinin kapitalist gelişme yoluna hangi tarihsel evrede ve ne temelde girdiğini tespit etmek kalır. Bu yapılıp o , "ilk doğru"ya bir ulaşıldı mı, gerisi " yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler" genel kategorisi içinde kendiliğinden sökün eder. İktisadi gelişmenin somut düzeyini ve ortaya çıkardığı sınıf ilişkilerinin niteliğini ve anlamını tahlil etmek gereği kalmaz. Bu yapılsa bile siyasal sonuçları bakımından bir önem taşımaz. Zira, Mao Zedung tarafından geliştirilen yeni demokratik devrim teorisi hazır bir reçetedir ve *"bugün de tüm yarı-sömürge ve yarı-feodal ülke devrimcilerinin yoluna ışık"* tutmaktadır. Zaten bu bakış ve muhakemeden dolayıdır ki, I. Bölümde özetini verdiğimiz 1978 Platformu, yakın dönem tarihimizin bazı özgün **siyasal** olaylarına ilişkin tespitlerden arındırıldığında, aslında tüm bağımlı ülkeler için geçerli hale gelir!

Materyalist tarih anlayışının temeli olan, *"Tarihte belirleyici etken,* ***son kertede*** *, gerçek yaşamın üretimi ve yeniden üretimidir"* önermesini kabalaştırarak toplumsal yaşamın ve tarihsel gelişmenin çok yönlülüğünü ve karmaşıklığını bir yana iten ekonomik materyalistlerle alay ederken Engels, şunları söyler: *"Yoksa teorinin herhangi bir tarihsel döneme uygulanması, inan olsun, birinci dereceden basit bir denklemin çözülmesi denli kolay olurdu".* [3] TDKP'nin

geri ülkelerde toplumsal sorun ve devrim sorunlarını ele alış tarzı karşısında insan Engels'in bu ince alayını hatırlıyor. Öyle ya, kapitalist gelişme yoluna geç ve bağımlılık ilişkileri içinde girmiş olmak olgusu, sonraki tarihsel evrim ve ortaya çıkardığı sonuçlar ne olursa olsun belirleyici öge, yani tüm temel görüşlerin ekseni olarak ele alınırsa ve gerisi bundan ve kendiliğinden türerse, teoriyi bu gibi ülkelere uygulamak da bir bakıma *"birinci dereceden basit bir denklemin çözülmesi denli kolay olur"*! TDKP'nin Türkiye toplumuna ve devrimimizin temel sorunlarına ilişkin görüşleri gerçekte bu tür bir "kolay" lık üzerine oturur.

Bu hareketin teorik yayınlarına toplu baktığınızda ilginç bir durumla karşı karşıya kalırsınız. Bir İngiltere, bir Prusya ya da Rusya sözkonusu olduğunda, dahası adı geçen ülkelerin bugünü bile değil, tarihin derinliklerine çoktan gömülmüş geçmiş dönemleri sözkonusu olduğunda somut konuşulurken, sıra toplumumuzun bugünki yaşayan ilişkilerine geldiğinde hep genel ve soyut konuşulur. Bu bir çelişki olsa bile, anlaşılır bir durumdur. Zira İngiltere'yi Marks, diğer ikisini sırasıyla Engels ve Lenin, yeterli açıklık ve somutlukla incelemiş ve çözümlemişlerdir. Kitap özetçisi yazarlarımız için bunları aktarıp, üzerine boş gevezelikler etmek elbet bir güçlük taşımaz. Aynı şey Mao Zedung sayesinde Çin için yapılır. Çin'in 1920'lerde ve 30 'lardaki iktisadi gelişme düzeyi ve sınıf ilişkileri sözkonusu olduğunda ayrıntıların kıvrımlarında ça-lımla gezinenler, Türkiye sözkonusu olduğunda Çin toplumuna ilişkin tanımların ve Çin devrimine ilişkin şemaların adaptasyonundan öteye geçemezler. MDD'den kalma liberal burjuva önyargıların üzerine kolayca oturduğu için

Mao Zedung'un "milli kapitalizm" kavramını hemen benimserler, "ilerici"özellikleri üzerine bir dolu söz ederler ve "komprador" kapitalizm karşısında her vesileyle yüceltirler de, gerçekte bu tür bir kapitalizmin olup olmadığına, varsa eğer, toplumumuzun hangi gerçek ilişkilerinde ifadesini bulduğuna merak edip bakmazlar bile. Ama " *bizimki gibi yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde*" bu tür bir kapitalizmin olduğundan kuşku duymazlar, olması gerektiğine "teori"nin gücüyle -buna iman gücü de denebilir- inanırlar.

TDKP Türkiye hakkında hiç mi somut konuşmaz, hiç mi somut tahlil yapmaz? Yapar elbet! Bir örnek olmak üzere, *Kongre Belgeleri*' nin en temel bölümlerinden biri olan, "Türkiye'nin Sosyo ekonomik Yapısı ve Ulusal Demokratik Halk Devrimi" bölümüne bakalım.

"Emperyalizmin egemenliği, ona bağlı olarak komprador nitelikte bir kapitalizmin gelişmesi ve emperyalist sömürü ve baskı ve tekelci kapitalist ilişkilerin tasfiye edilmesi gerçeği, ülkemizde demokratik devrimin kapsamını genişletmiş, ama onun özünü değiştirmemiştir. . . . o köylü-toprak devrimi olmaya devam eder. Çünkü emperyalist egemenliğin temeli feodalizm olmaya devam ettiği gibi, yarı-feodal bir ülkede emperyalizme karşı yürütülen mücadele de bir köylü-toprak mücadelesi olabilir" [4]

"Emperyalist egemenliğin temeli feodalizm" köylü-toprak devrimi" , *" yarı-feodal bir ülke"* vb., TDKP, "ülkemiz" hakkında işte böyle, bu denli "somut" konuşur. Peki 1970'ler Türkiyesi'nde TDKP'ye bunları düşündürtecek ve söyletecek ne vardır, ya da birşey var mıdır? Bu tür sorular TDKP sözkonusu olduğunda bütünüyle anlamsızdır. Zira o somut gerçeklerden değil, soyut şemalardan hareketle konuşur. O'nun

için gerçekler, gerçek ilişkiler içinde değil, ***bugün de*** *tüm yarı-sömürge ve yarı-feodal ülke devrimcilerinin yoluna ışık tutan* " soyut teorilerdedir.* Teori gerçeği kavramanın aracı ve yöntemi değil, kendisidir. Marksizim bir çözümleme yöntemi olsa bile çözümlenecek şey gerçek ve yaşayan ilişkiler değil cansız metinlerdir. Türkiye kapitalist gelişme yoluna geç girdiğine ve bunu esas olarak emperyalist sermaye ihracı temelinde yaşadığına göre, bu onun yarı- sömürge, yarı-feodal bir ülke olduğuna, **olması gerektiğine** yeterli bir kanıttır. Böyle olunca, gerçekte öyle olup olmadığına bakılmaksızın, ülkemizde "*emperyalist egemenliğin temeli feodalizm*" ve "*emperyalizme karşı yürütülen mücadele de bir köylü-toprak mücadelesi olabilir*" ancak. Başka türlü düşünmek, yineleyelim ki, "teori" ye -şemalara!- aykırı düşmek, Marksizimden sapmak olur! Devamla, bu iktisadi temeliyle ülkemiz, hiç şüphesiz demokratik devrim aşamasında demektir ve "*Bu devrim, emperyalizm ve feodalizm ile halk kitleleri arasındaki temel çelişme (çelişmeler) üzerinde yükselmektedir.*" *(Kongre Belgeleri, s. 229)*

Gerçekten herşey ne kadar basit! Yeter ki soyut şemalar, hazır reçetelerle hareket edilsin; o zaman, Türkiye Devrimi'nin sorunlarını çözmek gerçekten de birinci dereceden basit bir denklemin çözülmesi denli kolay olur. Engels'in kulakları mı çınlar, yoksa kül olmuş kemikleri mi sızlar!

TDKP'ye, Türkiye toplumunun temel çelişki ya da çelişkilerini neye göre saptadığı, hangi tahlile dayandırdığı, örneğin bir "*feodalizmle halk arasındaki*

** "*...feodal toprak ağası sınıfı Çin' deki emperyalist tahakkümün temel toplumsal dayanağıdır ve köylüler Çin devriminin temel gücüdür*
" Mao Zedung, *Seçme Eserler, c. 2, s. 375*, Aydınlık Yayınları.

çelişki" yi nereden çıkardığı sorulacak olsa alınacak cevap örneğin şöyle olur:

"Tüm yarı-sömürge, yarı-feodal ülke marksistleri, yeni demokratik devrim gerçekleştirilinceye ve ülkelerini bağımsız ve demokratik bir ülke haline dönüştürünceye kadar devrimin temel çelişkilerini emperyalizm ve feodalizm ile halk arasındaki çelişmeler olarak tespit ederler" [5]

Dolayısıyla somut tahlile ne gerek var! Bu **öylesine** bir genellemedir ki, yalnızca TDKP' yi değil onun aklına ve muhakeme tarzına uymak kaydıyla kapitalist gelişme yoluna geç girmiş tüm bağımlı ülkeler marksistlerini somut tahlil gibi bir yükten kolayca kurtarır. Dahası, mutlaklaştırılmış bir aşama olarak *"yeni demokratik devrim gerçekleşinceye kadar"*, bu tür ülke marksistlerinin isterse aradan bir asır geçsin dönüp kendi toplumlarında neler olduğuna hangi temel değişikliklerin yaşandığına, yaşanıp yaşanmadığına bakmalarına da gerek kalmaz. TDKP'nin sözünü ettiği "marksistler" in kimler olduğu sorusunun cevabı olmak üzere, *Parti Bayrağı*'nın yukarıya aktarılan pasajını örnek olarak, Mao Zedung'tan aktarılma pasajlar izler. Böylece biz de kendi payımıza, bu dayanıksız boş genellemelerin, hazır formüllerin evrensel kaynaklarını gösterme yükünden kurtulmuş oluruz. Ama önemle belirtelim; Mao böyle genellemeler yapmaz. O daha çok, belli bir tarihsel kesit ve belli bir coğrafya için ve somut konuşur. Bunu bir tarih teorisi düzeyine Mao değil, maocular çıkarır. *

Yukarıdaki türden genellemeler TDKP'de rastlantı

*Mao belli bir dönemin Çin toplumu hakkında konuşur : *"Emperyalizm ile Çin milleti arasındaki çelişme ve feodalizmle geniş halk kitleleri arasındaki çelişme* **günümüzde** *Çin toplumunun temel çelişmeleridir."*

Seçme Eserler, c. 2, s.369 Aydınlık Yayınları

değil, tipiktir. O bu tür genellemeleri yalnızca kendi yaşadığı toplum için değil, çağdaş dünyanın çok büyük bir bölümü için yapar. Yalnızca dün ve bugün için değil, " *yeni demokratik devrim gerçekleştirilceye kadar*", yani örneğin yarım asır sonrası için de geçerli sayar.

Toplumsal yapı ve ilişkilere bu değişmez şemalarla bakıldı mı demokratik devrim düşüncesinin de bunun üzerine **mutlaklaştırılmış** bir tarzda, bir önyargı, bir saplantı derecesinde oturması kaçınılmaz olur. TDKP yazarları, "Çelişkiler Meselesi"nde, İ. Kaypakkaya'nın emek-sermaye çelişkisini de içeren "Dört temel çelişme" düşüncesini eleştirirken şunları yazıyorlar:

"Çeşitli yazılarımızda ifade ettiğiniz gibi, sömürge, yarı-sömürge ülkelerde ulusal demokratik halk devrimi sürecinde iki temel çelişme vardır: Feodalizmle halk, emperyalizmle halk şeklinde olan ve içiçe geçen bu iki temel çelişkinin bir arada çözülmesiyle ulusal demokratik halk devrimi bitecek, sosyalist devrim süreci başlayacaktır.

Emekle sermaye, ya da burjuvazi ile proleterya arasındaki çelişki, sosyalist devrim aşamasının temel çelişkisidir. Bir ülke, sosyalist devrim aşamasına girmeden, emek sermaye ve proleterya burjuvazi arasın-daki çelişmenin temel çemlişme haline gelmesinin imkanı yoktur. Bizim gibi (bizim gibi!)*demokratik devrim aşamasında bulunan yarı-sömürge, yarı- feodal ülkelerde emperyalizmle -halk , feodalizmle-halk arasındaki çelişki kesin olarak çözümlenmediği müddetçe emek-sermaye çelişmesinin toplumun temel çelişmesi haline gelmesi mümkün değildir. "* [6]

Demokratik devrimin Türkiye ve çağdaş dünyanın büyük bir bölümü için mutlaklaştırılması emek-ser-

maye çelişkisinin ise belirsiz bir geleceğe kadar **olgunlaşmamış tali bir çelişki** olarak görülmesinde ifadesini bulan bu tipik küçük burjuva görüşü ileride yeniden ele alacağız. Burada yalnızca TDKP'nin hazır reçetelerine, soyut formüllerine, dayanıksız genellemelerine, yani onun dünyaya bakışına, nesnel toplumsal gerçeği algılayışına, zamandan ve mekandan kopuk metafizik idealizmine bir örnek olsun diye veriyoruz. Tüm halkçı hareketimizin demokratik devrimi mutlaklaştırmada ifadesini bulan düşünüş şekli , özünde bundan çok farklı değildir. Halkçı hareketin küçük burjuva sınıf yapısı ve toplumsal ortamları ile, emek-sermaye çelişkisinin üstünü örten, onu gelecek devrim aşamasına erteleyen görüşleri arasında dolaysız bir ilişki vardır. Toplumsal durumları, siyasal perspektiflerini belirlemiştir. MDD'nin güçlü ideolojik mirası ile çağdaş populizmin evrensel etkisi ise bunu kolaylaştırmıştır .

Rus halkçısı Mihaylovski'nin, *"Marksistler soyut bir tarihsel şemanın değişmezliğini açıkça söylerler"* iddiası karşısında Lenin, bunu iddia sahibinin Marks üzerine anlayış kıtlığına yorduktan sonra, yıllarca soyut gelişme şemaları üzerine teorik spekülasyon yapanlar için kulaklara küpe şu marksist bilimsel anlayışın altını çizer:

" Marksistler, Marks'ın teorisinden, yalnızca onun toplumsal ilişkileri aydınlatmak için mutlaka gerekli olan son derece değerli yöntemlerini koşulsuz alırlar ve, dolayısıyla da, ilişkiler üzerine yargılarının ölçütünü, soyut şemalarda ve buna benzer saçmalıklarda değil, bu yargının doğruluğunda ve gerçeğe uygunluğunda bulurlar. " [7]

TDKP, bu biricik doğru bilimsel tutumu anlayamamıştır. Biraz olsun anlayabilmiş olsaydı,

1930'lar Çin'i gibi geri bir tarım toplumunun, **o tarihsel kesitte** bir gerçek olan bu geriliğinin kavramsal ifadesi, tanım ve formülleri, çağdaş Türkiye'ye adapte etmek saçmalığına düşmezdi. Kapitalist üretim ilişkilerinin ve bunun ürünü ve ifadesi modern sınıf ilişkilerinin egemen olduğu bir ülkede, "feodalizm ile halk arasındaki temel çelişki" türünde görüşleri bu denli kolay, bu denli pervasızca savunamazdı.

Skolastizm ile dogmatizm ikiz kardeştirler. Bu iki metafizik idealist anlayış hep içiçe varolurlar, birbirlerinde ifade bulurlar. Skolastizm, TDKP'de, yalnızca temel görüşlerini oluşturma sürecinde değil, doğruluğunu kanıtlamada da bir yöntemdir. Bu en belirgin olarak, **soyut şemalardan türetilmiş görüşlerin, gerisin geri bu soyut şemalar yoluyla kanıtlanmasında** ifadesini bulur. *Feuerbach Üzerine Tezler*'in ikincisini çok kimse bilir, ama TDKP yazarları bilmezlikten gelir. Savunulan görüşlerin doğruluğunun kanıtı tarihsel gerçeklere, varolan nesnel toplumsal ve iktisadi ilişkilere uygunluğunda değil, bizzat "teori" de aranır. Dahası bile var; spekülatif düşünce tarzı, nesnel gerçeği bir yana iterek fikirden fikir, kavramdan kavram türetmekle kalmaz, bu zincirin her bir halkasını geriye ve ileriye doğru bir ötekinin kanıtı olarak ele alır. Emperyalizm gerici olduğu için feodalizmi tasfiye etmez; feodalizm tasfiye olmadığı için köylü-toprak sorunu çözülmez; köylü-toprak sorunu çözülmediği için demokratik devrim gündemden çıkmaz; demokratik devrim gündemden çıkmadığı sürece emek-sermaye çelişkisi gündeme girmez. Bu zinciri ileriye ve geriye doğru uzatmak mümkündür ve bu yalnızca bir örnektir.

Bilimsel düşünüşün kavramlar aracılığıyla olanaklı olduğu, bilimsel çalışmanın kavramlar saye-

sinde yapılabildiği, belirli bir düşünce sisteminde kavramlar arasında diyalektik bir ilişki ve bütünlük olduğu vb., tüm bunlar bilimin basit gerçekleridir. Nedir ki, bilimsel düşüncenin kavramları **gerçek ilişkilerden** soyutlanır, ve doğruluğunu, gerçeğe uygunluğunu göstermek sözkonusu olduğunda, gerisingeri **gerçeklik** aracılığıyla yapılır bu. Kavramlar arası ilişki de, gerçekte, nesnel olgular arasındaki gerçek ilişkilerin yansımasından başka bir şey değildir.

TDKP'de olmayan tam da budur. Onun kavramları **nesnel içerikten** yoksundur, gerçek toplumsal ilişkilerde ifadesini bulan somut, canlı, yaşayan karşılıkları yoktur. Örneğin *"feodalizm ile halk arasındaki temel çelişki"* düşüncesi, Türkiye toplumunun nesnel toplumsal ve iktisadi ilişkilerinden değil, örneğin emperyalizm feodalizmi tasfiye etmez önermesinden ya da *"bizimki gibi yarı-sömürge yarı-feodal ülkelerde iki temel çelişki vardır"* şeklindeki bir başka önermeden çıkarılır ve onlar aracılığıyla kanıtlanır. **Kanıtlanması gereken şeyin kendisini kanıt olarak sunmak**, skolastizmin en ayırdedici özelliklerindendir.

Örneğin şu, TDKP'de hem bir düşünme ve hem de bir kanıtlama tarzıdır:

"Tekelci kapitalizmin feodalizm ile ittifak kurması, üretici güçlerin gelişmesini önlemesi ve feodal kalıntıların yaşamasını sağlaması, bu ülkelerdeki devrimin aşamasının demokratik devrim niteliğinde olmasını belirler", [8]

Bunun hemen üstünde ise o dönemler henüz savunulan "kızıl siyasal iktidar" tezinin maddi-iktisadi koşulları "tahlil" edilir:

"Tekelci kapitalizm ... bu ülkelerde (yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler!) *sömürüsünü gerçekleştirecek*

ölçüde kapitalist gelişmeye 'izin verir'. Feodalizm ile ittifak kurarak feodalizmin yaşamasına sebep olur, üretim araçlarının üretimini engellemesiyle de ülkenin sanayileşmiş bir ülke haline gelmesini ve feodal kalıntıların tasfiyesini önler. Böylece, ülkenin geri tarım ülkesi olarak kalmasını belirler. Emperyalizm tarafından belirlenen bu ekonomik ve sosyal yapı sebebiyle sanayi kapitalizminin temelleri üzerinde ülke çapında bütünleşmiş bir kapitalist pazarın da oluşmasını imkansızlaştırır." (aynı yer)

Bunlar yüzyılın başı ya da örneğin 1920'ler Çin'i için söyleniyor sanılmasın. Hayır, hayır! Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler için söyleniyor. Yazı 1970'ler Türkiye'si ve çağdaş dünyanın büyük bir bölümü hakkında konuşuyor. Nitekim bu tartışmanın sonuç bölümünde aynen şunlar söyleniyor:

"Türkiye emperyalizmin yarı-sömürgesi altında olduğundan ötürü, yarı-feodal bir ülkedir (Ne dil! ve ne kanıtlama!).*Tekelci kapitalizm tarafından belirlenen dengesiz ekonomik ve siyasi gelişme içinde bir ülke olan Türkiye, kızıl siyasi iktidarın kurulabilmesinin objektif şartlarını içinde barındırıyor. Bununla birlikte, kızıl siyasi iktidarların doğup yaşayabilmesi için, o günün somut koşullarında objektif ve subjektif şartların mevcut olması gerekir. Bu şartlar, tüm yarı-sömürge yarı-feodal ülkeler için geçerli olmak üzere, Mao Zedung tarafından tam olarak formüle edilmiştir."* [9]

Bunlar TDKP'de düşünüş ve kanıtlama tarzına sıradan örneklerdir. Önce Mao Zedung'un dogmalaştırılmış düşünceleri hazır formül ve reçeteler olarak benimsenir. Sonra toplumsal gerçekliğimizin bu formül ve reçetelere uygun olduğu iddia edilir. Ve nihayet, bu iddianın doğruluğu tarihsel gerçeklerimiz

aracılığıyla değil, bu formül ve reçetelerin alındığı o aynı metinler yoluyla ya da "kafadan" kanıtlanır! Bu dogmatik ve skolastik anlayışa, genellemeler ve mutlaklaştırmaların eşlik ediyor olması doğaldır. *"Ülke çapında bütünleşmiş bir kapitalist pazarın oluşması imkansızlaşır"* ! Bunu söyleyenlerin yeryüzünde ve yirminci yüzyılın son çeyreğinde yaşadıkları düşünülebilir mi?

Lenin Rus öznelcisi Mihaylovski'ye şunları da hatırlatıyordu:

"Hiçbir marksist, sosyal-demokrat görüşlerini, teorinin gerçekliğe ve belli toplumsal ve ekonomik ilişkilerin, yani Rusya'nın toplumsal ve ekonomik ilişkilerinin tarihine uygunluğundan başka bir şeye dayandırmamıştır: Başka türlü de yapamazdı, çünkü teori konusundaki bu istem, çok kesin ve açık bir biçimde bizzat "marksizm" in kurucusu tarafından -Marks tarafından- açıklanmış ve tüm öğretinin temel taşı yapılmıştır." [10]

Demiştik ya TDKP'de işler daha "temel" den aksamış, ters gitmiştir.

TDKP'nin eklektizmi üzerine de kısaca bir kaç şey söylemek gerekiyor. Aslında çizgisinin bu temel özelliği ni vurgulamak, şu dönem özellikle önemlidir. Zira eklektizm her zaman bir oportünist tornistan, eski çizgiyi reforme etme, bugün yanlışlığı en çıplak biçimde ortaya çıkmış bazı görüşlerden arındırarak olumlama imkanı da demektir. Örneğin, *"yarı-sömürge, yarı-feodal ülkemizde meta üretimi temeli üzerinde genel olarak kapitalizm egemen bir duruma geldi"* [11] eklektik tanımından, "yarı-feodal" ibaresini attınız mı, hayli mesafe almış görünürsünüz. Oysa o tek kelimelik ifade, TDKP'nin sosyo-ekonomik yapı konusundaki görüşlerinin en özgün yanı, tüm tahlilinin temelidir. O

kısacık ifade temel teorik bir yaklaşımın, bir tarih teorisinin simgesidir. Devrim anlayışı tam da bu ifadenin taşıdığı zengin muhteva üzerine oturur. Bazı ifade ya da "sızıntı" ları ayıklayarak -örneğin Mao Zedung eleştirisinde olduğu gibi- "bütünlüklü çizgi" sini olumlamak, böylece kendi ilerleyişini engellemek gibi kendi payına talihsiz gelenekleri de olan bir hareket olduğu için TDKP, çizgisinin bu yanına değinmek daha bir gereklidir.

Öte yandan, bu yanını görmeden ve gözetmeden TDKP çizgisini anlamak da olanaksızdır. Bu çizgi genel olarak eklektiktir. Hem teorik temeliyle, hem siyasal sonuçlarıyla. Hem teoriyi ele alışıyla, hem toplumsal gerçeğe yaklaşımıyla. TDKP çizgisi, Engels'in bu gibi durumlar için kullandığı o çok güzel deyimiyle, tam bir "seçmeci dilenci çorbası" dır. Bu çorbanın aşçılarından biri yıllar sonra şunları yazdı: *"Bir yandan emperyalizmin sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde mevcut düzenin egemen sınıflarıyla ittifaka girmesine karşın, sermaye ihracı vb. yollarla kapitalizmi geliştirdiğini, kapitalizm öncesi üretim biçimlerini zayıflattığını kabul edip öte yandan teorik olarak bu ülkelerde demokratik devrim zafere ulaşmadıkça feodal, yarı-feodal ilişkilerin devrimin özünü, devrim aşamasını belirleyecek kadar varlığını sürdüreceğini, tasfiye edilemeyeceğini savunmak bir paradokstu."*

Bunun aslında TDKP'nin bütün bir çizgisinin temel niteliği olduğu, "bütünlüklü çizgi" nin baştan başa bir çelişkiler, tutarsızlıklar yığını, bir "paradoks" lar toplamı olduğunu kavramak "teorisyen" imizin kavrayış düzeyini aştığı için, bu söylediklerinden de yalnızca bir kaç ay sonra yüzgeri etti, eski çizgisine iman tazeledi.

Teorik dogmaların, kaynaklarını artık bildiğimiz

donmuş ideolojik önyargıların çıplak toplumsal gerçeklerle çatışması, TDKP'deki eklektizmin temelidir. Bu çatışma ve çelişkiyi çözmek, hiç değilse hafifletmek için, TDKP bir taraftan teoriyi, öte yandan nesnel toplumsal gerçekleri zorlamış, deyimi hoş görün, adeta iğdiş etmiştir. Her türlü kabul, her türlü redle içiçedir. Önce doğru bir teorik görüş aktarılır; hemen ardından , o ünlü "ama" ya da "ancak" larla başlanarak, bu görüş kendi kuruntusu, ya da Yön-MDD kaynaklı önyargılara feda edilir. Türkiye'nin toplumsal gerçekleriyle ilgili bazı olgular kabul edilir; hemen ardından, yine o aynı "ama" ya da "ancak" larla, bu kabul edilmiş gerçekler bir kere daha önyargılara feda edilir. Aynı sayıda değişik yazılar, hatta örneğin sosyo-ekonomik yapıya ilişkin Kaypakkaya eleştirisinde olduğu gibi, aynı yazının değişik bölümleri birbirini boşa çıkarır, tekzip eder. Eklektizm açık, net, tutarlı bir görüşten yoksunluğu ifade eder. Bu özelliği ile oportünizmin vazgeçilmez yöntemidir. Karşı eleştirileri göğüslemek ve "öteki gerçekleri" de kabul etmiş görünmek işlevi görür. Lenin, marksizmin oportünist çarpıtılışında diyalektiğin eklektizmle çarpıtılmasına değinirken, eklektizmin bu işlevine dair şunları söylüyordu: *"Eklektizm, yığınlara aldatıcı bir doygunluk verir; sürecin bütün yönlerini, bütün gelişme eğilimlerini, bütün çelişik etkileri vb., hesaba katıyormuş gibi görünür; ama aslında, toplumun gelişmesi üzerine hiçbir tutarlı ve devrimci düşün vermez."* [12]

Bu sözlerin ışığında şu parçayı birlikte okuyalım: *"Feodal toprak ağaları giderek aynı zamanda burjuvalaşıyorlar ve bu ölçüde sanayi, ticaret gibi işlerle de uğraşmaya başlayarak kompradorlaşıyorlardı. Ancak* (ancak!) *Türkiye gibi emperyalizme bağımlı geri bir tarım ülkesinde, bu tip bir kapitalist gelişmenin hiçbir*

zaman (hiç bir zaman!) *feodalizmi tasfiye edemeyeceğini ve yarı-feodal yapıyı unutmamak gerekir. Ama* (ama!) *yine de bu durum feodal üretim ilişkilerinin geniş ölçüde kapitalist üretim ilişkilerine dönüşemeyeceği ve yarı-feodal yapı içinde kapitalist üretim ilişkilerinin hakim bir özellik kazanamayacağı anlamına gelmez."* [13]

Tam bir "seçmeci dilenci çorbası" ! Bir kez daha her türlü kabul, her türlü redle içiçe. Diyalektiğin eklektizmle çarpıtılmasına bir örnektir bu. Bir yandan toprak ağalarının burjuvalaştığı söylenir, ama öte yandan öteki yüzü köylülüğün farklılaşması, köylü yığınlarının proleterleşmesi, işsiz yığınlar olarak kentlere sürülmesi demek olan bu sürecin, hiç de, üstelik "hiçbir zaman" feodalizmin tasfiyesi anlamına gelmeyeceği iddia edilir. Gerekçe basittir. Çünkü "bizimki gibi" ülkelerde bu olmaz, olamaz da ondan! *"Ama yine de bu durum feodal üretim ilişkilerinin geniş ölçüde kapitalist üretim ilişkilerine dönüşmeyeceği ... anlamına gelmez"*!

Çık çıkabilirsen içinden. Ne diyordu Lenin: *"eklektizm, ... toplumun gelişmesi üzerine hiçbir tutarlı ve devrimci düşün vermez"* .

TDKP çizgisinden, bu çizgiyi işleyen yazılardan buna sayısız örnekler verilebilir. *Kongre Belgeleri*'nin "Türkiye'nin Sosyo-ekonomik Yapısı ve UDHD" başlıklı temel yazısı başlı başına bunun zengin bir örneğidir. Programın kendisi ise, bütün bir çizginin en yoğun ifadesi olarak, bu eklektizmin en özlü, en yoğun ifadesidir. Bunun üzerinde ayrıca durulacağı için, burada yalnızca hatırlatıyoruz.

Keyfilik, ilkeden yoksunluk -eklektizmin doğasından gelen bu tutumlara TDKP'de sıkça rastlanır. Bazen ölçü öyle kaçar ki, kişi bir de eski bir TDKP'liyse

eğer, bir iç bunaltı-sından kendini alamaz. Teorik-siyasal konulardaki tartışmalarda bir alışkanlık, bir davranış biçimi olarak, TDKP, teorik ve pratik dayanaklarını keyfi ve ayıklayarak seçer. İşine gelmeyeni görmezlikten gelir, bir başka yerde, bir başka vesileyle işine geliyorsa, bu kez görür. Bu bazen aynı tartışmanın kendi içinde olur. Şefik Hüsnü eleştirisi buna bir örnektir. Şefik Hüsnü'nün Kemalizm kuyrukçuluğu eleştirilirken, burjuvazinin gerici konumunu vurgulamak üzere, *"kapitalist üretim ilişkilerinin, proletaryanın giderek geliştiği, köylülük içinde sınıf farklılaşmalarının derinleştiği 1920'ler Türkiye'si"* nden sözedilir.[14] Aynı döneme ilişkin aynı tartışmanın, bu kez Türkiye'nin hangi sınıflama içine sokulması gerektiğine ilişkin kısmında ise; *"kurtuluş savaşı yılları Türkiye'si"* Fas ile aynı kategoriye konur, *"sanayinin hiç denecek kadar az geliştiği, proletaryanın hiç denecek kadar az olduğu bir ülke"* olduğundan, *"köylülük içindeki sınıf farklılaşmasının derinleşme"* diğinden sözedilir.[15] Proletaryanın hiç denecek kadar az olduğu Fas gibi ülkelerde proletaryanın sınıf bağımsızlığı, hele hele devrimde önderliği de sözkonusu olamayacağına göre, Şefik Hüsnü'ye ilişkin burjuva kuyrukçuluğu eleştirisinin, bizzat kendi tarafından boşlukta bırakıldığı eleştirmenin aklına bile gelmez. (Keyfi ve seçmeci tutum, üzerine onca laf edilen TKP kuyrukçuluğunun aklanmasına varır.) Ama ne gam! Önemli olan tutarlılık değil, hasmı "mat etmek" tir. Tarihsel gerçeğe düşen ise, bu değişmez ihtiyaca göre eğilip bükülmektir.

Kapitalist gelişmenin kendiliğinden ve kaçınılmaz bir tarzda feodal ilişkilerde çözülme, çürüme ve giderek yok olmaya yol açması süreci, bu nesnel iktisadi süreç sözkonusu olduğunda, TDKP, hayır emper-

yalizm bunu "istemez" , buna "izin vermez" der. Ama öte yandan, bu iddianın bir kez daha yinelendiği bir yazıda, İ.Kaypakkaya eleştirisinin 3.Bölümünde, İ.Kaypakkaya kemalistlerin kurduğu devlet tekellerinden sözetti diye, TDKP bu kez tam bir determinist kesilerek "irade" nin aczi üzerine konuşur. *"Bir takım sınıflar ve siyasetçiler iradi bir şekilde ve canlarının istediği tarzda ekonomi kanunlarının dışında rekabeti kaldıramazlar"* der.[16] İlginçtir, her iki durumda da TDKP nesnel gerçeğe direnir, soyut muhakeme ile iş görür. Birinci durumda, kapitalist gelişmenin kaçınılmaz olarak feodalizmin tasfiyesi sonucuna yolaçması gerçeğine gözlerini kapar. İkinci durumda, itiraz kabul etmez bir tarihsel olguyu, ekonominin objektif yasaları adına görmezlikten gelir.

*

TDKP'nin yöntemi konusunda söylenecek başka şeyler de var. Fakat buraya kadarki açıklamalarımız ondaki "yöntem zenginliği" ni her yönüyle yansıtıyor olmasa bile, özü ve esası konusunda yeterli bir fikir vermiştir inancıyla, bu kadarla yetiniyoruz.

2- " Nasıl bir kapitalizm?" sorunu ve sonuçları

TDKP Marksizm-Leninizmin yalnızca bilimsel yöntemini değil, genel, evrensel yol gösterici teorisini de kavrayamamıştır. Yöntemi marksist teorinin temeli, canlı özüdür. Onları birbirinden ayırmak olanaksız olduğuna göre, birindeki kavrayışsızlığın kendini ötekinde de göstermesi son derece doğaldır. Marksizm ile ilgilenen ve onu temsil etmek iddiasındaki herkes gibi

TDKP yazarları da teorinin en genel bazı ilke ve tezlerini az çok bilirler, yazılarında sık sık yerli yersiz tekrarlarlar. Nedir ki doğru ele almak, kavramak ve uygulamak, bu farklı bir iştir. TDKP marksist-leninist teorinin gerçek içeriğine yabancıdır. O teoriyi Yön ve MDD Hareketinden miras önyargılar ve maocu yorum temelinde "kavramış" tır. Marks ve Lenin'i Mao üzerinden okumuştur. Böyle olunca Marksizmin bir kısım açık tezleri bile onun elinde kendi asıl anlamı ve içeriklerini kaybeder, ucube dogmalar haline gelirler.

TDKP'nin metafizik idealist yöntemiyle birleşen, onu tamamlayan kendine özgü teorik dogmaları vardır. Bunlar keyfi bir tarzda Marksizme atfedilir, çoğu kere "Marksizm-Leninizmin bize öğrettiği gibi" sözleri eşliğinde sunulur. Oysa gerçekte bunlar onun kendi kuruntularıdır. 1960'lardan kalma liberal önyargıların bazı maocu formüllerle "sentez" i sonucu peyda edilmişlerdir. Leninist emperyalizm teorisinin bazı terim ve kavramları çarpıtılarak, asıl içeriğinden saptırılarak, olmadık anlamlarla bu dogmalara dayanak yapılmak istenmiştir. Bu aynı çaba, Komintern ve Stalin'in 1920'lerde Çin devriminin somut sorunlarına ilişkin somut tanım ve vurgularının çarpıtılıp saptırılmasında, tüm bağımlı ülkeler için zaman ve mekan ötesi mutlak formüller, evrensel tarih şemaları düzeyine yükseltilmesinde de ifadesini bulur.

TDKP'nin en iddialı olduğu teorik konuların başında emperyalizm sorunu gelir. O sık sık, kuşkusuz haklı olarak, çağımızda proletarya devriminin tüm temel sorunlarının doğru bir ele alınışı ve çözümü ile, kapitalizmin emperyalizm aşamasına ilişkin leninist teorik tahlilin doğru kavranması arasındaki sıkı ilişkiyi, kopmaz bağı vurgular. Temel sorunlardaki yanlış yaklaşımların, tüm temel sapmaların leninist

emperyalizm teorisinin çarpıtılmasından ya da doğru kavranamamasından kaynaklandığını belirtir, ideolojik hasımlarını bununla itham eder. Oysa TDKP'nin kendisi, tam da bu en iddialı olduğu konuda hasımlarına atfettiği aynı kusurlarla da malüldür. Onun, özellikle iktisadi konulardaki görüş ve tahlilleriyle burjuva liberalizmine tehlikeli bir şekilde açık küçükburjuva halkçı çizgisinin temelinde de, leninist emperyalizm teorisinin yanlış, çarpık ve mekanik kavranışı yatar. Emperyalizmin küçük-burjuva gerici ütopyacı eleştirisi, leninist tahlilin saldırı hedeflerinden biriydi. Lenin'le alay edercesine, TDKP, bu leninist tahlili emperyalizmin küçük-burjuva eleştirisinin dayanağı yapmaya kalktı.

19.yüzyıl, kapitalizmin serbest rekabet ve dünya pazarı çağıydı. 20.yüzyıl, kapitalizmin tekeller ve **dünya ekonomisi** çağı oldu. İkincisi birincisinin yarattığı tarihsel ve iktisadi temeller üzerinde yükseldi; gelişmesinin, bazı özellikleriyle dönüşmesinin, yeni bir aşamaya ulaşmasının ifadesi oldu. Rekabet gelişerek, böylece üretimin ve sermayenin yoğunlaşmasını besleyerek, tekele dönüştü. Sanayi sermayesi ile banka sermayesinin birleşip kaynaşmasıyla oluşan ve tekelci egemenliğin temelini oluşturan mali sermaye, ağlarını dünya ölçüsünde ördü. Binlerce yıldan beri tarımsal yalnızlık içinde yaşayan "tarihin kenarında kalmış ulusları" kapitalist gelişmenin girdabına soktu ve bu gelişmeyi kendine tabi kıldı. Ulusal ekonomik çitleri parçaladı. Ulusal kapitalist ekonomileri tarihe gömdü, kapitalizmin dünya ekonomisi dönemi başladı. Çoğaltılabilecek tüm bu olgular üretici güçlerdeki muazzam bir gelişmenin ifadesi ve sonucuydular. Ve bütün bunlar, aynı zamanda ve bu aynı nedenle, proletarya devrimleri çağının tarihsel

ve iktisadi temellerinin ifadesi oldular, sosyalizme geçişin maddi koşullarını oluşturdular. Tekelci kapitalizm kendisini doğuran rekabetçi kapitalizm karşısında tarihsel bakımdan büyük bir ilerlemeyi ifade etti. Onun gelişmesinin ileri bir safhası, en yüksek aşaması oldu. Tarihin diyalektiği işledi, gelişmesinin doruğu kapitalizmi tarihsel gelişmenin engeli haline getirdi. gelişmesiyle sosyalizmin evrensel koşullarını yaratan tekelci kapitalizm, bu aynı nedenle evrensel planda gericiliğin temeli ve temel dayanağı oldu.

TDKP'de, geri ülkelerde durum farklıdır gerekçesiyle, uzantısı olarak gördüğü "komprador kapitalizm" in şahsında emperyalizme yöneltilen teorik eleştiriye, rekabetçi kapitalizmin, "milli sanayi kapitalizmi" nin yüceltilmesi eşlik eder. Emperyalizmin bu tür bir küçük-burjuva eleştirisi, "ulusal kapitalizm" hakkında gerici-ütopik hayallere kaynaklık etmekle kalmaz, kapitalizmin egemen olduğu bir toplumda proletaryayı burjuva demokratik hayallerle oyalama ve böylece onu burjuva reformizminin yedeği haline getirme sonucuna yol açar. " İlerici" bir potansiyel atfedilen sözde ulusal kapitalizmin "ilerici" temsilcisi olarak burjuvazinin belirli tabakalarıyla ittifak aramaya, dolayısıyla da sınıf işbirliğine ve kuyrukçuluğa götürür. TDKP'nin emperyalizm eleştirisi iktisadi içeriği ile burjuva-liberal hayallerin ve siyasal sonuçlarıyla küçük-burjuva kuyrukçuluğunun zeminidir.

TDKP'de niyetleri aşan sonuçlar da besleyen, bu tür bir eleştirinin temelinde "iki tür kapitalizm" ayrımı ve "komprador kapitalizm" kavramı yatar. şöyle de diyebiliriz; TDKP bazı genel teorik yanılgıların sonucu olarak bu tür bir ayrıma ve kavrama ulaşmamış, tersine, bu ayrımı ve kavramı veri alarak

ve bunlara tarihsel ve teorik dayanaklar arayarak, bu arayış ve çaba içinde teorik yanılgılara sürüklenmiştir. Bu "veri" görüşlerin "devralınan miras" ın bir parçası, Yön ve MDD Hareketlerinden kalma kökleşmiş önyargılar olduğunu I.Bölümde görmüştük. Marksizmin klasiği olarak benimsenen Mao Zedung'da da benzer bir ayrımı ve kavramı bulunca TDKP "teorisyenleri" , buna teorik dayanaklar aramaya, tarihsel bir temel ve teorik bir içerik kazandırmaya giriştiler. Emperyalizme ve genel olarak çağa ilişkin leninist teorik tahlilin keyfi ve mekanik yorumuyla bu işi başardıklarını sandılar ve ulaştıkları özünde gerici sonuçları, kendi teorik-siyasal çizgilerinin temel taşları yaptılar. Onlar için gerçeğin kaynağı "gözlerimizin önünde olup bitenler" , nesnel toplumsal süreçler değil de bizzat "teori" nin kendisi olduğu için, yanılgıları konusunda hayli uyarıcı olabilecek çağdaş olgular ve toplumumuzun çıplak gerçekleri karşısında oralı bile olmadılar. Bunlardan sözetmesine ettiler de, kendi kuruntularının ürünü teorik dogmaları ileri sürerek, bu sözedisin anlamını hiçe indirdiler. O çok sık kullanılan "ama" lar, "ancak" lar TDKP'de genellikle nesnel gerçeklerin önyargılara, dogmalara kurban edilmesine hizmet etti.

İki tür kapitalizm ayrımı ya da gelişen kapitalizmin niteliği sorununa ilişkin görüş, TDKP'de temel görüşlerden yalnızca biri değil, tüm temel programatik görüşlerin temelidir de. Genel çizgisinde "yarısömürge, yarı-feodal ülkeler" genel formülü ölçüsünde önem taşır. Zaten sözkonusu görüş ile formül birbirine sıkı sıkıya bağlıdırlar, karşılıklı olarak birbirini doğurur ve doğrularlar.

Bu görüşün TDKP için taşıdığı önemi daha yakından görelim.

Lenin'in şu çok bilinen pasajını TDKP yazarları da bilirler ve, bağımlı ülkelerde ve Türkiye'de kapitalist gelişmeye ilişkin her tartışmada aktarırlar ya da hiç değilse anarlar: " *İhraç edilmiş sermaye, ihraç edildiği ülkelerde, kapitalizmin gelişmesini etkiler, hızlandırır. Böylece, sermaye ihracı, ihracatçı ülkelerdeki gelişmeyi bir parça durdurma eğilimi taşısa da, bunun, bütün dünyadaki kapitalizmi derinlemesine ve genişlemesine geliştirmek pahasına olduğunu unutmamalı.*" [17]

Lenin'in bu kadar açık işaret ettiği ve tarihsel sürecin de bir o denli açık olarak sergileyip kanıtladığı bir olguyu, önyargıların yükü ne olursa olsun, TDKP yazarlarının "unutma" sı gerçekten güç olurdu. Ne var ki onlar bunu, bu kadarını akılda tutmayı öyle çok önemli görmezler. Zira onlar için asıl "önemli olan" , gelişen kapitalizmin niteliğidir. *"Bu kapitalizm hangi temellerde yükselmektedir ve bunun feodalizmle ilişkisi nedir? tartışılan şey budur."* [18]

Bu özgün yaklaşım konuya ilişkin her tartışmada yinelenir, ayrım noktası kabul edilir, *"tartışmanın düğüm noktası"* olarak tanımlanır. Örneğin M.Çayan mı eleştiriliyor, önce Lenin'in yukardaki pasajı aktarılır ve hemen ardından şunlar eklenir: *"Lenin'in belirttiği gibi, emperyalizm, bağımlı ülkelerde kapitalizmi geliştirir. Ancak* ***bu kapitalizm, nasıl bir kapitalizmdir*** *ve devrimin gelişmesiyle bu kapitalizm arasındaki bağın niteliği nedir? Hareketimiz,* ***üzerinde titizlikle durduğu bu sorunu,*** *bir de küçük-burjuva ihtilalcilik karşısında incelemeyi gerekli görüyor"* [19] (siyahlar bizim). Yine örneğin PDA mı eleştiriliyor, Lenin'in pasajı bir kez daha aktarılır ve aynı özgün vurgu hemen arkasından eklenir: ***"Burada önemli olan nokta****, emperyalizmle feodalizm arasındaki ittifakı unutmaksızın, genel olarak emperyalizm, özel olarak da*

sermaye ihracının, ihraç edildiği ülkelerde kapitalizmin gelişmesini hangi yönde etkilediği ve nasıl bir kapitalizm geliştirdiğidir." [20]

Örnekleri çoğaltmak olanaklı, fakat gereksizdir. Özgün olan vurgu yeterince açıktır: Önemli olan kapitalist gelişmenin kendisi, sosyal ve siyasal sonuçları değil, özellikleridir; bu kapitalizmin "hangi temellerde" yükseldiği, "nasıl bir kapitalizm" olduğudur; feodalizmle ve dolayısıyla da devrim sorunuyla " bağı" dır. Üzerinde " titizlikle " durulan sorun budur.Çizgisini anlamanın ve sınıf karakterini çözümlemenin "düğüm" noktalarından biri olduğu için, TDKP eleştirisinde üzerinde önemle, "titizlikle" durulması gereken sorun da aslında budur. Bu özgün görüşün küçük-burjuva sınıf konumu ve devrim anlayışıyla olan "bağı" dır. TDKP'nin küçük-burjuva devrim teorisinin temeli tam da bu özgün kapitalizm görüşüdür. Bu sorun üzerinde bunca ısrarlı durması, burjuva demokratik devrim saplantısına, demokratik önyargılarına haklı gerekçeler, toplumsal yaşamımızda maddi-iktisadi dayanaklar arama ve yaratma kaygısıdır. Bu kötü niyetten değil, toplumsal konumundan kaynaklanmaktadır.

Gelişmekte olanın "nasıl bir kapitalizm?" olduğu sorusunun ve bunun ifade ettiği sorunun, 1960'lar Türkiye'sinde, kemalist sol aydınlarımızın ve onların ideolojik baskısı altında olan "sol hareketimiz" in temel tartışma konusu -" tartışmanın düğüm noktası"!- olması dikkate değer bir olgudur. O zamanlar kapitalist gelişmenin ortaya çıkardığı ve hayli ilerlettiği modern sınıf ilişkileri ve çelişkileri, bunun anlamı ve sosyal-siyasal sonuçları değil de, bu kapitalizmin ne tür bir kapitalizm olduğu, "hangi temellerde geliştiği" , gerçek bir gelişmeyi, gerçek bir sanayileşmeyi ifade

edip etmediği tartışılırdı. Orta sınıflara mensup bu burjuva aydın kitlesinin karşı çıktığı kapitalizmin kendisi değil, "bağımlı" , "çarpık" , "montajcı" , "kapkaççı" vb. özellikleriydi. Hedef çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktı. Bu ise kalkınmak ve sanayileşmek demekti. Oysa Batının klasik kapitalizminden farklı olarak, kendi iç dinamizmiyle değil de bağımlı ve çarpık gelişen, feodal kalıntıların tasfiyesini geciktiren, ağır sanayiyi kurmamızı engellemekle gerçek bir sanayileşmemizi engelleyen, bu arada "tüten bacalar" dan oluşan milli sanayimizin -milli kapitalizm!- ve onun temsilcisi "ilerici" milli sanayicimizin -milli burjuvazi!- gelişmesini frenleyen mevcut bağımlı (çarpık, komprador) kapitalizm, bizi çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktan alıkoymaktaydı. "En önemli nokta" buydu, bu gerçeği anlamaktı. Zira bunu anlamak, gündemdeki sorunun emperyalizm ve feodalizmi tasfiye etmek olduğunu anlamak demekti. Bunu anlamak, Türkiye'de "sosyalizmin bugünkü temel meselesinin" , anti-emperyalist, anti-feodal devrim olduğunu anlamak demekti. Sosyalizmin kendisi "yarın"ın meselesiydi. Mevcut kapitalizmin niteliğinin bir sonucu olarak proletarya-burjuvazi çelişkisi henüz olgunlaşmamıştı ve bunun ifade ettiği çatışma yarının bir sorunu olabilirdi ancak. Bugün için, *"klasik proleter-burjuva mücadelesinin sloganlarını öne çıkarmak"* güçleri dağıtmak ve zayıflatmak demekti vb.*

Demek oluyor ki, yalnızca muhtevasını oluşturan liberal-milliyetçi önyargılar değil, "nasıl bir kapita-

* *" ... emperyalizme ve işbirlikcilerine karşı milletce mücadeleye kesin öncelik tanımak ve onu proleter-burjuva mücadelesinden dikkatle ayırmak, kanımızca hayati bir meseledir. Bu konuda teorik vuzuhsuzluk, zararlı olmaktadır." (D. Avcıoğlu)*
Parça olarak yayınlayan R. N. İleri, *Mihri Belli Olayı*-I, s. 31

lizm?" sorusu ve sorununun kendisi de "devralınan miras" ın bir parçasıdır.

Muhtevasına ve yarattığı siyasal sonuçlara geçmeden önce, kapitalist gelişme sorununa bu tür bir bakışın, sorunun bu tür bir konuluşunun ilkesel anlamı üzerinde durmak gerekiyor. Bu bir marksistin bakışı değildir, olamaz. Bir marksist proleter sınıf bakış açısına bağlı kaldığı sürece, sorunu "nasıl bir kapitalizm?" sorusu temelinde ifade etmez, devrim sorununa bu sorudan hareketle bakmaz, hele hele bunu "tartışmanın düğüm noktası" asla yapmaz. Bu bir marksistin değil, en iyimser ve yumuşak ifadeyle, milliyetçi bir küçük-burjuvanın bakışıdır. Kapitalizmin niteliği, türleri, hangi temelde yükseldiği, iç dinamiğe dayanıp dayanmadığı, "bağımsız" bir sanayileşmeye yol açıp açmadığı, "gerçek" bir kalkınmayı sağlayıp sağlamadığı vb., bu bir kısmı yapay, ya da (kapitalizmin evrensel bir sistem yarattığı, ulusal kapitalist ekonomiler döneminin tarihe karıştığı, kapitalizmin bir dünya ekonomisi haline geldiği bir gelişme çağında) boş hülyaların ifadesi soruları temel sorun yapmak, burjuva bakış açısının sınırları içinde kalmaktır. Kapitalizmin belirli türleri ve burjuvazinin belirli kesimleri hakkında hayaller beslemek, dolayısıyla burjuva bir perspektif ve politika alanında hareket etmektir. Soruna proletaryanın sosyal kurtuluş mücadelesi açısından değil, "ülkemizin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması" hedefinden bakmaktır. Sözkonusu sorular ve sorunu bu hedeften bakanların gündeme getirmiş olması raslantı değil, eşyanın doğası gereğidir.

Bir marksist, kapitalist gelişmeye, ulaştığı düzey ve böylece sınıf ilişkilerinde yarattığı değişimler ve sınıf mücadelesi için yarattığı yeni koşullar açısından

bakar. Toplumda modern sınıfların oluşumuna, proletaryanın gelişmesine, kırsal kesimdeki farklılaşmaya ve proleterleşmeye, tüm bunların birarada proletaryanın siyasal iktidar mücadelesi için yarattığı olanaklara bakar. Niteliği ne olursa olsun her kapitalist gelişme kendiliğinden ve kaçınılmaz olarak bu sonuçlara yolaçar. Dikkatleri bu sonuçlardan bu kapitalizmin hangi temelde geliştiği ya da ne tür bir kapitalizm olduğu sorusuna kaydırmak, kapitalist gelişmenin yarattığı modern sınıf ilişkilerini ve çatışmasını küllemeye, gizlemeye çalışan bir liberalin tutumu olabilir. Maddi olguların gücü karşısında Türkiye'de kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu gerçeğini kabul etmekle birlikte, o ünlü "ancak" la başlayıp, bu egemen kapitalizm "komprador" ya da "bağımlı" olduğu için toplumumuzda emek-sermaye çelişkisi olgunlaşmamıştır ve tali bir çelişkidir diyen halkçılarımız, bu liberal tuzağa düşüyorlar. Liberallerin sorusu ve sorunuyla bakanlar, kaçınılmaz olarak onların sonuçlarına varıyorlar.

Başlangıçta Rusya'daki kapitalist gelişme nesnel olgusunu kabul etmemekte direnen narodnik teorisyenler, sonradan bu gelişme itiraz kabul etmez bir olgu haline gelince, bu kez bunun ne tür bir kapitalizm olduğu, Batıdaki klasik kapitalizmin özelliklerini taşıyıp taşımadığı, onun yarattığı ilerici sonuçları yaratıp yaratmadığı türünden sorunları tartışmaya başladılar. Rusya'daki kapitalist gelişme, "*bırakın 'tarihsel görevini' yerine getirmeyi, kendi gelişmesini kendi sınırlamaktadır*" , iddiasında bulundular. Bu mantık ve iradeci yaklaşım tarzı, komprador tekelci kapitalizm feodalizmi tasfiye etmez, tersine yaşatır, böylece ve bu yolla "gerçek" bir kapitalist gelişmeyi de engellemiş olur, diyenlerin mantık ve yaklaşımına ne

çok benziyor. Bu benzerliğin ortak temeli, iradeci yaklaşımın yanısıra, kapitalist gelişme sorununa sınıf ilişkileri ve mücadelesi için yarattığı sonuçlar açısından bakmak yerine, bizzat taşıdığı nitelikler açısından bakmaktır. Aslında bu önemli, bu ilkesel ayrım noktası, marksistleri, yalnızca kapitalist gelişme olgusuna direnen ya da onu küçümseyen narodnik liberallerden değil; bu olguyu bütün çıplaklığı ile kabul etmekle birlikte, **bununla yetinen,** ötesine, **yani bir marksist için asıl önemli olan yanma,** kapitalist gelişmenin sonuçlarına bakmayan türden liberallerden de ayırır. Bunu bir marksist ile bir objektivistin bakışı arasındaki farklılık olarak tanımlayan Lenin, büyük bir görüş keskinliği ile daha 1895'de, o zamanlar henüz "marksist" olan Struve ve benzerlerinin sahip oldukları bu objektivist bakış açısıyla gelecekte sürüklenecekleri konuma işaret eder.*

Yüzyılın başında sömürge ve yarı-sömürge ülkeler kapitalist gelişme düzeyi bakımından henüz çok geri bir konumdaydılar. Çok büyük ölçüde, feodal ve yarı-feodal üretim ilişkilerinin egemen olduğu geri tarım toplumlarıydı bunlar. Emperyalist sermaye ihracı bu ülkelerde kapitalist gelişmeyi hızlandırarak onların bu tarımsal yalnızlıklarını bozmakla kalmadı, tam da

* *" Objektif olma taraftan kimse belli bir tarihi oluşumun zorunlu olduğundan söz eder. Maddeci ise, hem belli bir iktisadi ve sosyal teşekkülün varlığını, hem de bu teşekkülün doğurduğu birbirine zıt, birbiriyle çatışan ilişkilerini inceden inceye gözler. Birbiri ardından gelen olaylar dizisinin zorunluluğunu ispat etmekle, objektiflik taraflısı, her zaman bu zorunluluğu savunan bir kimse durumuna düşmek tehlikesiyle karşılaşır.Maddeci sınıf zıtlıklarını değerlendirir, böylelikle de kendi görüşünü tayin etmiş olur. Objektif olmak taraflısı kimse 'yenilmesi mümkün olmayan tarihi eğilimler' den dem vurur. Maddeci, filanca ya da falanca iktisadi rejimi, öteki sınıflarda şu ya da bu somut muhalefet şekillerini doğurmak suretiyle, yöneten sınıftan sözeder..."*

Halkçı İktisat, Birlik Yayınları, s. 102-103

bu aynı süreç yoluyla, emperyalist baskı ve sömürüye karşı ulusal direnişlerini de uyardı. Kapitalist gelişmenin hızlandırdığı ulusal gelişme, ulusal bilince ve kurtuluş savaşlarına yol açtı. Yüzyılın başında devrimci marksistler geri ülkelerdeki kapitalist gelişmenin özellikleriyle değil, bu temel tarihsel sonucuyla ilgilendiler. Lenin, kitabının "Emperyalizmin eleştirisi" bölümünde bu sonuca işaret etti (s.146-147). Aynı dönemde yazdığı *Proletarya Devriminin Askeri Programı* başlıklı makalesinde, şunları yazdı: *"Emperyalizmin başlıca özelliklerinden biri, en geri ülkelerde kapitalist gelişmeyi hızlandırması ve ulusların ezilmelerine karşı verilen savaşımı yaygınlaştırması ve yoğunlaştırmasıdır ..."* [21]

Komintern II.Kogresi (1920) Uluslar ve Sömürgeler Sorununu Lenin önderliğinde etraflıca tartıştı. Lenin yaptığı konuşmada, *"Emperyalizm döneminde, uluslar ve sömürgeler sorununun çözüme bağlanmasında somut iktisadi gerçekleri gözönünde bulundurmak, soyut kavramlardan değil de somut gerçeklerden hareket etmek, proletarya için ve III.Enternasyonal için özellikle önemlidir"* ,[22] dedi. Lenin konuşmasında ve tezlerinde geri ülkelerdeki kapitalist gelişmenin "komprador" özelliklerine tek kelimeyle değinmedi. Önemli olan kapitalizmin ve proletaryanın **somut** gelişme düzeyi ve bunun ulusal kurtuluş savaşı sürecinde proletaryanın stratejisi ve taktiği açısından taşıdığı önemdi. Lenin'in tezleri kapitalizmin az çok geliştiği ülkeleri değil de, "sanayi proletaryası hemen hemen olmayan" ülkeleri esas aldığı için, birincilere ilişkin olarak Roy'un "tamamlayıcı tezleri" hazırlandı ve benimsendi.İki tür kapitalizm ayrımı ve "milli kapitalizm" in ilerici özellikleri hakkında liberal vaazlar üzerinde durmak bir yana, bu ülkelerin, *"kapitalist aşamayı geç-*

mek zorunda kalmaksızın, ileri ülkeler proletaryasının yardımıyla sovyet sistemine" ulaşabileceği vurgulandı ve proletaryanın buna ilişkin strateji ve taktiği tartışıldı. Milli burjuvazi sorunu sözde "ilerici" **iktisadi temeliyle değil**, ulusal kurtuluş sürecinde oynayabileceği kısmi ilerici **siyasal** rolüyle ele alındı.

Sömürge ve bağımlı ülkelerde devrim sorununu 1925 yılında bu kez Stalin ele aldı. Soruna bir kere daha kapitalizmin ve proletaryanın gelişme düzeyi açısından baktı. **O dönemdeki gelişme düzeylerini esas alarak** ülkeleri bu açıdan üçe ayırdı ve proletaryanın strateji ve taktiğini bu ayrıma göre saptadı. Stalin, bu ülkelerde devrim sorununu soyut kavramlardan değil de somut gerçeklerden hareketle çözümledi. Evrensel şemalar çizmedi. "*Bu ülkelerin varlık ve gelişmelerinin ayırıcı özellikleri nelerdir?*" diye sordu ve yanıtlarını sıralarken, "nasıl bir kapitalizm?" sorusunun yarattığı "düğüm" ü tek kelimeyle anma gereği duymadı. Ama o gün için sıraladığı bir dizi ayırıcı özelliğin örneğin üçüncüsünü, şöyle formüle etti: "*Bu ülkelerin bazılarında, örneğin Hindistan'da, az çok kalabalık bir yerli proleter sınıfı doğuran ve belirleyen kapitalizm, hızlı bir ritm ile büyür*".[23] Bir marksist-leninist olarak Stalin için asıl önemli olan gelişen kapitalizmin şu ya da bu özelliği değil, gelişmesiyle birlikte yaratıp geliştirdiği proletarya idi. Nitekim bundan gerekli siyasal sonuçları da çıkararak, böyle kapitalizmin az çok hızlı büyüdüğü ülkelerde, proletaryanın strateji ve taktiğindeki farklılıklara işaret etti.

Bunlar yüzyılımızın ilk on yıllarından örnekler. (Örnek alınması gerekenin somut çözümlemelerin kendisi değil, anlamı, mantığı, yol gösterici ilkeleri olduğunu belirtmek bile gereksiz.) Şimdi aynı yüzyılın

son on yılındayız. Yüzyılın başı ile sonu arasındaki uzun ve yoğun tarihsel dönemde çok şeyler yaşandı. Proletaryanın şu veya bu ülkedeki somut tarihsel görevlerine, **somut iktisadi ve toplumsal gerçeklerin** ışığında bakmak durumunda olan marksist-leninistlerin, bu "yaşananlar" ı hesaba katmadan, proletarya devriminin strateji ve taktiğini isabetle saptayamayacakları yeterince açıktır. Dünün daha çok feodal ve yarı-feodal nitelikte toplumsal yapılara sahip ülkeleri, kapitalist gelişme düzeyi bakımından, yüzyılın başıyla kıyaslanmayacak büyük ilerlemeler kaydetmiş bulunuyorlar.İçlerinden bir çoğu kapitalizmin egemen olduğu az çok gelişmiş ülkeler haline geldiler. Dün, sömürge ve bağımlı ülkeler için ulusal kurtuluş süreçlerinin, burjuva demokratik hareketlerin tipik olduğu bir dönemde bile, "nasıl bir kapitalizm" e değil, sonuçlarına bakılıyordu. Bugün, burjuva kurtuluş süreçlerinin istisnai hale geldiği, deyim uygunsa "tarih oldu" ğu bir dönemde, nasıl bir kapitalizm sorununu "düğüm noktası" yapmak, burjuva gelişmeye ilişkin bitmeyen küçük-burjuva umutları ifade edebilir ancak. Özellikle yüzyılın ikinci yarısında hızlanan kapitalist gelişme süreçleri, dünün "geri" bir çok toplumunun bünyesinde, bu süreç içinde oluşup büyüyen, ve artık burjuva ulusla ortak bir yanı ve davası kalmamış, tersine onunla tam bir uzlaşmaz karşıtlık oluşturan, gelinen aşamada tarihsel görevi burjuva ilişkilerin kendisini geçmişe gömmek olan güçlü ve gürbüz bir proletarya yarattı. Bunun anlamını kestirmeden anlayabilmek için, 1920'ler Türkiye'sini bugünün Türkiye'siyle, dünün güçsüz ve cılız Türkiye işçi sınıfını bugünün ülke çapında kaynaşmaya başlayan sınıfiyla karşılaştırmak bile yeter. "Nasıl bir kapitalizm?" sorusu bu muazzam tarihsel

gerçeğin önemini bir nebze olsun azaltabilir mi?

Dün, yüzyılın başında, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki kapitalist gelişmenin henüz başlangıç evresinde sözkonusu olan, bu gelişmenin ulusal kurtuluş için yarattığı olanaklardır. Bugün, yüzyılın sonunda, bir çok "geri" ülkenin **bugünkü gelişmişlik düzeyinde** artık sözkonusu olan, kapitalist gelişmenin yarattığı sosyal kurtuluş olanaklarıdır. Dün, oluşan ve uyanan ezilen uluslara kurtuluşun yollarını ve araçlarını hazırlayan "bağımlı kapitalizm" , bugün **bazı ülkelerde** ulaştığı düzey ile, proletarya ve burjuva toplumun tüm ezilen ve sömürülen kesimlerine bu kez sosyal kurtuluş yollarını ve araçlarını hazırlıyor. Bu, tarihin gelişme diyalektiğidir. Marksizmin canlı özü demek olan devrimci diyalektiğini bir yana bırakanların, tarihin diyalektiğini bilince çıkarmaları elbet beklenemez. Bu onları, "emperyalizmin uzantısı bir kapitalizm" e ilericilik atfetmemek adına kapitalist gelişmenin sonuçlarına gözlerini kapamaya, bunun sonucu olarak proletaryayı hala burjuva gelişmenin sorunlarıyla oyalamaya, burjuva-demokratik hayallerle sersemletmeye ve orta sınıfların yedeğine verecek bir gerici platforma sürüklüyor. Nasıl bir kapitalizm sorununu kapitalist gelişmenin sonuçlarını görmemeye ya da küçümsemeye dayanak yapmak, tamıtamına bir küçük-burjuva gericiliğidir.

•

Sorunun konuluş tarzına ilişkin bu tartışmanın ardından, artık TDKP'nin ünlü "düğüm" ü nasıl çözdüğüne, "nasıl bir kapitalizm?" sorusunun nasıl yanıtlandığına geçilebilir. Bu yanıtın içeriği ve siyasal sonuçları önemlidir.

İçeriği TDKP'nin sosyo-ekonomik yapı görüşünü, siyasal sonuçları devrim anlayışını verir. Birincisi hakkında aslında daha şimdiden hayli fikir sahibi olsak bile, üzerinde daha da durmamız gerekecek.İkincisi ise en önemli konudur ve başlı başına bir ayrı bölüm olarak ele alınmak durumundadır.

3. Narodnik önyargılar

"Nasıl bir kapitalizm?" sorusu ve sorununa verdiği özel önemden dolayı, TDKP, konuyu toplamı yüzlerce sayfa tutan çok sayıda yazıda ele almıştır. Artık daha yakından tanımış bulunduğumuz yönteminin bir ifadesi olarak, bu yazıların hemen tümü, gerçek iktisadi ve toplumsal ilişkilerin somut tahlilini değil, ama soyut bir takım kavram ve formüllerin "izahı" nı konu alırlar. Oysa, bağımlı ülkelerde kapitalist gelişme gibi "sıradan" bir gerçeği görmenin hiç de yeterli olmadığını, asıl önemli olanın, üzerinde titizlikle durulması gerekenin "*bu kapitalizm, nasıl bir kapitalizmdir*" sorunu olduğunu herkese her vesileyle hatırlatan bir hareketten, doğal olarak, bu derece önem verdiği bir sorunu, "titizlikle" olmasa bile, bir ölçüde **somut** incelemesi beklenirdi !

Konuya ilişkin olarak çeşitli gruplarla girilmiş polemiklerin ürünü sözkonusu yazılar, tam bir fikir kargaşasını yansıtırlar. Bunları bir arada inceleyince insan, bir labirentte dolaşmış olmanın verebileceği bunaltıyı duyar. En açık konuları bile kördüğüme çevirmede TDKP yazarlarının gösterdiği yeteneğe şaşar. Bir tutarsızlıklar ve çelişkiler yumağı, marksist teoriye ilişkin yanlış yorumlar ve yer yer kaba tahrifatlar yığınıdır bu yazılar. Nesnel toplumsal gerçek karşısında ayak diremenin, tarihsel evrimin ortaya

çıkardığı sonuçları kabullenmemede ısrarın, nesnel gerçeğin somut olarak yalanladığı narodnik saplantıları "teori" yoluyla soyut planda sözde kanıtlama çabasının yolaçtığı bugün için artık yalnızca gülünç bulup geçeceğimiz durumlardır bunlar.

Dolayısıyla, somut tahlile değil soyut iddialara dayalı bulunan ve zamanın bir bakıma kendiliğinden yıktığı bu önyargılar üzerinde fazlaca duracağımız sanılmamalı. Bugünün Türkiyesinde artık istihzayla karşılanan, TKP-ML gibi bu konuda en geri konumdaki bir grubun bünyesinde bile artık eleştiri ve tartışma konusu olan bu görüşleri tartışmanın anlamlı ve yararlı olmayacağını daha önce de belirtmiştik. Nedir ki kendileri önemsiz hale gelen bu görüşlerin siyasal sonuçları son derece önemlidir ve bu önem günceldir. Düne kadar bu "sosyo-ekonomik yapı görüşü" ne dayalı olan küçük-burjuva devrim anlayışları, bugün "yeni" dayanaklarla sürdürülmek istenmektedir. Küçük-burjuva oportünizminin bu manevrasını sergilemek için, bu görüşlerin devrim görüşüyle kopmaz bağları üzerinde önemle durulmalıdır ve bunu biz, buradaki kısa değinmeler dışında esas olarak III. ve IV. Bölümde ele alacağız. Burada ise, TDKP'nin özgün kapitalizm görüşünü okura tanıtmak ve dayandığı mantığa ve teorik yanılgılara kısaca işaret etmekle yetineceğiz. Bu kadarı bile, TDKP'nin emperyalizmin küçük-burjuva eleştirmeni konumunun yeni kanıtlarını görmeye yetecektir.

Konuyu karmakarışık hale getirmede TDKP yazarlarının gösterdiği üstün beceri ne olursa olsun, yaratılan laf kalabalığının içinde sorunun "düğüm" lendiği özgün görüş, aslında çok nettir. Ve kuşkusuz her zaman olduğu, "tüm yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler" için genelleştirilmiş haliyle, kısaca şudur:

"Feodalizmin bütün gücüyle yaşadığı, sömürge, yarı-sömürge ülkelere gelince; buraya ihraç edilen finans kapital temeli üzerinde gelişen tekelci kapitalizm, sanayi kapitalizminden farklı olarak, sanayiyi geliştirmeyi amaçlamadığından ve bu sermayenin ihracı ile bir ülkede gelişmiş bir sanayi kurmak mümkün olmadığından (çünkü finans kapital asalak ve rantiye bir sermayedir) feodalizmi tasfiye edemez." [24]

TDKP'nin yıllarca ve yüzlerce sayfada anlatmak istediklerinin özü, gerek mantık ve gerekse içerik olarak bu kısacık paragrafa sığdırılmış durumda. *"Her türden oportünist ve revizyonistle aramızdaki tartışmanın düğüm noktası"* olarak tanımlanan o özgün kapitalizm görüşünün en tam ifadesi, "nasıl bir kapitalizm?" sorusunun en özlü cevabıdır bu paragraf. Türkiye için özgülleştirilmiş biçimi için TDKP Programının I.Bölüm, 2.maddesine bakılabilir (*Kongre Belgeleri*, s.276-277). Programın gerekçelerini içeren, "Türkiye'nin Sosyo-ekonomik Yapısı ve Ulusal Demokratik Halk Devrimi" başlıklı bölümde ise, denebilir ki bütünüyle bu sorun ele alınıyor. Orada, emperyalizm öncesi dönemde "feodalizmin devrimci ve reformcu yollardan tasfiyesi sorunları tartışıldıktan sonra, şunlar söyleniyor: *"Emperyalizm döneminde, geri ülkeler ve ülkemiz böyle bir gelişme olanağına sahip değildi. Emperyalizm, ulusal sanayi kapitalizminin gelişmesini önleyerek, aynı zamanda, bu temelde gerçekleştirilecek feodalizmin tasfiyesini engellemiştir. Sanayi sermayesine değil, mali sermayeye dayanan emperyalizme, komprador kapitalizme gelince, onlar feodalizmi tasfiyeye yönelmezler. Emperyalist sömürünün gerçekleşmesi için belirli ölçüde kapitalist ilişkiler gerekli olmakla birlikte, bu, feodalizmin tasfiyesini öngörmez; tersine, çözülme halindeki*

tersine, çözülme halindeki feodalizme dayanarak, feodal sömürüyle birlikte gerçekleşebilir ve gerçekleşmiştir. Kapitalist tekel, emperyalizm, feodal ve feodal ilişkiler temelinde oluşan ticari tekelle çelişmez, tersine iki tekel durumu birbirine uyum sağlar. Aşırı tekel karı peşinde koşan ve sosyal zenginlikleri yağmalamak amacıyla kaynakları ve pazarları egemenlik altına almaya yönelen, serbest rekabeti ortadan kaldıran, üretici güçlerin gelişmesini engelleyen kapitalist tekel, feodal (ve ticari) tekelle uyum sağlar ve onu kendine tabi kılarak, dayanağı durumuna getirir." [25]

En iddialı olduğu konu (emperyalizm teorisi), TDKP'nin en zayıf olduğu, en saçma ve gülünç durumlara düştüğü konudur gerçekte. Kendi narodnik önyargılarını emperyalizme (tekelci kapitalizme) ilişkin leninist tanım ve tahlillerin yanlış yorumuna (belki de tahrifatına) dayandırabilirdi ancak. Yukarıya aktarılan her iki parçada açıkça görülen de budur.

Lenin, "*Emperyalizm, Kapitalizmin Özel Aşaması*" arabaşlığı altında (7.bölüm), emperyalizm konusundaki tahlilinin "bilançosu" nu çıkarırken, "*Bu süreç içinde, ekonomik yönden de önemli olay,* ***kapitalist serbest rekabetin yerine kapitalist tekellerin geçmesidir."*** "*Emperyalizm, kapitalizmin* ***tekelci*** *aşamasıdır*" [26] (siyahlar bizim) diyordu. Aynı dönemde kaleme aldığı bir başka kitapçıkta ise, şu tanımı yapıyordu: "*Ekonomik açıdan emperyalizm (ya da mali-sermaye 'çağı' -sözcükler önemli değil) kapitalizmin gelişmesindeki en yüksek aşamadır, üretimin çok büyük ve engin boyutlara ulaşmasıyla* ***serbest rekabetin yerini tekele bıraktığı*** *aşamadır. Emperyalizmin* ***ekonomik*** *özü budur."* (Siyahlar Lenin'in) [27]

Marksistler tarihsel ve iktisadi gerçeklerden hareketle, kapitalizmin rekabetçi ve tekelci aşamaları

ayrımını yaparlar. Bu ayrım TDKP tarafından, yalnızca yukarıya aktarılan parçalarda değil konuya ilişkin tüm tartışmalarda, sanayi kapitalizmi-tekelci kapitalizm şeklinde ifade ediliyor. Rekabetçi kapitalizmin ayırdedici özelliği sanayi sermayesinde (tekelci kapitalizmin mali sermayede) olduğu için, bu evreyi "sanayi kapitalizmi" terimiyle de ifade etmek olanaklı ve tek başına alındığında yanlış olmaz. Lenin'in de belirttiği gibi, sözcükler önemli değil. Fakat sözcüklere yüklenen muhteva son derece önemlidir ve bu açıdan bakıldığında TDKP'nin kasıtlı bir tercih içinde olduğu görülür. O, narodnik önyargılarına dayanaklar bulmak kaygısıyla, bu "sanayi" sözcüğüne sığınarak ve temel alarak bir sanayi kapitalizmi -tekelci kapitalizm ikilemi yaratıyor. Kapitalizmin kardan -tekelci aşamada azami kardan- başka bir amacı olabilirmiş gibi, yaratılan ikilem içinde "sanayi kapitalizmi" ne "***sanayiyi geliştirmek amacı***" gibi ulvi bir misyon yüklenirken, öte yandan ikincisi, tekelci kapitalizm, serbest rekabetin değil sanayinin inkarıymış gibi sunuluyor. Ve bu bir de, sık sık tekrarlanan "*finans kapital asalak ve rantiye bir sermayedir*" şeklindeki doğru tanımla birleştirildi mi, tekelci kapitalizm sanki sanayi temelinden yoksunmuş, ya da bizzat rekabetçi kapitalizm tarafından geliştirilen ve tekelci aşamada dev boyutlara ulaşarak tekele geçişi olanaklı kılan **o aynı sanayi temelinde** yükselmiyormuş gibi saçma bir sonuç kendiliğinden beliriyor. Kaba bir tahrifatın (yukardaki ikilem) mekanik ve tek yanlı bir yorumla (mali sermayenin asalak ve rantiye niteliği) birleştirilmesi yoluyla elde edilen bu sonuç, ya da bazen olduğu gibi tartışma içinde yaratılmak istenen bu izlenim, TDKP yazarları için çok önemlidir. Zira "sanayici" bir kimlikten yoksun olduğu gibi, "*sanayi kapitalizminden*

farklı olarak, sanayiyi geliştirmeyi (de) *amaçlama*" yan, adeta ilkel tefeci-tüccar sermayesinde olduğu gibi üretim süreci dışında iş gören, parayla para çeken ya da mevcut zenginlikleri yağmalamakla yetinen ("*sosyal zenginlikleri yağmalamak amacıyla*" !) bir tür sermaye ("*asalak ve rantiye finans kapital*" !), elbette sanayinin gelişmesine ve feodalizmin tasfiyesine yolaçmaz! Ve böyle bir durumda elbette, "*Kapitalist tekel, emperyalizm, feodal ve feodal ilişkiler temelinde oluşan ticari tekelle çelişmez, tersine bu iki tekel durumu birbirine uyum sağlar*" !

Kongre Belgeleri' nden aktardığımız parça şöyle devam ediyor:

"*Bu durum emperyalizmin uzantısı olarak gelişen komprador kapitalizmi için aynı ölçüde geçerlidir ve o, feodalizmi tasfiye bir yana, onunla içiçe geçerek gelişir.*" (s.228)

TDKP'ninki basit, sıradan ya da sonuçları bakımından önemsiz bir yanılgı değildir. Tersine o, hep vurguladığımız gibi, demokratik devrimin mutlaklaştırılması için gerekli "iktisadi temeli" , tartışmakta olduğumuz mantık ve kavrayış yoluyla sağlar.

TDKP'nin **sonuçları bakımından son derece önemli** yanılgısının temelinde, kapitalist sermayenin çağdaş biçimi olan mali sermayeye mekanik ve tek yanlı yaklaşım yatıyor. O bu sermayeyi kendisine **kapitalist** niteliğini veren temel özelliklerinden arındırıyor, salt "asalak ve rantiye" özellikleriyle ele alıyor (Kaldı ki bu son özelliklerini bile her zaman doğru ele almıyor). Bütün vurgu ve dikkatleri bu yönüne veriyor. Zira o kör önyargıları -" *feodalizmi tasfiye edemez*" !- başka türlü savunmak olanaksızdır.İlginç olmalı, narodnik önyargıları kanıtlama kaygısı taşımadığı durumlarda, (ki bu genellikle İ.Kaypakka-

ya ve PDA gibi bu konuda zaten özünde TDKP gibi düşünen muhataplar sözkonusuyken oluyor), TDKP'nin soruna bir ölçüde doğru yaklaşabildiği, hatta PDA ve İ.Kaypakkaya'yı mali sermayenin **kapitalist** niteliğini gözden kaçırmakla eleştirdiği de oluyor. Örneğin *P.Bayrağı*'nın 15.sayısında, PDA'ya "*modern mali sermayenin gelişmiş sanayi temeli*" ne (s.35) sahip olduğu hatırlatılıyor. 9.sayıda devlet borçları konusunda İ.Kaypakkaya'ya, "*ihraç edilen sermayenin yatırımı ile emperyalist sermaye, faiz, temettü, komisyonculuk vs. yoluyla tefecilik yapması birbiriyle çelişmez; aksine, ülkede yatırılan bu sermayenin gerçekleştirdiği artı-değerin üzerinden emperyalist sermaye tefecilik yoluyla kar elde ede*" bileceği hatırlatılıyor. (s.65) *

Nedir ki eklektizm çözüm değildir, yalnızca fikri kargaşanın bir göstergesi sayılabilir. Örneğin, sözü edilen PDA eleştirisiyle aynı sayıda (sayı:15) yer alan DHB eleştirisinde, mali sermayeyi kapitalist özelliklerinden arındıran bir mantıkla tartışılır. Genelde hakim görüş de, budur. Kaldı ki farklı yazılar arasındaki

* Bu doğru vurguların isabetsiz bir somut tarihsel örnek üzerinde yapıldığını,Kaypakkaya' ya bu noktada yöneltilen eleştirinin haksız olduğunu da belirtmeliyiz. Aslında Kaypakkaya' nın değindiği sorun (Osmanlı döneminde devlet borçları), TDKP yayınlarında **günümüze ilişkin olarak** onca sözücdilen, emperyalist sömürünün feodal sömürüyle, emperyalist tekelin, feodal tekelle bağdaşabildiği bir duruma (emperyalist bağımlılığın ilk evrelerine özgü ve geçici bir durum) somut bir örnektir. 19. yüzyılın ikinci yarısında, Osmanlı ülkesinde demiryolu inşa eden şirketlere devlet tarafından aşar gelirlerinin bir kısmı devredilirdi. Osmanlı borçlarını tahsil etmek üzere kurulan Düyunu Umumiye İdaresi, bu tahsilatı devletin feodal aşar gelirini toplamayı doğrudan üstlenerek yapıyordu. TDKP nadiren yaptığı doğru tanımları da, ne yazık ki yanlış bir tarihsel örnek üzerinde,aslında kendi narodnik önyargılarına görünüşte uyan bir örnek üzerinde yapıyor. Gerçekten çok ilginç!

çelişkiler bir yana, doğruya yakın tanımlar içeren yazılar bile kendi içinde eklektiktir. Aynı yazıda ve yalnızca iki sayfa sonra (s.67), Kaypakkaya bu kez feodalizmin evrimci yollardan tasfiyesine açık kapı bırakmakla eleştirilir. "*Modern mali sermayenin gelişmiş sanayi temeline*" sahip olduğunun kabul edildiği o aynı PDA eleştirisinin bir başka yerinde (s.48), Lenin'in bazı tanımları keyfi kullanılarak ve çarpıtılarak, yine o bildiğimiz mekanik ve tek yanlı bakış sergilenir vb.

Lenin, "*emperyalizmin ayırıcı özelliği sınai sermayede* ***değil, ama*** *tümüyle mali sermayededir*" (s.110) demişti. Fakat bunu bir ikileme çevirmek Lenin'in aklından geçmez. Bu, TDKP'nin marifetidir. Lenin, mali sermayenin kendisini **sınai sermaye ile banka sermayesinin** birleşip kaynaşması olarak tanımlar (s.107-108). TDKP yazarları da bunu bilir ve sık sık tekrarlar. Ama buna rağmen, mali sermayenin bileşenlerinden birini tam ötekinin karşısına koyarak garip bir ikilem yaratan şu tür sözler etmekten de geri durmazlar: "*Tekelci kapitalizm, asalak, rantiye ve kupon kesici kapitalizmdir, sanayi sermayesi ve sanayi işletmelerine değil, mali sermayeye, bankalara dayanan bir kapitalizmdir.*" Bunlar, mali sermayenin "gelişmiş bir sanayi temeli" ne sahip olduğu gerçeğinin güya kabul edildiği o aynı PDA eleştirisinde yer alıyor (Sayı:15, s.48). Aynı yerde, "*Tekelci kapitalizm, firmalara ya da şirketlere bakılarak değil, ancak ve ancak, mali sermaye sistemine ve bu sistemin kalbi bankalara bakılarak incelenebilir*" (s.48) deniliyor.

Bankaların rolünü tek yanlı abartan, mali sermayeyi banka sermayesine eşitleyen görüş Lenin'in değil, Hilferding'indir. Lenin, emperyalizm üzerine incelemesinin "*Mali Sermaye ve Mali Oligarşi*" başlıklı

3.bölümünde, Hilfending'den, şu tanımla biten uzun bir parça aktarır: "*'Böylece bankalar, gittikçe artan ölçüde, birer sanayi kapitalisti haline geliyor. Gerçekte, sanayi sermayesi haline dönüşen bu banka sermayesine - yani para-sermayeye - 'mali sermaye', ('finance capital') diyorum. Kısacası, 'mali sermaye', bankaların çekip çevirdiği, sanayicilerin kullandığı bir sermaye oluyor.*" (s.57)

"*Bu tanım, eksiktir*" diye söze başlıyor Lenin: "*çünkü çok önemli bir olguyu, üretimin ve sermayenin genişleyen yoğunlaşmasının tekellere yolaçtığı ve hala açmakta olduğu olgusunu, sessizce geçiştirmektedir.*" (s.58)

Ve kendi mali sermaye tanımını yapıyor: "*Üretimin yoğunlaşması, bunun sonucu olarak, tekeller; sanayiin ve bankaların kaynaşması ya da içiçe girmesi -işte mali- sermayenin oluşum tarihi ve bu kavramın özü*" (s.58)

Tekrar vurgulayalım ki, TDKP'nin temel yanılgısı mali sermayeye mekanik ve tek yanlı yaklaşımıdır. Onu kapitalist özelliklerinden arındırmasıdır. O yalnızca mali sermayeyi yaratan temel unsurları değil, onun etkinlik halindeki değişik görünümlerini de karşı karşıya koyuyor. Sanayi işletmelerini ve üretkenliği "sanayi işletmelerine dayanan sanayi kapitalizmi" çağına atıyor. Geriye bankalar ile mali sermayenin tefeci ve rantiye etkinlikleri -görünümleri- kalıyor. Mali sermaye ya da tekelci kapitalizm, bunlara indirgeniyor.

Emperyalizmin küçük-burjuva eleştirmenleri başından beri aynı şeyi yapar, mali sermayeyi yeni bir temelde vareden unsurları ve onun değişik özelliklerini ya da görünümlerini birbirinden koparır ya da karşı karşıya koyarlar. Lenin kitabında bunlardan biri

hakkında şunları söylüyor:

"Ayrıca yazar yatırılmış banka sermayelerini 'üretken' (sanayi ve ticaret alanlarında) ve 'spekülatif' (borsa ve para işlemleri uygulanmış) sermaye olarak ikiye ayırıyor. Böylece E. Agahd kendine uygun düşen küçük-burjuva reformist görüşüyle, kapitalist düzen içinde, bu iki çeşit yatırımı birbirinden ayırmayı ve ikincisini yoketmeyi hayal ediyor." (s.63)

E. Agahd mali sermayenin "üretken" yanını ele alıyor, 'spekülatif' yanını atıyordu. TDKP aynı şeyi ama tersten yapıyor. Mali sermayeyi salt "spekülatif" özelliği ile ele alıyor, "üretken" yanını yok sayıyor. *"Üretken sınai sermaye"* ve *"büyük tefecilik yapan mali sermaye"* şeklinde bir ayrım ve ikilem yaratıyor. Vardığı sonuç da özünde E.Agahd'ınkinden farklı değildir. Alman küçük-burjuva iktisatçısı tekelci kapitalizmin (mali sermayenin) egemen olduğu bir ülkede, salt sınai temele dayalı bir sermayeye, tekel öncesi rekabetçi kapitalizme özlem duyuyor. TDKP yazarları ise, mali sermayeyi ve *"onun uzantısı komprador kapitalizmi"* yerdikten ve reddettikten sonra, yarısömürge bir ülkenin küçük-burjuvaları olarak, onun karşısında rekabete ve "üretken" liğe dayanan "milli sanayi kapitalizmi" ni olumluyorlar. Yine o aynı PDA eleştirisinin ama bu kez birinci bölümünden aktarıyoruz. (*Parti Bayrağı*, Sayı:13-14)

"Komprador sermayenin yanısıra; esas olarak, emperyalizmden bağımsız olarak ve feodalizmi tasfiye ederek kendini yeniden üreten sermaye ise, ulusal karakter taşır. Ulusal sermaye, komprador sermaye gibi emperyalist sermayenin kendini yeniden üretiminin bir unsuru ve emperyalizmle feodalizm arasındaki ittifak temelinde teşekkül etmez. Milli kapitalizm, değişen düzeylerde, emperyalizm ve feodalizmle bağlara sahip

olmasına rağmen, bu, onun karakteristik özelliği değildir. O, esas olarak bağımsız bir kapitalizmdir." (s.38)

Bu bağımsız kapitalizmin "Bağımsız Türkiye" de korunacağım, hatta hatta Mao eleştirisinden önce savunulduğu gibi, "teşvik" göreceğini söylemeye gerek bile yok. Bu kapitalizm, *"yarı-feodal bir ülkede hala ilerici bir potansiyel taşıyan rekabetçi bir kapitalizm"* dir.[28] *"Dünya ölçüsünde kapitalizm gericileşmekle birlikte sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde sanayi temelinde gelişen ulusal kapitalizm belli ölçüde ilericilik taşır. Çünkü* (bu "çünkü" yü izleyen gerekçeye özellikle dikkat!) *üretici güçlerin gelişmesinin önünde esas engel olan* ***emperyalizm ve feodalizm ile ulusal kapitalizm arasındaki çelişme uzlaşmaz bir çelişmedir"*** .[29] (siyahlar bizim)

Böyle olunca, bu *"uzlaşmaz çelişme"* nin çözümü, dolayısıyla üretici güçlerin gelişmesi önündeki engellerin kaldırılması, *"sanayi temelinde gelişen ulusal kapitalizm"* in de gelişip serpilmesi anlamına gelir. Birilerinin niyetini değil, ama mantığını tartışmakta olduğumuzu belirtelim. Aslında bunu belirtmek bile gereksizdir; TDKP bu sonucu net olarak ifade de eder:

"Devrimin düşmanları, emperyalizm, komprador tekelci burjuvazi ve toprak ağalarıdır. Bu güçler, Türkiye halkını sömürüp ezmekte ve ***milli kapitalizmin gelişmesini önlemekte, bu temelde bağımsızlık ve demokrasiyi ayaklar altına almaktadırlar."*** (siyahlar bizim)[30]

"Nasıl bir kapitalizm" sorusu temelinde ve "iki tür kapitalizm" ayrımı içinde milli kapitalizmin bu olumlanması, doğal olarak milli burjuvazinin de olumlanmasına varıyor:

"Sonuç olarak: Emperyalizm ve proleter devrimleri çağı olan çağımızda, burjuvazi genel olarak gerici-

leşmiştir. Ancak yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde milli kapitalizmin henüz üretici güçlerin önünde engel olmamasından ötürü, milli burjuvazi belirli şartlarda, belirli bir ölçüde devrimci bir rol oynayabilir.[31]

Burjuva kuyrukçuluğunun bu teorik temellerine, devrim tartışması bölümünde yeniden dönmemiz gerekecek. Burada emperyalist bir ülkenin küçük burjuvası ile "yarı-sömürge, yarı-feodal" bir ülkenin küçük-burjuvasında, emperyalizm olgusuna ve mali sermayenin özelliklerine mekanik ve tek yanlı yaklaşımların, nasıl özünde benzer hülyaları beslediğini göstermiş olmakla yetiniyoruz.

TDKP'nin yarattığı sanayi kapitalizmi - tekelci kapitalizm ikilemi, mali sermaye kavramının incelemekte olduğumuz çarpık yorumuna dayanıyor. Bu çarpık yorum yalnızca çağdaş olguları, çağdaş kapitalizmin geri toplumların bünyesinde yarattığı iktisadi ve toplumsal değişimleri anlamayı güçleştirmekle kalmıyor, geri ülkelerde gerçekte "tekelci kapitalizm" in oynadığı tarihsel ve iktisadi rolü, rekabetçi kapitalizme malet me, ve böylece tarihi gerçekleri tepetakla etme sonucuna yolaçıyor. Lenin'in sözleriyle, serbest rekabetin tam olarak hüküm sürdüğü eski kapitalizmin ayırdedici niteliği **meta** ihracıydı. Tekellerin hüküm sürdüğü bugünkü kapitalizmin ayırdedici niteliği ise, **sermaye** ihracıdır. Serbest rekabetçi kapitalizm çağında, Batının kapitalist ülkeleri mamul metalarıyla sömürge, yarı-sömürge ülkelerin pazarlarını istila ettiler, meta dolaşımını geliştirerek kapalı feodal ekonomilerde çözülmeye yolaçtılar. Bu ülkelerin hayli ilkel ve zayıf feodal sanayilerini yıktılar, küçük üreticilerin iflası yoluyla işgücünün "özgürleşmesi" sürecini başlattılar. Bu dönemde sermaye ihracı önemsizdi, olduğu kadarıyla daha çok demiryolu yapımı ve bazı

hammadde kaynaklarının işletilmesine yönelikti. Fakat meta ihracının geri toplumların bünyesinde yarattığı değişimler, kapitalist gelişmenin ve bu arada sermaye ihracının da uygun koşullarını yaratmaktaydı. Ve bu gelişme, emperyalizm çağının tipik olgusu oldu.

Rekabetçi kapitalizm gelişerek tekelci kapitalizme dönüştü. "*Yüksek derecede bir olgunluk kazanan*" bu kapitalizm, başka şeyler yanında "*muazzam bir sermaye fazlası*" yla karakterize olur. Bu sermaye gittikçe artan oranda ihraç edildi ve bu, kapitalist gelişmenin gerekli koşullarına meta ihracı döneminde kavuşmuş ülkelerde kapitalist gelişmeyi hızlandırdı.

Sermaye bir üretim ilişkisidir; kapitalist üretim ilişkisi. Sermaye ihracı kapitalist üretim ilişkilerinin ihracı anlamına gelir. TDKP yazarları Lenin'in şu tarihsel gözleminden elbette haberdarlar:

"*Eskiden sömürgelerler Avrupa halkları -hiç değilse bunların çoğunluğu- arasındaki iktisadi fark, sömürgelerin* ***meta*** *değişimine katılmakla birlikte henüz kapitalist* ***üretime*** *katılmamış olmalarıydı. Emperyalizm bütün bunları değiştirdi. Emperyalizmin belli başlı niteliği,* ***sermaye*** *ihracıdır. Kapitalist üretim, Avrupa mali sermayesine bağımlılıklan kurtulması olanaksız hale gelen sömürgelerde, gittikçe artan bir hızla kök salmaktadır.*" [32]

Buna rağmen onlar, kendi narodnik önyargılarına tarihsel bir temel yaratmak kaygısıyla, tarihsel gerçekleri tepetakla ederler. Bunun en pervasızca yapıldığı yazının, "'Proleter Devrimci Partinin Yolu' Tarihi gelişmenin Kanunlarını Alt-üst Ediyor" şeklinde bir başlık taşıyor olması gerçekten ilginçtir. Üç bölümlük (sayılık) bu uzun yazıda kendileri de hayli şeyi "alt-üst" ediyorlar. Yazının temel tezlerinden biri,

Lenin'in yukardaki tarihsel gözlemine tam bir karşıtlık oluşturuyor:

"Sanayi kapitalizmi çağında meta ve sermaye ihracı, geri bir ülkeyi adım adım sanayi kapitalizmi aşamasına yükseltirken; *emperyalizm çağında ihraç edilen finans kapital, azami kar yasasına göre işleyen, emperyalizmin uzantısı bir tekelci kapitalizmin gelişmesine yolaçar ve üretici güçlerin gelişmesini engeller."* (Siyahlar bizim) [33]

"Meta ve sermaye ihracı" ! O çok hayran oldukları sanayi kapitalizmi çağına "geri ülkeleri" sanayileştirme misyonu yükleyebilmeleri için, elbette ona, o dönemde henüz çok önemsiz ve tali olan "sermaye ihracı" niteliğini de yakıştırmaları gerekirdi. Bu yapılıyor. *"Serbest rekabetçi dönemde esas olan meta ihracıdır ve sanayiyi geliştirici rolü esas olarak yoktur"* , şeklindeki bir itiraz ise, aynı yazının bir önceki bölümünde, serbest rekabetin erdemleriyle süren şu ölçeli karşılığı alıyor: *"Bu sözler de safsatadan başka bir şey değildir. eğer serbest rekabetin kanunları işliyorsa bir ülkede sanayiyi geliştirici bir rol oynamak için mutlaka sermaye ihraç etmeye gerek yoktur."* [34]

Fakat biraz olsun inandırıcı olabilmek için, bu tarihsel gözlem tarihsel örneklere dayandırılmalıydı. Örneğin bütün bir "sanayi kapitalizmi çağı" nı İngiliz egemenliği altında yaşayan Hindistan örnek seçilebilir, tekelci kapitalizm çağı **öncesinde** bu geri ülkenin "adım adım sanayi kapitalizmi aşamasına" ne ölçüde yükseldiği ve bu yükselişin," emperyalizm çağında ihraç edilen finans kapital" den dolayı nasıl kesintiye uğradığı gösterilebilirdi! Ya da örneğin, 1840 Afyon savaşıyla Çin'in, yaklaşık aynı dönemde Osmanlı İmparatorluğunun, tekelci kapitalizm çağı karşısında o çok yüceltilen sanayi kapitalizmi çağında, "meta ih-

racı" ve "serbest rekabet" sayesinde **sınai kapitalist gelişmeyi** ne ölçüde yaşadığı hakkında bir kaç şey söylenebilirdi! Ama bu beklentiler yersizdir. TDKP'de yalnızca kavramlar değil, tarihsel gözlemler de soyut ve spekülatiftir. Hindistan'dan bir örnek olarak sözediliyor edilmesine; ama yalnızca Marks'ın, "*demiryolu sistemi, Hindistan'da gerçekten de modern sanayinin öncüsü olacaktır*" öngörüsünü içeren bir alıntı yoluyla. Marks'ın öngörüsü gerçekleşti. Nedir ki bu hiç de o çok hayran olunan serbest rekabetçi kapitalizm çağında değil, tam da, bu iş artık olmaz denilen tekelci kapitalizm çağında oldu. Meta ihracı değil, fakat sermaye ihracı sayesinde.

TDKP aynı gözlemini bir başka vesileyle ve bu kez siyasal sonuçları da içerecek tarzda tekrarlıyor. "*Sanayi Kapitalizmi Çağında Avrupa ve Geri Tarım Ülkelerinde Serbest Rekabetçi Sanayi Sermayesinin Oynadığı Rol*" arabaşlığı altında, "*sanayi kapitalizminin gerek tek tek ülkeler, gerekse de dünya çapında oynadığı devrimci rolden*" bahsedilirken, geri ülkeler hakkın-da şunlar söyleniyor: "... *Asya ve benzeri ülkelerde de geri feodal toplumları binlerce yıllık uykularından uyandırmış ve onları, o dönemde ilerlemenin biricik yolu olan kapitalistleşme ve burjuva devrimleri yoluna sokmuştur.* ***En önemlisi şudur ki,*** *o dönemde bu ülkelerde başlatılmış olan kapitalistleşme süreci, emperyalizm dönemindeki gibi üretici güçlerin önünde engel teşkil eden ve esas yönü sosyal üretime (özellikle artı-değere) el koymak olan, yarı-sömürge, yarı-feodal yapının bir unsuru, emperyalizmin uzantısı tekelci bir kapitalizme değil, er geç* ***ülkeyi bağımsızlık ve demokrasiye götürecek bir sanayi kapitalizminin gelişmesinin imkanlarını yaratan bir süreçti"*** [35] (Siyahlar bizim)

(Siyahlar bizim)

TDKP'nin 19.yüzyıl kapitalizmine duyduğu hayranlık, tarihsel süreçleri birbirinden koparmaya, birini diğerinin karşıtı olarak koymaya varıyor. Batı kapitalizminin sözü edilen geri ülkelerde ("Asya ve benzeri ülkeler" !), emperyalizm **öncesi dönemdeki** iktisadi egemenliği ve bunun sonuçları ile, **sonrası dönem** birbirinden nasıl koparılabilir? Biri diğerinin tarihsel ve iktisadi temelleri üzerinde yükselmiyor mu? Osmanlı İmparatorluğunun 20.yüzyılın başında "%90 sömürge" haline gelmesi, 19.yüzyıldaki olayların ve evrimin sonucu değil mi? TDKP'nin tarih illüzyonları bununla bitmiyor. O, iki tarihsel dönemin tarihsel ve iktisadi süreçlerini ve sonuçlarını birbirinden koparmakla kalmıyor, sınıf ilişkilerini de koparıyor:

"O (emperyalizm), aynı zamanda ülkenin feodal, yarı-feodal güçleriyle bizzat ittifaka girerek ve bunları destekleyerek de, onların yaşamalarını sağlar. O, serbest rekabetçi kapitalizmden, sanayi kapitalizminden bu noktada da ayrılmıştır." [36]

Peki ama, "serbest rekabetçi aşama" da, yabancı kapitalizmi geri ülkelerde hangi toplumsal güçlere, hangi sınıflara dayanıyordu? Aynı feodal, yarı-feodal güçler, aynı tefeci-tüccar sınıfı, aynı feodal bürokrasi ve bunlardan türemiş aynı komprador burjuvazi değil miydi, yabancı kapitalizmin iç toplumsal dayanakları?

TDKP'nin özgün kapitalizm görüşünün teorik ve tarihsel "dayanakları" genel çizgileriyle anlaşılmış olmalı. kuşkusuz sunulan dayanaklar görmüş bulunduklarımızdan ibaret değil. İçlerinde öyleleri var ki, bunlar yanılgı bile değil düpedüz şaşkınlık örnekleridir. Bunları burada tartışmak on yıl öncesinde teori adına yaşanan çılgınlıkları örneklemekten başka bir

yarar sağlamaz ve bu kadarlık bir "yarar" ı da biz zaten sağlamış bulunuyoruz.

Fakat şu soruyu sormak zorundayız:Sermaye ihracı kapitalist sanayinin gelişmesine ve feodalizmin tasfiyesine yol açmıyorsa eğer (bunu "amaç" ladığından değil elbet, kapitalist doğasının kaçınılmaz sonucu olarak), nasıl oluyor da ihraç edildiği ülkelerde kapitalizmin gelişmesini etkileyip hızlandırabiliyor ve "*bütün dünyada kapitalizmi derinlemesine ve genişlemesine*" (Lenin) geliştirebiliyor?

TDKP bu soruyu şöyle cevaplıyor:

"*Emperyalist sömürünün gerçekleşmesi ve onun aracı olarak komprador kapitalizmin gelişmesi, kuşkusuz, pazar ilişkilerinin ve ücretli emek sömürüsünün gelişmesi ve feodalizmin çözülmesiyle birlikte görülür. Çünkü emperyalist sömürü, kapitalist ilişkilerin varlığını gerektirir...*" Buraya kadar iyi. Nedir ki söylenenler bitmiş değil. Özel anlamını ve işlevini artık yakından bildiğimiz o ünlü "ama" lardan biriyle, şöyle devam ediliyor: "*... Ama bundan, emperyalizmin ve onunla aynı kategori içinde yer alan komprador kapitalizmin feodalizmi* ***tasfiyeye çalıştığı*** *sonucu çıkarılmaz.Ve Türkiye'deki gelişme de böyle değildir.*" (Siyahlar bizim)

Bunlar *Kongre Belgeleri*'nin sık sık sözü edilen yazısında ve daha önce aktardığımız uzun bir parçanın bir sayfa öncesinde (s.226) yer alıyor. Dönüp bakılırsa o ilk parçada da şöyle bir ifadenin yer aldığı görülecektir: "*Emperyalist sömürünün gerçekleşmesi için belirli ölçüde kapitalist ilişkiler gerekli olmakla birlikte, bu, feodalizmin* ***tasfiyesini öngörmez.***"

TDKP marksist, dolayısıyla materyalist olmak iddiasındadır. Bu iddiadaki bir hareketin iktisadi kategorileri ele alınırken, iktisadi olayları tartışırken habire

niyet, irade ya da tercihi dile getiren, "tasfiyeye çalışmak", "tasfiyeyi öngörmek" vb. ifadeler kullanması tuhaf değil mi? Klasik narodnizmin çağdaş temsilcileri, aynı teorik yanılgıları aynı felsefi anlayışla tekrarlıyorlar. Siyasi kategorileri iktisadi kategorilerle karıştırmak, TDKP'nin temel yanılgılarından biridir. *"Kompradorlar, toprak ağalarıyla ittifak kuruyorlar"* ! (s.228) TDKP böyle haykırırken, ülkemizdeki kapitalist gelişmenin neden feodalizmin tasfiyesine yolaçmayacağını ve açmadığını da kanıtlamış oluyor!

Kongre Belgeleri'nin bu aynı yazısında *"emperyalizmin uzantısı ve eklentisi olan komprador tekelci kapitalizmin"* , gelişmesiyle yol açtığı sonuçlar bir bir sıralanıyor: Türkiye'de kapitalizm gelişmiş ve dahası egemen hale gelmiştir; küçümsenmeyecek sayıda bir işçi sınıfı oluşmuştur; köylülüğün farklılaşması süreci önemli boyutlardadır; tarımda önemli boyutlarda bir proleter ve yarı-proleter kitlesi oluşmuştur; egemen burjuvazi, modern kapitalist ilişkilerin gelişmesi temelinde kapitalist bir sınıf olarak oluşmuştur vb. (224 ve 228)

Bütün bunlar kapitalizmin gelişmesi ve feodalizmin tasfiyesi sürecinin dolaysız sonuçları ve göstergeleri olabilir ancak. Ama hayır! TDKP bu düşünceye şiddetle karşıdır. Bu emperyalizme ve onun "uzantı" sı komprador tekelci kapitalizme ilericilik atfetmek olur! Zira emperyalizm çağında sermaye ihracı yoluyla geri bir tarım ülkesinde feodalizmin tasfiye edilebilmesi, üretici güçlerin geliştirilmesi demektir. (*"Geri bir tarım ülkesinde feodalizmin tasfiyesi üretici güçlerin gelişmesinin en başta gelen göstergesidir."*) [37] Oysa, "asalak ve rantiye" mali sermaye bu sonuca yolaçamaz: eğer açabilseydi onun karakterize ettiği emperyalizmi ve komprador tekelci kapitalizmi "ilerici" ilan

etmemiz gerekirdi!

Bu durumda, TDKP'ye düşen emperyalizmi ve Türkiye kapitalizmini "ilerici" olarak kutsamaktır. Zira onlar yapamazlar denileni büyük ölçüde yapmış bulunuyorlar bile. TDKP'nin evrensel ölçüde de tekelci kapitalizmi kutsaması gerekiyor, zira o da bilim ve teknoloji alanında sağladığı muazzam ilerlemelerle sanayiyi dev boyutlara ulaştırmış bulunuyor. Bunlar TDKP'nin çarpık mantığının gerekleridir. Neyse ki marksistler için böyle bir sorun yoktur. Emperyalizmin gericiliğini, baskı ve şiddet eğilimini, asalaklığını, çürümüşlüğünü, durgunluk eğilimini vb., TDKP'nin tekrarlamaktan pek hoşlandığı tüm bu özelliklerini tahlil ve tespit eden Lenin, onun üretici güçlerin gelişmesini sınırlayıcı eğilimini vurgulamakla birlikte, bundan artık tekelci aşamasında üretici güçleri geliştiremeyeceği gibi bir sonucu çıkarmayı aklından bile geçirmedi. Kitabının *"Tarihte Emperyalizmin Yeri"* başlıklı (10. ve son) bölümünde, şunları yazdı:

"Tekeller, oligarşi, özgürlük eğilimi yerine egemenlik eğilimi, sayıları gitgide artan küçük ya da zayıf ulusların zengin ya da güçlü bir kaç ulus tarafından sömürülmesi - bütün bunlar emperyalizme, onu asalak ve çürümüş bir kapitalizm haline getiren ayırdedici özellikler kazandırmıştır. Burjuvazinin, gitgide artan bir ölçüde sermaye ihracından gelen kazançlar ve 'kupon kırpmak'la yaşadığı, 'rantiye-devlet'in, tefeci-devletin yaratılması, gitgide daha belirgin biçimde emperyalizmin eğilimlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. ***Ancak, bu çürüme eğiliminin, kapitalizmin hızlı gelişmesini önleyeceğini sanmak yanlış olur.*** *Önlemez. Emperyalist dönemde, bazı sanayi kolları, burjuvazinin bazı katmanları, bazı ülkeler, bu eğilimler-*

den birini ya da ötekini , küçük ya da büyük ölçüde gösterirler. ***Genel olarak, kapitalizm, eskiye göre çok daha büyük bir hızla gelişmektedir.***" (s.150, siyahlar bizim)

Siyasi kategoriler ile iktisadi kategorileri birbirine karıştırmak TDKP'nin temel bir yanılgısıdır demiştik. Bu onun iktisadi gelişmeye iradeci yaklaşımının da bir yansımasıdır. Tekelci burjuvazinin toprak ağalarıyla **siyasal sınıf ittifakı**, kapitalizmle feodalizmin iktisadi birliği, uyumu ve "ittifakı" olarak ele alınıyor. Böyle olunca, bu ittifak sürdüğü sürece kapitalist gelişmenin, feodalizmin doğal, kendiliğinden ve kaçınılmaz bir tarzda tasfiyesine yolaçması bu ittifakın "doğasına aykırı" sayılıyor. Feodal ilişkilerin kapitalist gelişmenin baskısı altında çözülmesi, dağılması, çürümesi ve giderek zaman içinde yokolması nesnel iktisadi olgusunun, bu ittifakın "doğası" na hiç de aykırı olmadığı düşünülemiyor. Teori bir yana, Türkiye'nin yakın tarihine çıplak gözle bakmak bile '70'li yılların narodniklerine bu gerçeği gösterip kavratabilirdi. Dünün köylülerini bugünün işçileri, dünün "çizmeli ve kamçılı" toprak ağalarını bugünün kapitalist toprak sahipleri ya da sermaye sahibi ve fabrika patronu burjuvalar yapan süreçler, kapitalist gelişmenin öteki yüzü olan feodalizmin dağılma ve yokolma süreçleri değilse nedir? Gel gör ki, "gözlerimizin önünde olup biten" tüm bu nesnel olaylar, "teori" diye sunulan donmuş önyargılar karşısında bir değer taşımıyor.

Mahir Çayan'ın *Kesintisiz Devrim*'i eleştirilirken şunlar söyleniyor:

"*(KD) çağımızın en gerici sınıfı, tüm gericiliğin (feodal gericilik de dahil) koruyucusu, emperyalist burjuvazinin, feodal toprak sahiplerini topraktan tecrit edebile-*

ceği fikrine saplanıyor. Ve köylülüğün emperyalist burjuvazi tarafından özgürlüğe kavuşturulabileceğini ileri sürüyor." [38] Bunun TDKP yayınlarında çok rastlanan türden ucuz ve seviyesiz bir demagoji ve çarpıtma olduğunu belirtmeye gerek bile yok. Feodal toprak ağalarının burjuvalaşması süreci ve olgusu, *"emperyalist burjuvazinin feodal toprak sahiplerini topraktan tecriti"* olarak sunuluyor. Oysa "Kırk Haramiler" in aile şeceresine şöyle bir göz atan, bunların önemli bir kısmının dünün toprak ağaları olduğunu kolayca görür ki, kavramlaştırılma tarzı bir yana bırakılırsa, M.Çayan'ın vurguladığı bu çıplak olgudan öte bir şey değildir. Köylülüğün "özgürleştirilmesi" , topraktan koparılıp büyük şehirlerin varoşlarına işsiz ve yoksul yığınlar olarak fırlatılması ve sürekli artan bir bölümünün ücretli işçiye dönüştürülmesiyse, bu süreç de nesnel bir gerçektir. Buna ancak narodnik saplantıların esiri olanlar gözlerini yumabilir. Bunun ötesinde bir "özgürleştirme" iddiası ise M. Çayan'da zaten yoktur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜÇÜK-BURJUVA DEVRİM TEORİSİ

1- Demokratik devrime iktisadi dayanaklar

Devrimci hareketimizin son 20 yılına egemen olan Milli Demokratik Devrim teorisi ilk ortaya çıkışında ve ilk biçimiyle, Türkiye'nin nesnel iktisadi ve toplumsal gerçekleriyle çelişkili, fakat kendi içinde bir anlamda tutarlıydı. Zira Türkiye'nin iktisadi ve toplumsal gelişme düzeyine ilişkin belli görüşler üzerine oturtuluyor, bu temel üzerinde gerekçelendiriliyordu. Dışta emperyalizme bağımlı yarı-sömürge bir ülke olan Türkiye, içte feodal kalıntıların hükmü altında yarı-feodal geri bir tarım ülkesiydi. *"Durum bu olduğuna göre"* , diyordu MDD teorisyeni, *"besbelli ki, Türkiye toplumunun önündeki devrimci görev, Türkiye'nin bağımsızlığını gerçekleştirerek, feodalizmi tüm izleriy-*

le ortadan kaldırarak, birlik içinde, özgür Türkiye halkının engelsiz gelişme şartlarını sağlamaktan başka bir şey olamaz." Buna kısaca demokratik devrim diyorlardı. Milli bağımsızlığı gerçekleştirmek ve feodalizmi ortadan kaldırmak *"demokratik devrimin iki ana görevi"* olacaktı. Birincisi ulusal gelişmenin, ikincisi kapitalist gelişmenin, ikisi bir arada Türkiye toplumunun burjuva demokratik gelişmesinin önündeki engelleri kaldıracak, bağımsız ve demokratik Türkiye bu gelişme aşamasının ifadesi olacaktı. İşte bu nedenle, toplumun önündeki devrimci adım, zorunlu devrim aşaması, iktisadi ve toplumsal özü ve içeriği ile bir burjuva devrimi olan milli demokratik devrim, anti-feodal, anti-emperyalist demokratik devrim olabilirdi ancak.

MDD teorisinin bu ilk biçiminin taşıdığı bu iç tutarlılık, daha '71 Devrimci Hareketi'nin ortaya çıkışıyla bozuldu. Aynı devrim tezini devrimci bir yorumla sürdüren THKP-C ve THKO, fakat öte yandan, onun dayandırıldığı iktisadi yapı tahlillerini, Türkiye'nin gelişme düzeyine ilişkin tespitlerini, örneğin "yarı-feodal Türkiye" görüşünü, feodalizm vurgusunu bir yana bıraktılar. Bu iki hareketin bünyesinden, özellikle THKP-C'den türeyen çeşitli gruplar, bu değişime bağlı kalarak, 1970'lerin ortalarından itibaren, MDD'nin anti-feodal anti-emperyalist demokratik devrim formülü yerine, anti-faşist anti-emperyalist, anti-oligarşik anti-emperyalist, ya da, anti-faşist anti-tekel anti-emperyalist demokratik devrim çeşitlemelerini koydular. Yalnızca eskiden beri maocu olanlar ile, 1975 sonrasında maoculuğa yönelen gruplar anti-feodal anti-emperyalist demokratik devrim formülünü korudular, ya da Mao üzerinden yeniden keşfettiler. Bir başka ifadeyle, demokratik devrim te-

zini anti-feodal köylü-toprak devrimi temeli üzerinde, yani burjuva demokratik bir iktisadi içerik ve temel üzerinde savunmayı sürdürdüler. Bunlardan biri de THKO kökenli TDKP oldu; MDD hareketinin eski formüllerine Mao üzerinden yeniden dönmüştü. "Devralınan Miras" tan (I.Bölüm) hatırlanacağı gibi, bu "dönüş" ün bilincindeydi, ve bir tutarlılığın ifadesi olarak, **bu yönüyle** MDD hareketini olumluyordu.*

Bir örgütsel yeniden toparlanma dönemi olduğu kadar temel teorik sorunlarda, özellikle de devrim teorisi sorununda daha çok bir suskunluk, şaşkınlık, belirsizlik, muğlaklık, tereddüt, ve bir arada tüm bunların bir yansıması olarak, yeni bir arayış dönemi de olan '80'lerin ikinci yarısını, bir yana bırakalım. Fakat '70'li yılların ikinci yarısında, aralarında varolan derin görüş ayrılıklarına ve bir çok konuda ve bu arada özellikle devrim sorunu etrafında giriştikleri hararetli tartışma ve polemiklere rağmen, devrimci hareketimizi oluşturan grupların hemen tümü, Türkiye devriminin burjuva demokratik bir aşamada bulunduğu, karşı karşıya olduğumuz birinci devrimci adımın demokratik halk devrimi olduğu, bu adım atılmadan proleter sosyalist devrimin gündeme gelemeyeceği konusunda hemfikirdiler. Ayrılık, gündemdeki devrimin toplumsal-siyasal niteliğinin tanımında değil, buna gösterilen gerekçelerde, atfedilen içerikte, farklı dinamiklere tanınan ağırlık ya da yapılan vurguda, ve en nihayet, devrimin yolu ve izleyeceği gelişme seyri üzerine idi.

* *" MDD Hareketi her şeyden önce Türkiye'nin MDD aşamasında bulunan yarı-sömürge yarı-feodal bir ülke olduğunu vurgulamak ve ülkemizde bugün esas görevin emperyalizmin ve feodalizmin tasfiye edilerek demokrasi ve bağımsızlığın gerçekleştirilmesi olduğunu belirtmek gibi olumlu bir yöne sahipti. "*

P. Bayrağı, Sayı: 5, s. 118, Temmuz 1978

Soyut olarak düşünüldüğünde, TDKP'nin de içinde yer aldığı maocu grupların tümü, -fakat özellikle TDKP-, demokratik devrimin toplumsal ve iktisadi özü ve içeriği ile bir burjuva devrimi olduğu, nesnel doğası gereği başka türlü olamayacağı, ve bu burjuva öz ve içeriğin ise esas itibariyle devrimin anti-feodal niteliğinde, anti-feodal bir köylü toprak devriminde ifade bulabileceği nesnel gerçeğini vurgularlarken, kuşkusuz haklıydılar. Aynı şekilde, TDKP, belki onlarca kez, Stalin'den, *"Toprak devrimi, doğrudan doğruya burjuva demokratik devrimin temeli ve özüdür"* , ya da, *"Burjuva demokratik devrimin temeli köylülerin toprak devrimidir"* (Muhalefetle Çin Devrimi tartışmaları) tanımlarını aktarırken, ve kendi UDHD teorisini bu temele dayandırırken, bütünüyle haklı ve tutarlıdır. Demokratik devrim tezinin tüm öteki savunucularının, tümü de marksist olmak iddiasındaki bu çok sayıda grubun, burjuva demokratik devrime ilişkin klasik marksist tanımları unutmaları, yalnızca teori planında düşünüldüğünde, güç anaşılır bir durumdur. Kendi sınırları içinde ele alındığında, bir burjuva demokratik devrim, proletarya önderliğinde ve köylülüğe dayalı olarak sürdürülse bile, nesnel doğası gereği, **öncelikle ve esas olarak**, kapitalizm öncesi ilişkilere, feodal kalıntılara, bunların temsilcisi sınıflara, bu ilişkilerin toplumsal-siyasal üstyapısına, ve sömürge ya da bağımlı bir ülkeyse sözkonusu olan, bu toplumsal güçlerin gerisindeki emperyalizme yönelebilir ancak. Devrime burjuva demokratik içeriğini veren bu ögelerdir. Ya da aynı gerçeği tersten ifade ederek, şöyle de diyebiliriz: Devrimin **esas kapsamını ve ağırlığını**, öncelikle yerine getirilmesi gereken nesnel görevlerini yukarıda sıralananlar oluşturuyorsa eğer ve oluşturabildiği ölçüde,

nesnel ve zorunlu bir tarihsel aşama olarak, burjuva demokratik devrim göreviyle karşı karşıya olduğumuz söylenebilir. TDKP'nin 1980 öncesinde bir kısım ideolojik hasmına sık sık hatırlattığı gibi, eğer devrimin özünü ve esas kapsamını köylülüğün **anti-feodal toprak devrimi** oluşturmuyorsa, eğer bu sorun önemini yitirmişse, yani varlığını bir ölçüde koruyor olsa bile ağırlıklı bir önem taşımaktan çıkmışsa, bu demektir ki, demokratik devrim esas olarak tamamlanmıştır. Gündemde olan artık bir sonraki devrim aşaması, tabiatıyla proletaryanın sosyalist devrimidir. Burjuva devriminden arta kalan sorunlar olsa bile, bunlar artık proleter devrimin "geçerken çözecekleri" kapsamındadır. Artık söz konusu olan muzaffer bir demokratik devrimin proleter devrimine bağlanması ve dönüşmesi değil, muzaffer bir proleter devrimin "geride kalmış" görevleri geçerken çözmesidir. eğer tarihsel evrim, belirli bir tarihsel evrede karşımıza esas kapsamını sermaye iktidarının devrilmesi ve büyük kapitalist mülkiyetin tasfiyesi görevlerinin oluşturduğu bir nesnel süreç çıkarmışsa, bunun ancak proleter sosyalist bir devrimde ifadesini bulabileceği gerçeğini görmemek için herhalde burjuva-demokratik önyargılarla körleşmiş olmak gerekir. Burjuva sınıf iktidarına ve kapitalizme karşı demokratik devrim bir marksistin değil, burjuva toplumu ve kapitalizmi demokratlaştırmak sevdasındaki demokrat küçük-burjuvazinin görüşü, ufku ve hayali olabilir ancak. bugünkü devrimci-demokrat hareketimizin henüz değiştirilmemiş **ortak platformu** budur. Bir zamanlar "anti-kapitalist demokratik devrim" i bir "safsata" olarak niteleyen TDKP de, uzun bir suskunluğu bozan bazı ilk belirtilerden anlaşıldığı kadarıyla (*D.Sesi*, sayı:77, Mayıs 1989),

böyle bir "safsata" ya eğilimli görünüyor. Geri iktisadi tahlillerin sessiz ve utangaç terki, demokratik devrime imanlı ve tutkulu bir bağlılıkla birarada gidince, varılacak yer bir zamanlar "safsata" olarak nitelendirilen platform olabilirdi ancak.

Okur muhakkak ki, '80 öncesi dönem için ve demokratik devrimin gerekçelendirilişine ilişkin olarak TDKP'nin de içinde yer aldığı maocu gruplar haklı ilan edilirken, bunun, **"soyut olarak düşünüldüğünde"** kaydıyla yapıldığına dikkat etmiştir. Evet, soyut olarak düşünüldüğünde! Soyut plandan Türkiye'nin somut toplumsal ve iktisadi gerçekleri alanına inildiğinde, bu grupların bir "ayakları havada" topluluğu oluşturdukları, toplumumuzun nesnel gerçekleri karşısında, bugün artık kendilerince bile alay konusu bir konumda bulundukları, devrimci hareketimizin bir başka garip gerçeğidir. '80 öncesinin maocu gruplarının devrim teorisi, Türkiye'nin nesnel toplumsal ve iktisadi gerçekleri karşısında değil, tıpkı MDD teorisinin ilk biçiminde olduğu gibi, kendi içinde, ve kuşkusuz tüm ögeleriyle değil, daha çok, burjuva demokratik devrimin özünde bir köylü toprak devrimi olduğu noktasında, bir öteki ifadeyle, burjuva demokratik devrimi burjuva iktisadi temeliyle ele alma yönüyle, belli bir mantığa ve tutarlılığa sahiptir. Dolayısıyla, bu vurguyu en çok ve en ısrarlı yapan bir grup olarak TDKP de, yalnızca "soyut şemalar ve genel formüller" diyarında "bütünüyle haklıdır" ! Ya da örneğin, 1920'ler ve '30'lar Çin'inin içinde bulunduğu iktisadi ve toplumsal koşullara benzer bir durumda "bütünüyle haklıdır" , ki bu çok doğaldır, zira savunduğu devrim teorisi gerçekte zaten Çin Devrimi'nin soyutlanmış biçiminden başka bir şey değildir. Oysa, soyut diyarlardan kendi somut gerçeklerine sa-

hip bir ülke olarak 1970'ler Türkiye'sine inildiğinde, TDKP'nin devrim teorisi, bir şaşkınlık ve budalalık örneğidir; gülünç ve zavallıdır; Marksizmin canlı özünün değil, soyut ve elbet böyle olduğu sürece cansız, ölü ve yararsız kalacak sözünün bir yansımasıdır.

Kuşkusuz burjuva demokratik devrimin temeli ve özü anti-feodal köylü-toprak devrimidir. Ama işte bütün sorun Türkiye devriminin bu toplumsal ve iktisadi öze ve temele sahip olduğunu kanıtlamaktır. Somut gerçeklerden kopuk, soyut formüller tutkunu şövalyelerimiz ne yapıyorlar? MDD'den Türkiye'nin burjuva demokratik devrim aşamasında olduğu yargısını önsel bir yargı, yani bir önyargı olarak devralıyorlar, sonra da, Çin Devrimi gerçeklerinden de hareketle, demokratik devrim ancak anti-feodal bir köylü-toprak devrimi olabileceğine göre, Türkiye Devrimi'nin de "feodalizme karşı bir köylü devrimi" olabileceği, olması gerektiği, ve en nihayet, zaten öyle de olduğu sonucuna ulaşıyorlar. Yani kısaca, o bildiğimiz yöntemi uygulayarak; önsel olarak benimsenmiş bir görüşten ve soyut muhakeme yoluyla!...

1970'lerin ikinci yarısı, Türkiye'de, demokratik devrim görüşünün en parlak dönemiydi. Bu görüş, o günün Türkiye'sinde, mücadeleyi ve devrimi temsil eden hemen tüm gruplar açısından doğruluğu tartışma dışı bir çeşit tabu olduğu için, TDKP bu olgudan da güç alarak, demokratik devrimin özü ve muhtevası konusunda, kendi dışındaki gruplara alabildiğine yüklenmiş, onları çelişki ve tutarsızlıkla, demokratik devrimin gerçek mahiyetini kavrayamamakla suçlamıştır. Çıplak gerçekleri bir yana itme ataklığını gösterebilmiş, "yarı-feodal Türkiye" , "emperyalist egemenliğin temeli feodalizm" , "emperyaliz-

me ve feodalizme karşı köylü-toprak devrimi" vb. görüşleri cüretle savunabilmiştir. Türkiye'nin toplumsal ve iktisadi gerçekleri konusunda gerçeğe daha yakın olan, ayakları nispeten yere basan çeşitli gruplar ise, demokratik devrim tezi **kendileri için de** tartışma üstü bir mutlak görüş olduğu için, TDKP'nin saldırıları karşısında savunma konumunda ve güçsüz kalmışlardır.

Bu saldırı ve polemik" erin esas muhataplarından biri olan DHB'nin düştüğü durum, tipik bir örnektir. Bu grupta "demokratik kapitalizm" görüşü yeni değildir. TDKP'nin "anti-kapitalist demokratik devrim safsatası" eleştirisi en başta bu gruba yöneltilmiştir. TDKP, eleştirisinin özünü şöyle toparlıyordu:

"Halkın Birliği, Ulusal Demokratik Halk Devriminin özü toprak devrimidir diyor. Bu, demokratik devrimin özünü toprak meselesi teşkil eder demektir. Peki toprak meselesi ya da köylü meselesi nedir? Bu tam da, tarımda feodalizmi ya da feodal kalıntıları tasfiye meselesidir. Eğer emperyalizm, (ve komprador kapitalizm) bu meseleyi, devrimci olmayan bir biçimde de olsa halledebilirse, o zaman demokratik devrimin özü gerçekleşmiş demektir. Bir devrim özü itibariyle gerçekleşmişse, yerini esas olarak ondan sonra gelen devrim aşamasına, sosyalist devrim aşamasına bırakması gerekir. Halkın Birliği'nin iddialarından çıkarılacak tek tutarlı sonuç budur." [1]

TDKP, demokratik devrimci muhataplarının açmazlarını böyle sergiliyor, onları, ya demokratik devrim tezini yarı-feodal Türkiye ve anti-feodal köylü-toprak devrimi görüşleriyle **birlikte** savunursunuz, ya da "tutarlı" olmak istiyorsanız sosyalist devrimi ! tercihlerine zorluyordu. Bu ikinciye, yani "tutarlı" lığa davet, söylemeye gerek yok, o çok bilinen korkutma-

cayla, "Boran revizyonizmi" sopası eşliğinde yapılıyordu. Bu sopanın hiddetinden korunmak, demokratik devrime olan imanlı bağlılığını sürdürebilmek için, bu saldırının baş hedeflerinden olan DHB, büyük **kapitalist çiftliklerin** parçalanıp köylülere dağıtılmasını teori düzeyine yükseltmiş, böylece teorik açıdan gerici, toplumsal bakımdan tipik küçük-burjuva bir görüşü, anti-kapitalist "toprak devrimi" görüşünü savunma durumuna düşmüştür.* Küçük mülk sahibinin dünya görüşünü ve tutumunu yansıtan bu bakış, bugünkü "demokratik kapitalizm" ve "küçük-burjuvazi sorunu" üzerine kurulu demokratik devrim görüşünün geçmişteki temelidir.

Türkiye'nin iktisadi ve toplumsal gelişme düzeyi konusunda gerçeğe daha yakın olan gruplara gelince, bunlar, örneğin Devrimci Yol, aynı eleştiriler karşısında TDKP'yi gerçekleri görmeye davet etmiş, fakat öte yandan kendileri de bu "gerçekleri" **o aynı demokratik devrim görüşüne farklı gerekçeler** yapmaktan başka bir şey yapmamışlardır. Türkiye'nin kapitalist gelişme düzeyinin ve "gerçekleri" nin kabulü üzerine oturtulan bir demokratik devrim görüşü, çelişkileri ve eklektizmiyle, son tahlilde, burjuva toplumunun siyasal bakımdan demokratikleştirilmesini ve uluslararası mali sermaye cephesi içinde bir "ulusal bağımsızlık" hayalini ifade eder. Bu cepheyi yarıp dışına çıkmanın hiçbir şekilde burjuva demokratik devrimle değil, ancak ve yalnızca, proleter

* *" Feodalizmin dönüşümü tamamlansa bile, kırlarda sınıf mücadelesinin geliştirilmesi amacıyla, büyük kapitalist çiftlik topraklarının dağıtımı da gündemde olacaktır. "*

" Sonuç olarak toprak devrimi sadece feodal toprak mülkiyetini değil, büyük kapitalist çitlikleri de hedef almaktadır."

Partinin Yolu, Sayı: 3' ten aktaran, *Parti Bayrağı*, Sayı: 15, s. 89

sosyalist bir devrimle olanaklı olduğu gerçeği bir an için bile unutulmadığı sürece, bu yeterince açık olmalı.

Tekrar TDKP'ye dönüyoruz ve, nesnel toplumsal gerçeklerden kopukluğu ne olursa olsun, sosyo-ekonomik yapı tahlilleri üzerine oturtulmuş bir devrim görüşünü, yani "yarı-feodal Türkiye" ve anti-feodal anti-emperyalist köylü-toprak devrimi temeline dayalı bir demokratik devrim teorisini, elbette yalnızca bir "teori" olarak, onun payına bir tutarlılık göstergesi sayıyoruz. DHB'ye ilişkin aktarılmış sözlerinde açıkça görülebileceği gibi, TDKP bu uyum ve tutarlılığa özel bir önem vermiştir.

Fakat işte bu uyum ve tutarlılık TDKP için bugün en büyük açmazdır ve "bütünlüklü çizgi" sinin bütünlüğünün çatırdaması, kurduğu teorik yapının toptan çökmesinin nedenidir. Zira artık sosyo-ekonomik yapıya ilişkin eski görüşler eski muhtevasıyla savunulamadığına göre, savunulmaya çalışılan eski devrim tezi de dayanaksız kalmış, dolayısıyla yıkılmış demektir. TDKP, aynı demokratik devrim tezine dayalı olarak gelecekte yapabileceği manevra olanaklarını, geçmişte bizzat kendi yok etmiştir. Geçmişte onun hasımlarına hatırlattıklarını, doğal olarak bugün ona hatırlatırlar.

Ya anti-feodal köylü-toprak devrimi, ya sosyalist devrim!

2- TDKP'nin küçük-burjuva devrim teorisi

Kongre Belgeleri içinde yer alan "Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Ulusal Demokratik Halk Devrimi" yazısı, şu sözlerle başlıyor: *"Türkiye, komprador-tekelci kapitalizmin ve feodal kalıntıların hüküm*

sürdüğü, emperyalizmin egemenliği altında yarı-sömürge, yarı-feodal geri bir tarım ülkesidir. Bu durum, ülkemizin hala demokratik devrim süreci içinde bulunmasını belirlemekte(dir)." (s.222)

"Toprak Devrimi Üzerine" kararın ilk paragrafı ise şöyle:

"*Emperyalizmin uzantısı komprador-tekelci kapitalizmin ve feodal kalıntıların hüküm sürdüğü yarı-sömürge, yarı-feodal Türkiye'de yaşanmakta olan Ulusal Demokratik Halk Devriminin özü ve temeli, köylülüğün anti-feodal toprak devrimidir.*" (s.361)

Kongre Belgeleri, TDKP çizgisinin özünü ve esasını özetleyen bu tür tanımlarla doludur. Bugünlerde artık ağza alınmayan, eski muhtevasını unutturabilmek için yeni kelimelerle ikame edilen -" *anti-emperyalist demokratik devrim*" !-, fakat "o güzel günlerde" bir alameti farika olan UDHD'nin *; toplumsal ve iktisadi bir temele dayalı olarak savunulduğu, bu temelde gerekçelendirildiği, aktarılan bu parçalarda açıklıkla görülmektedir. Türkiye, "*yarı-sömürge, yarı-feodal geri bir tarım ülkesidir*" , ve "*bu* **durum**" , onun "*hala demokratik devrim süreci içinde bulunmasını belirlemektedir*" . Bu devrimin, "*UDHD'nin özü ve temeli, köylülüğün anti-feodal toprak devrimidir.*"

TDKP'nin devrim modeli, özgün adıyla UDHD, Mao Zedung'un Yeni Demokratik Devrim Teorisinin basit bir kopyası, Türkiye'ye şematik bir uyarlanmasıdır. 1979 başlarına kadar bütünlüğü içinde savunulan bu model, Mao eleştirisi sonrasında ve kaba bir inkarcı-

* TDKP kendi programatik görüşlerini içeren temel yazısına -sonra broşür-, *Ulusal Demokratik Halk Devrimi* genel başlığı koymuştu. Oysa M. Çayan, üstelik TDKP' den daha 7-8 yıl önce, kendi programatik görüşlerine *Kesintisiz Devrim* başlığını uygun görmüştü. Biçime ilişkin görülebilir, ama son derece anlamlı olduğundan kuşku duyulmamalı.

lığa varan bu eleştiriye rağmen, yalnızca devrimin izleyeceği yola ilişkin ögeden -" *kırlardan şehirlere doğru gelişecek uzun süreli halk savaşı*" - arındırılmış, bunun ötesinde esas unsurlarıyla korunmuştur.

Mao Zedung'un Yeni Demokratik Devrim modeli, arada genellemeler içermekle birlikte, esas olarak Çin Devrimi'ne ilişkindir. Sınıfsal konumun yansıması teorik-siyasal tutarsızlıkları saklı tutulursa, bu devrim modeli, Çin objektivitesinin soyutlanmış bir biçiminden ibarettir. Çin toplumunun nesnel gerçeklerinin ve Çin devriminin yaşanmış ve o dönem yaşanmakta olan gelişme seyrinin teorik bir ifadesidir.

Bu modeli, *"Bu teori, bugün de tüm yarı-sömürge ve yarı-feodal ülke devrimcilerinin yoluna ışık tutuyor"* , değerlendirmesiyle benimseyen TDKP, onu çağdaş Türkiye'nin koşullarına adapte ederken güçlüklerle karşılaştı. Bu güçlükler, 1930'lar Çin'i ile 1970'ler Türkiyesi'nin iktisadi, toplumsal ve siyasal koşulları arasındaki büyük ve temelli farklılıklardan kaynaklanıyordu. Tüm subjektivizmlerine rağmen UDHD teorisyenleri bu güçlükleri gördüler ve model ile Türkiye'nin nesnel gerçekleri arasındaki derin çelişkiyi çözmeye çalıştılar. Teori ile nesnel gerçeğin çeliştiği yerde, teorinin yetersizliği ya da yanlışlığı kabul edilir, gözden geçirilir ya da terkedilir. Bir marksist başka türlü davranamaz. Lenin bir vesileyle, *"Bir öğretinin en üst ve tek ölçütünün gerçek toplumsal ve ekonomik gelişme sürecine uygunluğu olduğu yerde, dogmatizm olamaz"* , demişti. Fakat bizim maocu dogmatiklerimiz bunun tam tersi bir ilkeden hareket ettiler, "çözümü" nesnel gerçeği teoriye uydurmakta buldular. Nesnel gerçekle keyfi olarak oynamak olanaksız olduğu için de, çelişkiyi "teori" yoluyla ve yalnızca "teoride" çözmüş oldular. O çok "inatçı ger-

çekler" ise, buna rağmen, bu orijinal teoride ve onun ürünü programda hayli gedik açmaktan, teori ve programı çelişkilerle dolu, eklektik bir yamalı bohçaya çevirmekten geri kalmadılar.

TDKP'nin bulduğu "çözüm", "nasıl bir kapitalizm" sorununda ifadesini bulan o özgün kapitalizm görüşündedir. II.Bölümde bu görüşü incelerken, bunun, TDKP'nin küçük-burjuva devrim teorisinin temeli olduğunu özellikle belirtmiştik. Hatırlanacağı gibi, TDKP, *"Bu kapitalizm hangi temellerde yükselmektedir ve bunun feodalizmle ilişkisi nedir?"* sorununa ayrı bir önem veriyordu. Bu sorunun TDKP için iki önemli sonucu vardır. 1) Gelişen bu kapitalizm feodalizmi tasfiye edemez. 2) Bu kapitalizmin gelişmesiyle "gelişmiş bir sanayi" kurulamaz.

Feodalizm tasfiye olmadığı için ve bir devrimle tasfiye edilemediği sürece, anti-feodal köylü toprak devrimi hep gündemde kalacak ve devrimin *"özü ve temeli olmaya"* devam edecekti. Öte yandan, bu kapitalizm ne kadar gelişmiş olursa olsun, yani hakim hale gelip toplumsal ilişkilerin tümü üzerinde belirleyici bir konum kazansa bile, bu gelişme *"gerçek bir sanayileşme"* yi ifade etmeyeceği için, sosyalizmin asgari önkoşulları oluşmuş olmayacak ve dolayısıyla sosyalist devrim gündeme gelmeyecekti.

İşte, birincisi, feodalizme ilişkin olanı narodizmin; ikincisi, "gerçek bir sanayileşme" ye ilişkin olanı II.Enternasyonal oportünizminin Türkiye'de yeni bir kılıkta hortlaması olan bu iki görüş bir arada, TDKP'nin devrim görüşünün, UDHD'nin, teorik dayanaklarıdır. Çin Devrimi modelini 1970'ler Türkiye'sine uyarlamak kaygısı ve çabası, TDKP'yi bir yandan narodnik önyargılara itmiş, öte yandan II.Enternasyonalin "üretici güçler teorisi" nden medet um-

maya götürmüştür.

Narodnik önyargılar üzerinde daha önce durulduğu için, burada II.Enternasyonal dogmalarının TDKP'de yeniden dirilişine değinmemiz gerekiyor.

Rusya'da menşeviklerin, Avrupa'da II.Enternasyonal'in tüm gözde teorisyenlerinin Sosyalist Ekim Devrimine yönelttiği bilgiççe saldırıyı, Kautsky, *Proletarya Diktatörlüğü* başlıklı broşüründe özetledi. Kautsky şunları yazıyordu: *"Proletaryanın en etkin silahı, onun sayısal gücüdür. Proletarya nüfusun en kalabalık sınıfı haline gelmeden ve kapitalist toplum küçük köylü ve alt orta sınıfların proletaryaya nazaran sayıca daha ağır basmadıkları bir gelişmeye ulaşmadan kendini kurtaramaz."* [2]

Leninist devrim teorisine ve Sosyalist Ekim Devrimine yöneltilmiş saldırının temel tezlerinden biri, işte budur. Proletarya nüfusun çoğunluğunu oluşturacak bir gelişme düzeyine ulaşmadan sosyalist devrimi yapamaz, iktidarı alamaz ve sosyalizmin inşasına girişemez,şeklindeki bu tezin,proletaryayı emekçi müttefiklerinden yoksun ve onlara karşıt bir konumda ele aldığı da, Kautsky'nin yukardaki sözlerinde görülmektedir. Barışçıl geçiş görüşüyle de ilişkilendirilen bu gerici tez, proletaryanın devrimci enerjisini ve mücadele gücünü felce uğratıyor; onun toplumun diğer çalışan ve sömürülen sınıf ve tabakalarının **öncüsü** olduğu gerçeğini karartıyor; proletaryanın kapitalist bir toplumdaki gücünü, "sayısal gücü" ne indirgiyor; bu gücün, proletaryanın toplam nüfus içindeki payından sınırsız ölçüde daha büyük olduğu gerçeğini, tarihsel deneyim tarafından her defasında kanıtlanan ve proletaryanın üretim içindeki konumundan kaynaklanan bu açık gerçeği yadsıyordu.Bu gerici ve proleter devrim düşmanı tezden Ekim Devri-

mine karşıt olarak çıkarılan sonuç ise şuydu: Rusya bir küçük-burjuvalar ve köylüler ülkesi olduğuna ve proletarya nüfusun küçük bir azınlığını oluşturduğuna göre, Ekim Devrimi sosyalist bir devrim değildir, olamaz. Rusya'da köylüler çoğunlukta olduğuna göre, *"Bize* ***proletarya*** *diktatörlüğü olarak sunulan şey* [gerçekte] *bir* ***köylü*** *diktatörlüğüdür."* (Kautsky)

Kautsky'nin aynı broşürde ileri sürdüğü bir ikinci tez ise,Rusya'da devrimin, *"Rusya'nın iktisadi geriliğinden ötürü ancak bir orta-sınıf devrimi"* (s.562), yani burjuva demokratik devrim olabileceği, öyle olması ve bu sınırların ötesine geçmemesi gerektiği şeklindeydi. Rusya'da sosyalizmin maddi ve kültürel önkoşullarının olmadığı, böyle bir ülkede sosyalist devrime ve inşaya girişmenin, "marksist teori" ye aykırı olduğu, sosyalist devrimin ve inşanın ancak kapitalizmin ileri bir gelişmişlik düzeyine ulaştığı, kapitalizmin tam bir olgunlaşma evresine vardığı yerlerde gündeme gelebileceği, menşeviklerin ve kautskistlerin ortak görüşüydü.

Üretici güçler tezinin özünü oluşturan ve proletaryanın nüfusun çoğunluğunu oluşturması teziyle dolaysız bağlantı içinde bulunan bu savı, menşevik Suhanov'u hedef alarak, Lenin şöyle cevaplamıştı:

"Uygarlığın sosyalizmin kurulması için gerekli olduğunu söylüyorsunuz. Pekala. Ama neden ülkemizde, toprak sahiplerinin ve Rus kapitalistlerinin defedilmesi gibi uygarlık önkoşullarını yaratıp, sonra da sosyalizme doğru ilerlemeye başlamayalım?" *

TDKP de içinde Leninist olmak iddiasındaki tüm

* *"Daha sağda olan sosyal demokratları bir yana bırakın, bizim Suhanovlar devrimlerin başka türlü yapılabileceğini akıllarına bile getirmiyorlar. Avrupalı darkafalılarınız, çok daha geniş nüfusa ve çok daha fazla toplumsal koşul farklılıklarına sahip olan doğu ülke-*

devrimci demokratlarımız, bu çok bilinen tartışmayı iyi bilirler ve kuşkusuz Kautsky'e karşı Lenin'i savunurlar. Ama toplumumuzun kapitalist gerçekliğini kabul edip buna rağmen demokratik devrim görüşünü savunmaktan vazgeçmedikleri sürece ve buna yeni dayanaklar aramak çabasına giriştikleri ölçüde, bu dayanakları ancak, kautskist-menşevik sözde "proleter devrimin önkoşulları" teorisinde, yani üretici güçler tezinde bulduklarını da ya bir türlü farketmezler, ya da güçlü burjuva-demokratik önyargıların cazibesiyle farketmek istemezler. Feodalizm vurgusuna dayalı narodnik önyargılar, nesnel gerçeklerin gücü karşısında yıkıldığı ölçüde, demokratik devrime, II.Enternasyonal'in üretici güçler tezi ile, siyasal (burjuva) demokrasi isteminde ifadesini bulan burjuva toplumun demokratikleştirilmesi dışında gerekçeler bulmanın olanaksız olduğu, gitgide daha iyi anlaşılıyor. TKP-ML Hareketi'nin aradığı dayanakları, ancak proletaryanın ve küçük-burjuvazinin toplam nüfus içindeki payları hesaplarında ve "demokratik kapitalizm" isteminde bulması (!), son derece normaldir.

TDKP'nin devrim tezinin en kapsamlı savunusu olan bir yazıda, DHB ile polemiğinde, yer alan şu görüşleri, II.Enternasyonalin üretici güçler teorisi ve Kautsky'nin aktardığımız görüşleriyle kıyaslayınız:

"... Bir ülkede sosyalizmin kurulabilmesi için, üretici güçlerin gelişmesinin ve üretimin toplumsallaşmasının öyle bir noktaya gelmiş olması gerekir ki; bu noktada üretici güçlerin gelişmesini önleyen ilişkiler artık kapi-

lerindeki daha sonraki devrimlerin kuşkusuz, Rus devriminin özelliklerinden bile daha büyük özellikler göstereceğini akıllarına bile getirmiyorlar." Devrimimiz, *Marks-Engels- Marksizm* derlemesi, s. 545-546, Sol Yayınları

talizm öncesi ya da ilkel kapitalizm türünden ilişkiler değil, bizzat kapitalist üretim ilişkileri olmalıdır; başka bir deyişle, üretimin toplumsal niteliği özel mülk edinmenin kapitalizm öncesi (ya da ilkel kapitalist) değil, bizzat gelişmiş kapitalist biçimiyle uzlaşmaz bir çelişkiye düşmüş bulunmalıdır. ***Eğer, ülkemizde bu şartlar mevcut olsaydı*** (siyahlar PB'nın), *sosyalist devrim şiarını derhal yükseltmeyen ve gündemine doğrudan sosyalizmin kurulmasını koymayan hiçbir kişi, grup, parti Marksist-Leninist sıfatına en küçük bir şekilde bile hak kazanamazdı..."* [3]

Bu çok "marksist-leninist" vurgunun özü Kautsky'nin Ekim Devrimi'ne karşı yönelttiği o çok "marksist" itirazın aynısıdır: Sosyalist devrim için "gelişmiş kapitalizm" koşulları ! Bu parçanın dört sayfa sonrasında ise, P.Bayrağı, sosyalist devrimin ön koşullarına yeni bazı ögeler ekliyor. Şöyle:

"... ***proletaryanın nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu,*** *köylülüğün farklılaşmasının* ***sonuna kadar*** *gelişerek 'köylü sorunu'nun halledildiği, kısaca proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişmenin gelişmesini engelleyen* ***tüm engellerden kurtularak*** *olgunlaştığı bir toplum. Sosyalizm için olgunlaşmış bir toplum. Bir marksist-leninistin* ***bu durumda*** *sosyalist devrim bayrağını yükseltmesinden daha doğal ne olabilir?"* (s.86, tüm siyahlar bizim)

Rusya'da menşevikler, Avrupa'da kautskistler, kuşkusuz yalnızca bir iddia olarak, eğer böyle koşullar oluşursa, "bu durumda sosyalist devrim bayrağını" yükseltmeye hazırdılar! Ama bu koşullar değil Ekim Devrimini yaşamış geri Rusya'da, dönemin gelişmiş Avrupa ülkelerinde bile zor bulunurdu. Dolayısıyla, üretici güçler teorisi pasifizmin, ataletin, proletaryanın mücadele gücünü felce uğratmanın ve

onu kapitalist köleliğin devamına razı etmenin teorisiydi. Proletarya devrimi ve proletarya iktidarı düşüncesine düşmanlığın teorisiydi. Devrimci demokratlarımızın bugün için bu amaçla hareket ettiklerini elbet iddia etmiyoruz. Onlar aynı "önkoşulları" yalnızca, sınıf konumlarının ve ideolojik şekillenmelerinin ifadesi, güçlü burjuva-demokratik önyargıların yansıması olan demokratik devrim fikrini mutlaklaştırmak üzere ileri sürüyorlardı ve sürüyorlar.

Daha çok Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyini kabul eden grupların "az gelişmiş kapitalizm" e karşı demokratik devrim düşüncesi için başvurdukları bu üretici güçler teorisine, kendi dayanaklarını esas olarak "emperyalist egemenliğin temeli feodalizmdir" tespitinde bulan TDKP'nin neden ihtiyaç duyduğu düşünülebilir. İlkin, aynı sınıfsal konum ve ideolojik bakışa, ortak kavrayış ve mantığa işaret edelim. İkinci olarak ise, TDKP çizgisinin, Türkiye'nin iktisadi ve toplumsal gelişme düzeyi ve sınıf ilişkilerine ilişkin **eklektizmine**. Bilindiği gibi, TDKP Programı, *"Sonuç olarak yarı-sömürge, yarı-feodal ülkemizde* ***meta üretimi temeli üzerinde genel olarak kapitalizm egemen duruma geldi"*** , diyor. Bu, inatçı gerçeklerin gücüdür. Böyle olunca, ***"egemen"*** hale gelen bu kapitalizmin; proletaryanın ***"nüfusun çoğunluğunu"*** oluşturacağı, köylülüğün farklılaşmasının ***"sonuna kadar gelişe"*** **ceği**, *"kısaca proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişmenin gelişmesini engelleyen* ***tüm engellerden*** *kurtularak olgunlaşa"* cağı bir toplum yaratmadan bir sosyalist devrimi hiç de gerektirmeyeceğini önemle vurgulamak ve, madem kapitalizm egemen hale gelmiştir neden sosyalist devrim savunulmuyor? türünden itirazları göğüsleyebilmek için, en

gelişmiş kapitalist ülkelerde bile birarada bulunması güç bu koşulları ileri sürerek demokratik devrim saplantısını sağlama bağlamak bu çizginin pek akıllı teorisyenleri için çok önemliydi. Üretici güçler teorisine sarılmaları bundandı.

Bir ülke "yarı-feodal" kaldığı sürece o ülkede demokratik devrim bir zorunluluktur düşüncesine bağlılıkları bilinen TDKP yazarları, bir vesileyle de şunları yazmışlardı:

"Bir ülkede, ne zaman, ***gelişmiş sanayi kapitalizmine denk düşen****, feodalizmden arınmış* ***salt kapitalist*** *üretim ağır basarsa, ancak o zaman yarı-feodal olarak nitelendirilemez."* [4]

Yazarın altını çizerek önemini vurguladığı bu aşılması zor barajı ancak en gelişmiş kapitalist ülkeler aşabildiğine ve çağdaş dünyanın öteki tüm ülkeleri bu barajın berisinde, dolayısıyla "yarı-feodal" olarak "kaldıklarına" göre, bu ülkelerde demokratik devrim mutlak bir temele sahiptir, onlar için burjuva demokratik devrim mutlak bir zorunluluktur.

Bu bizi yeniden, TDKP'nin, Yöntem Sorunları'nı tartışırken (II.Bölüm) ifade ettiğimiz belirgin bir özelliğine, kendi "özgün" görüşlerini çağdaş dünyanın büyük bir bölümü için de geçerli sayma, hep genel formül ve önermelerle iş görme eğilimine götürüyor. O tartışmada bunun çok sayıda örneğini göstermiştik. Burada ise, feodalizm vurgusunda ifadesini bulan narodnik önyargılar ile sosyalist devrimin "maddi önkoşulları" nda ifadesini bulan üretici güçler teorisinin, demokratik devrimin mutlaklaştırılması hizmeti gören bu iki gerekçenin evrenselleştirilmesinin ek bazı örneklerini görelim.

Mahir Çayan'ın *Kesintisiz Devrim* broşürünün eleştirisinde, emperyalizmin bağımlı ülkelerdeki

sömürü mekanizmasına örnekler verildikten sonra, şu mutlak yargı ifade ediliyor: *"Emperyalizm varoldukça bu olgular da var olmaya devam edeceklerdir. Dolayısıyla da emperyalist sömürü devam ettikçe bu ülkeler, geri tarım ülkesi olma özelliklerini taşıyacaklardır. Emperyalizmin aşırı sömürüsünün çarkına tutulan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin bir türlü sanayileşmiş ülkeler haline gelememesinin nedeni bunlardır. Bütün bu durumlar, aynı zamanda feodal kalıntıların yaşamasıyla özdeşlik gösterir."* [5]

Emperyalizme bağımlılık sürdükçe bu ülkeler, yani **tüm bağımlı ülkeler** hep ***"geri tarım ülkesi"*** olma özellikleri taşıyacaklardır; dolayısıyla, anti-emperyalist anti-feodal demokratik devrim bu gibi ülkelerde **mutlak** bir temele sahiptir. Öte yandan, emperyalizmin aşırı sömürüsü, bu ülkelerin *"bir türlü sanayileşmiş ülkeler haline gelememesinin nedeni"* olduğuna, ve *"gelişmiş bir sanayi"* kurulmadan da sosyalist devrim gündeme gelemeyeceğine göre, bu da, bu gibi ülkelerde demokratik devrim için **ikinci bir mutlak temeldir**. Burada, narodnik saplantılar ile II.Enternasyonal dogmalarının nasıl birarada boy verdiklerini, içiçe geçip aynı sonucu, günümüz dünyasının çok büyük bir bölümü için mutlaklaştırılmış demokratik devrim fikrine yolaçtıklarını, bunun proleter devrim görüşünün önüne evrensel bir "Çin seddi" olarak örüldüğünü açıkça görüyoruz.

Merak edenler, benzer bir mutlaklaştırmanın bir başka örneğini görebilmek için İ.Kaypakkaya eleştirisine, İ.Kaypakkaya'nın, feodalizmin tasfiyesinin evrimci tarzda mümkün olduğu görüşüne *"açık kapı bırakarak"* işlediği günahın haşince sergilendiği bölüme bakabilirler. (*Parti Bayrağı*, sayı:9, s.67-68)

UDHD'nin teorik dayanaklarından somut içeriğine

ve bu içeriğin sınıfsal siyasal anlamına geçelim. Teorik dayanaklarıyla Narodnizm-Kautskizm karması bir oportünizmi ifade eden bu devrim anlayışı, içeriği ve siyasal sonuçlarıyla tipik küçük-burjuvadır.

Sözü fazla uzatmadan, bu içeriği oluşturan temel unsurları madde madde ve sırasıyla görelim.

1- "Kırlardan" başlıyoruz. *"Ulusal Demokratik Halk Devriminin özü ve temeli, köylülüğün anti-feodal toprak devrimi"* olduğuna göre, tarım programıyla başlamak en doğrusudur.

Kongre Belgeleri'nin "Toprak Devrimi Üzerine" karar bölümünde, şunlar gururla söyleniyor: *"Türkiye Devrimci Komünist Partisi'nin Tarım Programı, küçük-burjuva siyasi hareketlerinden farklı olarak, kırsal alanlardaki her türlü feodal kalıntıyı silip süpürmek ve yarı-feodal toprak ağalığı sistemini bir bütün olarak ortadan kaldırmak için mücadele eden bir* ***köylü devriminin programıdır****... Türkiye Devrimci Komünist Partisinin Tarım Programı, başlı başına olmasa bile başlıca bir '****köylü programı****'dır..."* (s.363, siyahlar bizim)

Kongreden üç ay önce, *P.Bayrağı*'nın 20.sayısında, konuyla ilgili temel bir yazının sonuç bölümünde ise, şunlar söyleniyor: *"Özetlersek; proletaryanın demokratik devrim sürecinde tarım programının esasını toprak ve özgürlük talebi, büyük feodal ve yarı-feodal toprakların tümüyle tasfiyesi hedefi oluşturur."* (s.68)

Söyleyeceklerimiz çok kısa olacak. Kırsal ilişkilerin esas itibariyle "feodal ve yarı-feodal" ilişkilerden oluştuğu, belli ölçülerde uç verse bile sınıf farklılaşmasının henüz yeterince yaşanmadığı, köylülüğün henüz modern sınıflara ayrışmayarak "kast-sınıf" olma özelliğini esas olarak koruduğu bir toplumda, marksist bir partinin tarım programı zorunlu olarak

temel unsurlarıyla **feodalizme karşı bir köylü-toprak devrimi** programı olabilir ancak. Böyle bir durumda köylülük **bir bütün olarak** devrimcidir ve burjuva demokratik devrimin sonuca bağlanmasında devrimci proletaryanın, "toprak ve özgürlük" istemi temelinde devrimci bir müttefiğidir.

Ama eğer bir toplumda genel kapitalist gelişme, kırsal kesimi de içine alarak, ağır ve sancılı işleyen bir evrimin sonucu da olsa, feodal ilişkilerin süreç içerisinde çözülüp dağılmasına, giderek çürüyüp yokolmasına, yerini esas olarak kapitalist ilişkilerin egemenliğine bırakmasına yolaçmışsa; köylülük içindeki sınıf farklılaşması hayli ilerlemişse, bir diğer ifadeyle köylülük eski "kast-sınıf" ya da "feodal" sınıf kategorisi olmaktan çıkmış ve kendi içinde modern sınıflaşmanın ifadesi bir bölünmeyi ve kutuplaşmayı yaşamışsa; feodal, yarı-feodal ilişkiler, kaldığı kadarıyla kırsal ilişkileri belirlemekten çok uzak, önemsiz ve dahası yöresel bazı kalıntılara dönüşmüşse, işte böyle bir toplumda toprak devrimine dayalı bir tarım programı, bir 'köylü programı' her türlü dayanaktan yoksundur. Gerici bir küçük-burjuva ütopyasıdır. Bir siyasal hareketin küçük-burjuva sınıf konumunun ve niteliğinin en şaşmaz göstergelerinden biridir. Kapitalizmin egemen olduğu ve kırsal ilişkileri de kapsadığı bir toplumda toprak dağıtımını savunmak, tarım proletaryasını ve proleterleşmekte olan yarı-köylüleri küçük mülk sahibi olma hayalleriyle sersemletmek ve oyalamak anlamına gelir ki, küçük-burjuva bakış açısının tipik bir yansımasıdır.

Bu bakış ve bunun üzerine oturan bir tarım programı, kır burjuvazisi ile kır proletaryası arasındaki temel sınıf çelişkisi ve çatışmasını gizler. Feodalizme ve emperyalizme karşı **"tüm köylülükle"** sürdürülecek

anti-feodal köylü toprak devrimi hayalleriyle modern sınıf ilişkilerinin küllenmesine hizmet eder. Kır proletaryasını ve diğer kır emekçi katmanlarını "zengin köylülüğün" , kır burjuvazisinin kuyruğuna ve yedeğine verir. Kır proletaryasını ve emekçi katmanlarını gündeme girmiş proleter devrim görevleri temelinde, sermayeye karşı sosyalizm mücadelesi temelinde eğiteceğine, anti-feodal demokratik görevler hayalleriyle oyalar. Bilinç netleşmesine değil, bulanıklığına yolaçar. Dolayısıyla, TDKP'nin tarım programı, marksist değil küçük-burjuva bir programdır. Kapitalist bir toplumda proleter sınıf bakış açısının değil, küçük burjuva bakış açısının ifadesidir. Sınıf ilişkilerini netleştiren ve sınıf mücadelesini geliştiren değil, ilişkileri karartan ve gizleyen, mücadeleyi yumuşatan bir programdır. Tarım proletaryası ile "zengin köylülük" -kır burjuvazisi- arasında, olmayan bir feodalizme karşı birlik adı altında, bir sınıf işbirliği programıdır.

Bütün bunlar kapitalist bir toplumda, narodnik önyargıların doğal ve kaçınılmaz olarak yarattığı sonuçlardır. Narodizmin kapitalist bir toplumda liberalizme dönüşmesi bundandır.

Şunu da ekleyelim. TDKP tarım programının yaşamla çeliştiğini hissetmiştir. "İnatçı gerçekler" bu alanda da hayli gedikler açmıştır. Örneğin, köylülük içindeki sınıf farklılaşması arada bir vurgulanır. Zengin köylülüğün esas olarak gericiliğin saflarına eğilim gösterdiği ve gericilikle birleştiği belirtilir. Ama bunlar *"feodalizme ve emperyalizme karşı ve tüm köylülükle birlikte"* temel önermesini hiç de etkilemez. Zengin köylülüğün gericileşmesi ve karşı-devrim kampına geçmesi olgusunun, **sınıf ilişkilerinin gelişme düzeyi ve gerçek niteliği açısından neyi ifade ettiği, ne anlama geldiği** üzerinde bir an bile düşünülmez. *"An-*

ti-feodal köylü toprak devrimi" düşüncesi sürdürülmekle kalınmaz, *"devrimin özü ve temeli"* ilan edilir. Böyle olunca, açılan "gedikler" yalnızca eklektizmi ifade eder. Ve hep vurguladığımız gibi eklektizm bir çözüm değildir, yalnızca "aldatıcı bir doygunluk verir", gerçekte ise her şeyi karmakarışık hale getirir.

2- Kırdan kente geçiyoruz. Kır için feodalizm vurgusu zengin köylülüğün devrimci ve müttefik ilan edilmesine yol açıyordu ise, kent için de "komprador kapitalizm" vurgusu milli burjuvazi için benzer bir sonuca, şartlı da olsa devrimci ve müttefik ilan edilmesine varıyor. Komprador kapitalizmin "milli" olmadığı ve gerçek bir sanayileşmeyi ifade etmediği vurgulandığı ölçüde, buna "milli ve gerçek bir sanayileşmenin temsilcisi" milli burjuvazinin olumlanması eşlik etmiştir TDKP'de. "Narodnik Önyargılar" alt başlığı altında özellikle olmak üzere, TDKP'nin milli kapitalizmi ve milli burjuvaziyi bu olumlamasına hayli örnekler vermiştik önceki bölümlerde. Burada artık sorunun siyasal sonuçları ve devrim anlayışı bakımından önemine değinilebilir.

TDKP Programının II.Bölümünde, UDHD'nin iktisadi ve toplumsal koşulları tanımlandıktan, devrimin burjuva niteliği ve *"özünde köylülüğün toprak devrimi"* olduğu bir kez daha vurgulandıktan, ve bunlara *"ulusal sanayi kapitalizminin esas olarak gelişmediği"* de eklendikten sonra, şunlar söyleniyor:

"Bu koşullarda ulusal burjuvazi belirli bir ölçüde ilerici bir rol oynar ve proletarya önderliğinde Ulusal Demokratik Halk Devrimi; genel olarak kapitalizmi değil emperyalizmin uzantısı niteliğindeki ve bu yüzden feodalizmle birlikte üretici güçlerin gelişmesinin önüne engel oluşturan komprador kapitalizmi tasfiyeyi amaçlar.

Çağımızda genel olarak her türlü kapitalizm zamanını doldurmuş olmakla birlikte, ülkemizin yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı gözönüne alındığında, emperyalizm ve feodalizmle bağları koparılmış bir ulusal kapitalizm geçici bir süre daha var olmaya devam edecektir." [6]

TDKP'nin "milli" ilan ettiği burjuvazi, toplumumuz içindeki gerçek konumuyla orta burjuvazidir. Büyük burjuvazi ve toprak sahiplerinin dışında yer almakla birlikte, temelinde iktisadi ve çıkar bağlarının olduğu yüzlerce bağla büyük burjuvaziye bağlı bulunan bir sınıftır. Sahibi bulunduğu orta büyüklükteki kapitalist işletmelerin büyük kısmı doğrudan ya da dolaylı olarak büyük kapitalist üretimin yan kolları durumundadır. Şöyle de diyebiliriz; TDKP'nin "milli kapitalizmi" aslında "komprador kapitalizmin" bir yan ürünü, eklentisi ve bir tamamlayıcısı durumundadır. Birincinin varlığı ikincisinin varlığına sımsıkı bağlıdır ve onunla perçinlenmiştir. Orta burjuvaziyle tekelci büyük burjuvazi arasındaki çelişki "milli" olanla gayrı-milli, yani "emperyalizmin uzantısı" olan arasındaki bir çelişki değil, basitçe, artık-değerin daha adil bölüşümüne dayalı bir çelişkidir. Bu ise onda tekellerin iktisadi ve siyasi egemenliğini sınırlama doğrultusunda belli bir eğilim yaratsa bile, artık-değerle geçinen sömürücü bir sınıf olduğu için, asıl çelişkisi işçi sınıfıyladır. Temel sınıf tutumu emek-sermaye çelişkisi tarafından belirlenir. Sermaye cephesi içinde ve emek cephesinin karşısındadır. Devrimci proletarya hareketinin karşısında, büyük-burjuvazinin ve gericiliğin yanındadır. Devrimci değil, karşı devrimcidir. Sömürüden alacağı payı artırmak gibi bir hayalle sömürü düzenini ve kapitalist mülkiyet ilişkilerini tehlikeye atmayacak kadar bilinçli olduğunu, Türkiye'nin yakın dönem olaylarıyla defa-

larca kanıtlamıştır. En kör gözlerin bile görebileceği bu kanıtlamadan dolayıdır ki, bir zamanlar bu sınıfın devrimciliğini program maddesi yapanlar, bu programı hala korusalar da, bir fırsatını bulup bu sınıfı karşı-devrimci ilan etmişlerdir.

TDKP'nin ilerici ilan ettiği, bununla da kalmayıp bu ilericiliği iktisadi bir temele oturttuğu -" ilerici milli kapitalizm" -, bunları yapmakla da yetinmeyip üstelik program maddesine dönüştürdüğü o ünlü "milli burjuvazi" nin durumu, kısaca budur.

Bu, TDKP'nin küçük-burjuva devrim anlayışının bir ikinci temel taşıdır. Siyasal sonuçları da doğal olarak burjuvazinin belli kesimlerinden medet umma temelinde yeşeren bir burjuva kuyrukçuluğudur.

TDKP'nin 12 Eylül sonrası izlediği kuyrukçu- tasfiyeci taktikler ve bir dönem kapıldığı DSP Solculuğu, bir rastlantı değildir. Teorik ve programatik temelin doğal bir yansımasıdır. Daha yıllar önce, Nisan 1978'de, H.Birliği ile bir başka polemikte, açıkça ve açık yüreklilikle şunlar söyleniyordu:

"CHP milli burjuvazinin partisidir" . "Bugün" , karşı-devrim kampındadır; *"o, yerini karşı-devrim kampı olarak seçtiği sürece devrimci mücadelenin doğrudan hedefidir."*

"Ama ilerde (örneğin emperyalizmle ülke arasındaki çelişkinin şiddetlenerek ön plana geçtiği bir dönemde) CHP'nin bugünkü konumu değişir ya da onun içinden milli devrimci özellikler taşıyan bir akım doğarsa, H.Birliği'nin hiç kuşkusu olmasın, onunla ilkeli bir ittifak yapmak için elimizden gelen çabayı harcayacağız." [7]

TDKP düşündüğü gibi de yaptı: Eylü 1980'e kadar CHP'yi çok haklı olarak faşizmin koltuk değneği ilan etti. Böylece sözünün ilk kısmını tuttu. Eylül

1980'den sonra, Çin Devrimi modelinin yarattığı bir beklenti olarak gerçi bir emperyalist işgal gerçekleşmedi ama, sermayenin bir iç askeri saldırısı yaşandı. Hakim sınıflar ile, TDKP teorisine göre milli burjuvazinin de içinde yer aldığı "halk" arasındaki "çelişki şiddetlendi." TDKP önderliği CHP'nin konumunun değiştiğini sandı ya da değişmesi gerektiğini düşündü. "Yeni Bir Arayış mı?" başlıklı bir çağrı yazısıyla, CHP'ye **burjuva demokrasisi temel hedefi** üzerinde **ittifak** çağrısı yaptı. Böylece yıllar öncesinden ve "HB'nin hiç kuşkusu olmasın" teminatıyla verdiği sözün ikinci kısmını da tutmuş oldu. Bu çağrıyla eş zamanlı olarak, CHP önderliği, askeri faşist cuntanın işini nasıl kolaylaştırabileceğini, yani devrimci hareketin kanlı tasfiyesini bir an önce başarıp da "siyaset alanı" na kendilerini yeniden davet edebilmelerinde generallere nasıl yardım edebileceğini tartışıyordu. TDKP önderliği programatik kaynaklı kuyrukçu hayalleriyle kalakaldı. Cunta işini önemli ölçüde tamamladı, bir kaç yıl sonra "siyaset sahnesi" ni yeniden açtı. DSP kuruldu ve bir zamanların "umut" taciri bu kez "demokrasi" ticareti bayrağını kaldırdı. TDKP önderliği bu kez, Ecevit DSP'sinin şahsında, CHP bünyesinden çıkmasını umut ettiği *"milli devrimci özellikler taşıyan bir akım"* ın nihayet doğduğunu sandı ve *"yöntem farklılıklarına rağmen demokrasi hedefi"* nde birlik ve ittifak çağrısında bulundu.

Ve yine yıllar önce verdiği söze sadık kalarak, *"ilkeli bir ittifak yapmak için"* elinden gelen çabayı harcadı. Ne var ki umut bağlanan DSP, değme gericilere taş çıkartacak kadar devrime düşmandı ve TDKP önderliği bir kez daha kendi kuyrukçu hayalleriyle kalakaldı. Fakat hala da "hata" sının belirli bir sınıf konu-

mundan kaynak" landığını, teorik-programatik bir temele sahip olduğunu kavrayabilmiş değil. TDKP tarafından "milli burjuvazi" nin temsilcisi ve sözcüsü ilan edilen Ecevit, toplumumuzun kapitalist gerçekleri ve temel sınıf ilişkileri konusunda TDKP'den bin kez daha açık bir bilince sahiptir ve onun gereklerine uygun davranmaktadır. Üstelik Ecevit bu bilince, bir burjuva aydını olarak, daha başından sahipti; 1960'ların ortasında "Ortanın Solu" bayrağını yükselttiğinde, bunun *"devrim ve komünizm tehlikesine"* karşı olduğunu açıklamıştı.

TDKP'in "milli burjuvazi" ve "milli kapitalizm" tezi konusunda söylenebilecek başka şeyler de var. Ama eleştirimizin tümü gözetildiğinde, bu kadarı yeterli. Dönem "Troçkizm" ya da "yarı-Troçkizm" ithamlarına dayalı gevezelikler dönemi olduğu için, bir şeyi daha hatırlatmak belki hem yararlı hem anlamlı olur.

Dış bir etkiyle Mao Zedung eleştirisi 1979 yılında gündeme girince, TDKP, devrim sonrasında "teşvik" şeklindeki "maocu sızıntı" hariç, genel olarak milli burjuvaziye ilişkin teori ve taktiklerini korudu. Böyle olunca bazı grupların "maocu" ithamlarıyla karşı karşıya kaldı ve bunlardan TİKB'yi şöyle cevapladı:

"Revizyonist hizipçiler ise, TİP'in açtığı yoldan ilerleyerek uluslararası marksist-leninist hareketin ardına gizlenip troçkizm kusuyorlardı. Onlara göre, milli burjuvazi, ittifak kurulabilecek bir sınıf değildir. Onlar, emperyalist ve feodal sömürü ve bağımlılık ilişkilerini tasfiye eden demokratik devrimin **kaçınılmaz** *olarak kapitalizmin gelişmesine yol açacağı gerçeğinin i radi çabayla önlenebileceğini sanıyorlar. Aşamaları reddederek bir çırpıda kapitalizmin yok edilmesi gerektiği görüşünü ileri sürüyor, bu yüzden milli burjuvaziyle it-*

tifakın mümkün olmadığını söylüyorlar."

"Milli burjuvaziyle ittifak mümkündür, çünkü o, emperyalizm ve feodalizmin baskısı altındadır, milli kapitalizmin serbestçe gelişmesi onun çıkarınadır..." [6]

Bu sözleri, TDKP'nin *"milli kapitalizmin serbestçe gelişmesine"* olan inancını ve UDHD'nin de bunun önünü açacağına dair zaten artık bilinen düşüncesini yeniden örneklemek için değil; *Ekim* çıktığından beri, "aşamalar reddediliyor" feveranı eşliğinde leninistlere yöneltilen "Troçkizm" suçlamasının tüm sahiplerini uyarmak için aktarmış bulunuyoruz.

Türkiye gibi bir ülkenin devrimci demokratına gerçek leninistler troçkist olarak görünür. Unutulmasın, 1917 Rusya'sının menşeviklerine ve bir süre için kamanevcilerine de gerçek marksistler blankist olarak görünmüşlerdi. Tam da aynı feveranla: Aşamalar atlanıyor !

3- TDKP'nin küçük-burjuva devrim anlayışının üçüncü temel unsuru ise, emek-sermaye çelişmesinin *"olgunlaşmamış tali bir çelişme"* sayılmasıdır. Kırda zengin köylülüğün, kentte milli burjuvazinin proletaryaya "müttefik" olabileceği tarihsel, toplumsal ve iktisadi koşullar varsayıldığına göre, emek-sermaye çelişmesinin olgunlaşmamış tali bir çelişme kabul edilmesinde anlaşılmaz bir yan yoktur. Dolayısıyla bu üçüncü unsur, bir bakıma ilk ikisinin sonucu, tamamlayıcısı, genelleştirilmiş biçimidir. Kısa sonuç şudur: TDKP'nin devrim görüşü, kırda kır burjuvazisiyle, kentte orta burjuvaziyle olan çelişme ve çatışmayı küllemekle kalmıyor, bir bütün olarak toplumumuzdaki temel sınıf ilişkisini ve çatışmasını, emek-sermaye çelişmesini, proletarya burjuvazi çatışmasını karartıyor. Onun devrim anlayışını küçük-burjuva olarak nitelerken, temel hareket nok-

tamız budur.

"Türkiye bugün demokratik devrim (Ulusal Demokratik Halk Devrimi) aşamasındadır. Bu devrime emperyalizm ve feodalizm ile ezilen halk kitleleri arasındaki temel çelişme (çelişmeler) üzerinde yükselmektedir."

Kongre Belgeleri'nin temel çelişme tanımı böyle (s.229). Yön-MDD'den miras bu temel çelişme görüşünü, emek-sermaye çelişmesinin olgunlaşmamış bir tali çelişki olduğu görüşü tamamlıyor. Yukarıdaki tanımın bir kaç satır altında bu bir kez daha ifade ediliyor; emperyalizm, komprador kapitalizm ve feodalizm "üçlü" sünün tasfiyesiyle, bunlar tarafından gelişmesi önlenen *"emek-sermaye çelişmesinin derinleşip, çözülmek üzere gündeme"* geleceği belirtiliyor.

Kapitalist bir toplumda temel sınıf ilişkisini ve çatışmasını, emek-sermaye çelişkisini ve çatışmasını, bir başka şeyle karartmak, bunu "tali" , "olgunlaşmamış" saymak, " ileriki bir safhaya" ertelemek, tüm bunlar küçük-burjuvazinin ara sınıf konumunun ifadesi ve yansımasıdırlar. Bunun *"halkla hakim sınıflar arasındaki temel çelişki ve çatışma"* gibi, görünürde kendisi de hayli devrimci bir savla yapılmış olması, sonucu değiştirmez. Zira bu kadarı bile, burjuvazinin belirli kesimlerini, kırda "zengin köylülüğü", kentte "milli burjuvaziyi" , küçük-burjuva teorisyenlerin o çok vurgun oldukları "halk" kavramı içine transfer etmeye, " halk cephesi" nin unsurları olarak görmeye yeter.

4- TDKP'nin küçük-burjuva devrim teorisinin dördüncü temel unsuru ise şudur:

"Genel olarak Çarlık Rusyası'nda kapitalizme karşı mücadele, sosyalist devrim mücadelesini içerdiği halde, feodalizmi yaşatan ve feodalizmle ittifak kuran ve

siyasi demokrasinin önüne engel haline gelen ***emperyalizm ve komprador kapitalizme karşı mücadele, sosyalist devrim mücadelesinin değil, demokratik devrim mücadelesinin muhtevası içindedir.*** *... feodalizmle birlikte, emperyalizm, komprador burjuvazi ve toprak ağaları kesin olarak tasfiye edilmeden, demokratik devrim süreci bitmez ve sosyalist devrim süreci başlamaz."* [9] (Siyahlar bizim)

Demek ki, "kapitalizme karşı demokratik devrim safsatası" TDKP'ye yabancı olmak bir yana, onun temel bir görüşüdür. Bunu hatırlatmak ve böylece küçük-burjuva devrim teorisinin temel unsurlarını bütünlemiş olmakla yetiniyoruz. Tartışmasını ise, daha yararlı olacağı ve tekrarı engelleyeceği inancıyla bir sonraki bölüme bırakıyoruz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SOSYALİZMİN KÜÇÜK-BURJUVA YORUMU (TDKP PROGRAMI)

Teorik temelden yoksunluğu ve ideolojik belirsizliği 1978 başında geride bırakan TDKP, bunu izleyen iki yıllık dönemde düzenli bir teorik yayın faaliyeti yürüttü. İlginç bir rastlantıyla 24 sayılık bu yayın faaliyetinin sona erdiği Şubat 1980 tarihi, aynı zamanda TDKP Programının kabul ve ilan ediliş tarihidir. TDKP Programı, bu iki yıllık çabanın ortaya çıkardığı sonuçların ve ulaşılan düzeyin bir ifadesidir. TDKP çizgisinin,tüm temel görüşlerinin, özü ve özetidir.

Eleştirimiz boyunca bu programa değişik vesilelerle değinildi. İçerdiği temel düşünceler tartışılan konuya bağlı olarak aktarıldı ya da hiç değilse kaynak gösterilerek anıldı. *Kongre Belgeleri*'nin aslında birer program gerekçesi niteliği taşıyan temel yazıları için de ge-

çerlidir bu.

Öte yandan, geniş bir özetini ilk bölümde verdiğimiz Mart 1978 Platformu, o zaman da belirtildiği gibi, dönemin güncel ulusal ve uluslararası sorunlarına ayrılan son iki bölümün çıkartılması, "kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı" ve "milli burjuvazi" ye ilişkin bir kaç uç maocu düşünceden arındırılması ve tek tük anlatım değişiklikleri dışında, TDKP Programının **kendisidir.**

Dolayısıyla TDKP Programını tanıtmaya kalkmak, yalnızca gereksiz bir yinelemeye girişmek olur. Doğal olarak bu, programın teorik temeli ve siyasal muhtevasının eleştirisi için de geçerlidir. Zira buraya kadar incelenmiş ve eleştirilmiş teorik-siyasal görüşler, zaten programın temelini ve temel içeriğini oluşturmaktadır.

Program bunlar üzerinde yükselmekte, aynı yöntem, anlayış ve teorik yanılgıların damgasını taşımaktadır.

Buna rağmen bu programı özellikle sınıf mantığı ve doğası bakımından kısaca irdelemek gereklidir. Fakat buna geçmeden önce ve bunu kolaylaştırmak üzere, iki temel sorunu daha ele almamız gerekiyor. Bunlar, küçük-burjuva sosyalizmi ile proleter sosyalizmi arasındaki temel teorik ve ilkesel ayrımın kendini en belirgin olarak ortaya koyduğu iki temel sorundur da.

I - Emperyalizme ve kapitalizme karşı demokratik devrim!

Kapitalizmin egemenliği ve sermaye iktidarı koşullarında bile emperyalizme karşı mücadeleyi burjuva demokratik devrim kapsamında görmek, salt "ulusal"

bir içerikle ele almak, Türkiye'de küçük-burjuva demokrasisinin değişik kesimlerinin ortak görüşüdür. Bu görüş ortaklığı kendini, bu aynı iktisadi ve toplumsal koşullarda, demokrasi mücadelesini burjuva demokratik devrim kapsamında görmek olarak da gösteriyor. Bu doğaldır; zira bu iki görüş birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

TDKP'nin küçük-burjuva devrim teorisinin temel unsurlarını sıralarken, bunlardan dördüncüsünün, *"emperyalizme ve komprador kapitalizme karşı mücadele, sosyalist devrim mücadelesinin değil, demokratik devrim mücadelesinin muhtevası içindedir"* tezinde ifade bulduğunu görmüştük. Başka vesilelerle hasımlarını "kapitalizme karşı demokratik devrim safsatası" ile suçlayan TDKP'nin böyle bir tezi savunması şaşırtıcı görünebilir. Fakat onun kendi teorik sistemi ve kavramları çerçevesinde düşünüldüğünde göründüğü kadar şaşırtıcı değil. Zira görmüş bulunduğumuz gibi, TDKP komprador kapitalizmi "gerçek" kapitalizm, "sanayi" kapitalizmi olarak görmez. Bu kapitalizm, ülkenin burjuva kapitalist gelişmesinin ifadesi olmak bir yana, TDKP'ye göre, tersine, onun engelidir. Emperyalizmin uzantısı olmakla kalmayan, içte de *"feodalizmi yaşatan ve feodalizmle ittifak kuran"* bu kapitalizmin tasfiyesi, toplumun burjuva gelişmesinin önünü açmak demektir. Emperyalizm, komprador tekelci kapitalizm ve feodalizm, *"Türkiye halkını sömürüp ezmekte ve* ***milli kapitalizmin gelişmesini önlemekte,*** *bu temelde bağımsızlık ve demokrasiyi ayaklar altına almaktadır...* ***Gelişme durumunda olan ve bu gelişmesi hakim emperyalist ve feodal ilişkiler tarafından engellenen kapitalist üreci güçlerdir."***

Sorun böyle konulunca, öngörülen devrim

aşamasına *"kapitalist üretici güçleri"* serbest bıraktırma işlevi yüklenince, *"emperyalizme ve komprador kapitalizme karşı mücadele, sosyalist devrim mücadelesinin değil, demokratik devrim mücadelesinin muhtevası içindedir"* tezi, kendi içinde belli bir tutarlı mantığa oturuyor demektir. Kendi içinde, **yani** bir kez daha "soyut şema" da, "teori" de, 1930'lar Çin'inden 1970'ler Türkiye'sine adapte edilmiş Çin Devrim modelinde.

Temel toplumsal ve siyasal sorunların çözüme bağlanmasında, somut tarihsel durumu, toplumsal ve iktisadi gerçekleri gözönünde bulundurmak, soyut kavramlardan değil de somut gerçeklerden hareket etmek, marksist diyalektiğin temel bir ilkesidir. Bu ilkeyi gözönünde bulundurmayanlar, sömürge ve bağımlı ülkelerin devrim sorunlarıyla ilgili olarak yüzyılın başında, o günün somut tarihsel ortamında, iktisadi, toplumsal ve siyasal koşullarında geçerli kavram ve tanımları, bu ülkelerin yaşadıkları tarihsel evrime, katettikleri iktisadi ve toplumsal gelişmeye, sınıf ilişkilerinde yaşadıkları köklü değişime rağmen, günümüz koşullarında tekrarlamaya kalkanlar, marksizmin devrimci diyalektiğini hiçe saymakla ve böylece teorik iflasa düşmekle kalmazlar, proletarya adına önerdikleri çözümlerle gerçekte burjuva demokratik konumların ötesine geçemezler.

Batıda kapitalizmin tekelci aşamaya geçtiği, ulusal gelişme ve ulusal devletin tarihsel rolünü tamamladığı ve tarihsel geçmişin malı haline geldiği bir dönemde, ulusal gelişme ve ulusal devlet sorunu, Doğu Avrupa'da çözülmek üzere gündemdeydi; Asya'da ve Afrika'da ise gündeme henüz yeni yeni giriyordu. Bu sonuncu grupta yer alan ülkeler feodal ve ataerkil ilişkilerin egemen olduğu geri tarım toplum-

larıydı. Kapitalist gelişmenin henüz şafağında idiler. Burjuva ulusal gelişmeleri, yalnızca egemen feodal ilişkiler ve onların siyasal ve kültürel üstyapısı tarafından değil, aynı zamanda, evrensel bir sömürgeci sisteme dönüşmüş bulunan ve bu ülkelerin feodal gerici güçleriyle ittifaka girerek, onları kendine bağlayarak bu ülkeleri köleleştiren emperyalizm tarafından engelleniyordu. Fakat öte yandan, sömürü ve yağmasını geliştirme çabası içerisinde, sermaye ihracı yoluyla bizzat emperyalizmin kendisi, bu ülkelerdeki geleneksel ilişkileri ve yapıyı çözüyor, kapitalist gelişmeyi uyarıyor, bu ülke halklarının tarımsal tecrit olmuşluklarını bozarak onları kapitalist gelişmenin girdabına sürüklüyordu. Bunun temel tarihsel sonucu, uluslaşma sürecinin oluşması, ulusal bilincin uyanması, emperyalizmin ulusal boyunduruğuna ve onun içteki iktisadi-toplumsal temeli feodal ilişkilere, ortaçağ güçlerine karşı güçlü bir burjuva demokratik kurtuluş hareketinin gelişmesi ve yayılması oldu. Bu, Batıda burjuva demokratik devrimler çağının geride kaldığı, tarihe karıştığı bir dönemde, doğuda burjuva demokratik devrimler döneminin başlaması demekti. 1913 tarihli bir yazısında uyanan Asya'yı değerlendiren Lenin, *"Rusya'daki 1905 Hareketi ardından demokratik devrim, Asya'nın tümüne, Türkiye'ye, İran'a, Çin'e yayıldı. Britanya Hindistanı'nda da mayalanma artıyor"* gözleminde bulunuyordu.

Genel olarak burjuva-demokratik hareket, her zaman ulusal bir öge, ulusal demokratik bir içerik taşır. Bu, Batıda feodal parçalanmışlığa karşı ulusun birliğini kurmak ve bunu "ulusal devlet" te cisimleştirmek şeklinde oldu. Doğu Avrupa'nın çok uluslu devletlerinin bünyesinde, ulusal bağımlılıktan kur-

tulmak ve kendi ulusal devletini kurmak hakkı ve isteminde ifadesini buldu. Gerek Batıda gerek Doğu Avrupa'da, ulusal sorun, feodal ilişkilerin ve onların temsilcisi ortaçağ güçlerinin tasfiyesi sürecinin, genel olarak burjuva demokratik devrimin bir parçasıydı.

Doğuda, sömürge ve bağımlı ülkelerde ise, burjuva demokratik devrimin ulusal yönünü, dışta emperyalizmin egemenliğinden içte feodal parçalanmışlıktan kurtulmak, ulusal bağımsızlığı elde etmek, ulusal birliği gerçekleştirmek, bağımsız bir ulusal devlet kurmak istemi oluşturmaktaydı. Yüzyılın başı bu tür ülkeler için, burjuva demokratik gelişme süreçleriyle ulusal uyanış ve bağımsızlık süreçlerinin içiçe geçerek yaşandığı bir dönemin başlangıcıydı. Ulusal demokratik bir muhteva taşıyan anti-emperyalist mücadele ile anti-feodal demokratik mücadele kopmaz bağlar içindeydi. Genel olarak burjuva demokratik kurtuluşun ve özel olarak ulusal kurtuluşun yolu, dışta emperyalizme karşı ulusal devrim ve içte feodalizme karşı toprak devrimi mücadelesinden geçmekteydi. Ulusal bağımsızlık, siyasal özgürlük ve toprak devrimi temel istemlerine dayalı bu mücadelenin temel toplumsal dayanağı, köylülüktü. Birer geri tarım toplumu olan bu ülkelerin nüfusunun çoğunluğunu oluşturan bu toplumsal tabaka, köylülük, emperyalist kölelikten ve feodal ilişkilerden en büyük acıyı çekiyordu.

Konumuzla ilgili kısa sonuç şudur: Sözü edilen tarihsel evrede, sömürge ve bağımlı ülkelerin o günkü iktisadi ve toplumsal koşullarında, emperyalizme karşı mücadele nesnel olarak burjuva demokratik bir içerik taşıyordu ve burjuva demokratik devrimin bir unsuruydu. Ulusal demokratik devrim proletarya önderliğinde bir işçi-köylü devrimi olarak başarıya

ulaşsa bile, emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin iktisadi varlığına el konulması, kısaca millileştirmeler, devrim bu sınırlar içinde kaldığı sürece, demokratik nitelikli tedbirler olmaktan öteye gidemezdi. Devrimin o aşamadaki genel toplumsal ve iktisadi muhtevası, toplumsal dayanakları, çeşitli sınıflar arasındaki ilişkinin durumu, bunun ortaya çıkardığı siyasal iktidarın niteliği vb. -tüm bunlar, devrimin bu ilk aşamasında daha ilerisine elvermezdi. Daha ilerisine geçmek, yarı yolda durmayarak yeni bir devrim sürecini başlatmak, burjuva demokratik devrimi sosyalist devrime dönüştürmek, burjuva ulusal kurtuluş aşamasından kesintisiz olarak sosyal kurtuluş aşamasına geçmek, ulusal siyasal bağımsızlığı elde etmekle yetinmeyerek kapitalist dünya sistemini yarmak, bütünüyle dışına çıkmakla olanaklı olabilirdi. Sürecin bu aşamasında uluslararası mali sermayeye karşı direniş sosyalist bir muhteva taşır ve proleter devrimin asli unsurlarındandır.

Leninizm geri ülke devrimlerine, burjuva-demokratik gelişme süreçleriyle karşı karşıya olan sömürge ve yarı-sömürge ülke devrimlerine bu teorik ve tarihsel perspektifle yaklaştı. Bu perspektifin bütün sonuçlarıyla gerçekleşmesi, söylemeye gerek yok, proletaryanın bu devrimlerde öngörülen rolü oynamasıyla olanaklıydı. Nesnel ya da öznel etkenlerin bir sonucu olarak proletaryanın kendi rolünü oynayamaması koşullarında, burjuvazi bu devrimlerde etkin olacak, toplumsal ve iktisadi içeriğini güdükleştirecek, sınıf doğası gereği feodallerle uzlaşarak toprak devrimine ve siyasal özgürlüğe karşı duracak, emperyalizmle uzlaşarak sınırlı bir siyasal bağımsızlığın elde edilmesiyle burjuva demokratik hareketi sona erdirecekti. Bir çok ülkede ve bu arada Türkiye'de böyle oldu.

Tarihsel sürecin yaşanışındaki büyük çeşitlilikler, farklılıklar ve özgünlükler ne olursa olsun, dünün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerinin, bugün dünle kıyaslanmayacak ilerlemeler ve değişmeler yaşadığı nesnel tarihsel bir gerçektir. Bu gelişme biçimlerinin birilerinin kafasındaki soyut şemalara, önyargılara uymaması, nesnel olarak yaşanmış oldukları gerçeğini bir nebze olsun değiştirmez. Yüzyıllık bir zaman kesiti içinde, bu ülkelerin yaşadığı iktisadi, toplumsal ve siyasal süreçlere, geride bıraktıkları gelişme evrelerine rağmen, bugün artık bu ülkelerin herbirindeki yeni iktisadi ve toplumsal koşulları somut olarak incelemek ve içinde bulundukları devrim aşamasını, karşı karşıya bulundukları devrim görevlerinin muhtevasını ve niteliğini buna göre saptamak ve tanımlamak yerine, dünün koşulları için ortaya konmuş çözüm ve tanımları tekrarlayanlar, marksizmin devrimci yönteminden ve teorisinin devrimci ruhundan bütünüyle kopmuşlardır.

Emperyalizme, uluslararası mali sermayeye karşı mücadelenin her evredeki somut tarihsel anlamına, toplumsal ve iktisadi muhtevasına bakmadan, her durumda salt "demokratik" ya da "ulusal" olarak tanımlamak, böyle görüp bu şekilde ele almak, burjuva demokratik bir önyargıdır. Kapitalist bir ülkede milliyetçi-liberal bir platformun ifadesidir. 1960'larda Yön Hareketinin platformu buydu. Kendine Milli Kurtuluş Savaşı'nı tamamlama misyonu yüklemesi nedensiz değildi. Yön'ün ideolojik uzantısı durumundaki MDD Hareketinin İkinci Milli Kurtuluş Savaşı şiarı atması da aynı şekilde nedensiz değildi. Milli kurtuluş, burjuva kurtuluştur. Her ikisi de burjuva milliyetçi konumda olan bu akımların, kapitalist bir ülkede, kendilerine burjuva ve ulusal gelişmenin

artık tali plana düşmüş sorunları ve görevlerini esas almaları, emperyalizme, uluslararası mali sermayeye karşı mücadeleyi burjuva-ulusal gelişmenin ihtiyaçları çerçevesinde değerlendirmeleri doğaldır. Ama marksistler için, işçi sınıfının bilinçli temsilcileri için, burjuva ve ulusal gelişme sürecini esas olarak tamamlamış bir toplum, somut olarak Türkiye, neden hala burjuva demokratik devrim aşamasında bulunsun ve böyle bir ülkede, "emperyalizme ve komprador kapitalizme karşı mücadele" neden hala burjuva demokratik bir muhteva taşısın? Böyle düşünebilenler, kendilerine marksist deseler bile, gerçekte Yön ve MDD Hareketlerinin küçük-burjuva milliyetçi yankılarından öte bir şey değildirler.

Emperyalizme karşı mücadele farklı toplumsal ve iktisadi koşullarda farklı bir anlam ve muhteva taşır. Feodal, yarı-feodal bir toplumda, içte feodalizmden kurtuluş, dışta emperyalizmden kurtuluşla çakışır; ikisi bir arada toplumun burjuva ulusal gelişmesinin, ulusal kurtuluşun, burjuva demokratik kurtuluşunun ifadesi olur. Yüzyılın başında ve kaba bir dönemlemeyle ilk yarısı boyunca, sömürge ve yarısömürge ülkeler bu süreçlerle, ulusal kurtuluş, burjuva kurtuluş süreçleriyle yüzyüze idiler. Oysa kapitalist bir toplumda durum tümüyle farklıdır. Artık sözkonusu olan sermayenin egemenliğinden kurtuluştur, sosyal kurtuluştur. İçte sermaye egemenliğine karşı mücadele, dışta onun uluslararası dayanaklarına, bir parçası olduğu uluslararası mali sermayeye karşı mücadeleyle birleşmiştir; dünya sermaye cephesini yarmak ve dışına çıkmakta ifadesini bulan bir proleter devrim mücadelesidir. Anti-kapitalist sosyalist bir muhteva taşır. Birinci tarihsel durumda sözkonusu olan "ulusun" emperyalizmden ve feoda-

lizmden kurtuluş mücadelesiyken, ikinci tarihsel durumda artık sözkonusu olan proletaryanın ve tüm çalışan ve sömürülen emekçi yığınların uluslararası ve yerli sermaye egemenliğinden kurtuluş mücadelesidir.

TDKP *Kongre Belgeleri* bir vesileyle **bugünün Türkiye'si için** önerdiği UDHD'yi şöyle tanımlıyor: *"UDHD, burjuva bir karakter taşır ve ancak ulusal kurtuluş (emperyalizmden ve feodalizmden kurtuluş) sorununu çözümleyebilir"* (s.362)

Soyut olarak doğru olan bu tanım, çağdaş Türkiye için devrim programı haline getirildiğinde, Yön ve MDD Hareketinin burjuva demokratik bir yankısına dönüşür. Türkiye'de hala gündemde olanın ulusal kurtuluş, *"emperyalizmden ve feodalizmden kurtuluş"* , yani sözün kısası, **burjuva kurtuluş** olduğunu savunanlar burjuva sınıf ilişkilerini, burjuva toplumumuzdaki temel sınıf çatışmasını örtmeye çalışan liberaller olabilir ancak.

Son olarak şunu da belirtelim. TDKP'nin, "gerçek bir sanayi kapitalizmi" olarak görmediği için, sosyalist devrimin değil demokratik devrimin muhtevası içinde ele aldığı "uluslararası mali sermayenin uzantısı kapitalizm" , mali sermaye çağının tek gerçek kapitalizmidir. Mali sermayenin dünya egemenliği çağında, kapitalizmin uluslararası bir iktisadi sisteme dönüştüğü bir çağda, "milli kapitalizm" gerici bir küçük-burjuva ütopyasıdır. Bugünün Türkiye'sinde **egemen olan** uluslararası mali sermayenin "uzantısı" kapitalizme karşı devrim, gerçek ve katıksız bir proleter devrimidir. Bunu anlayamayan emperyalizm ve proleter devrimler çağından hiç bir şey anlayamamıştır.

2- İşçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü

Her devrimin temel sorunu siyasal iktidar sorunu olduğuna göre, bu temel sorunda **açık ve net** bir tutum, her devrimci siyasal çizgi için, her devrimci program için kesin bir zorunluluktur. Devrim ve iktidar sorunları hakkında sayfalar dolusu yazılar yazmış TDKP'nin, bu temel sorunda bulanıklık ve kargaşa içinde olması garip bir durumdur. Bu garip çelişkinin, bu karışıklığın, bir kez daha soyut şemalar ile inatçı gerçekler arasındaki çatışmadan doğduğunu, ikincinin birinciye olan inancı sarsması sonucu olduğunu belirtelim.

İşçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü, TDKP'nin, Ulusal Demokratik Halk Devrimi için öngördüğü siyasal üstyapı, siyasal iktidardır. Bu kavramın ele alınışı üzerinde durmak ayrı bir önem taşımaktadır. TDKP'nin bu kavramı ele alışı, ona yüklediği tarihsel ve sınıfsal anlam, buna ilişkin tanımlar, yalnızca kaba eklektizmini değil, küçükburjuva siyasal sınıf konumunu da en net şekilde ortaya koymaktadır. Özellikle programının sınıf niteliğini ve doğasını çözümlemede, anlamada ve tanımlamada anahtar sorunlardan biridir bu kavram.

TDKP'de bu kavramın tarihsel anlamı, sınıfsal ve siyasal niteliği net değildir. Kendi terimsel ifadesi içinde bile aslında yeterince açık olan **"işçilerin ve köylülerin"** ile **"devrimci demokratik"** ibarelerini taşıyan bir kavram için böyle bir iddiada bulunmamız şaşırtıcı görünebilir. Ama şaşılması gereken bizim iddiamız değil, TDKP'nin kavrayış bulanıklığıdır.

P.Bayrağı 1.sayıda yayınlanan 1978 Platformunda, UDHD'nin ortaya çıkaracağı siyasal iktidara ilişkin

şu tanım var: *"Demokratik halk diktatörlüğü"* *, ..., *proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimini teşkil eden bütün halk sınıf ve tabakalarının komprador tekelci burjuvazi, toprak ağaları ve onların uşakları üzerindeki birleşik diktatörlüğüdür."* (s.20)

Demek oluyor ki, demokratik halk diktatörlüğü, hem UDHD'ye katılan *"bütün halk sınıf ve tabakalarının ... Birleşik diktatörlüğüdür"* , ve hem de, buna rağmen, *"proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimi"* dir. Yani, **özünde** proletarya diktatörlüğüdür! Aynı Platformda UDHD'nin temel sınıf güçleri olarak işçi sınıfı, köylülük, şehir küçük-burjuvazisi sayılıyor ve bunlara, belli koşullar altında kaydıyla, milli burjuvazi ekleniyor. TDKP Platformu, milli burjuvaziyi içermese bile, tüm öteki sınıfların **özünde** burjuva demokratik bir iktidardan başka bir şey olamayacak birleşik diktatörlüğünü, proletaryanın sosyalist diktatörlüğü ile bir tutabiliyor, onun "özgül bir biçimi" sayabiliyor. Bu, bir çok başka temel marksist kavram gibi, marksist proletarya diktatörlüğü kavramının küçük-burjuva bir deformasyonudur. Küçük-burjuva sosyalizminin bilimsel sosyalizmin temel kavramlarını kendi teorik kavrayışına, sınıf konumuna ve karakterine göre ele alışına, iktidar sorunu gibi temel ve hayati bir sorunda, çarpıcı bir örnektir. Şimdilik bunu hatırlatmakla yetiniyor, TDKP'nin zaman içinde bu aynı kavramla ilgili öteki bazı tanımlarına geçiyoruz.

* Henüz ateşli bir maocu olduğu ve Mao Zedung' u marksizmin beş klasiğinden biri olarak değerlendirdiği bir dönemde, TDKP, maocu terminolojiye uygun olarak, daha sonra *İki Taktik*' ten alacağı işçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü terimi yerine "demokratik halk diktatörlüğü" nü kullanıyordu. 1978 Platformunda bu ikinci terimin kullanıldığı her yer, Programda birincisiyle değiştirilmiş.

P.Bayrağı'nın 3.sayısında TİKP Programının Eleştirisi yazısının, *"demokratik halk devrimi ve demokratik halk diktatörlüğü"* ne ilişkin kısmında, milli burjuvaziyi **her şart altında** demokratik halk iktidarını paylaşan sınıf olarak ele alan görüş eleştiriliyor. Fakat milli burjuvazinin iktidara katılması **ilke olarak** reddedilmiyor. Onun ancak mücadeleye belirli şartlarda katılabileceği ve yine ancak *"bu belirli şartlarda devrimin itici güçleriyle birlikte iktidara ortak olabile"* ceği belirtiliyor. (s.13-16) Bu iktidar ortaklığının o aynı "birleşik diktatörlük" te ifade bulacağını eklemeye gerek bile yok.

Mao eleştirisi sonrasına geçiyoruz. *P.Bayrağı*'nın 17.sayısında yer alan ve "Marksist-Leninist Proletarya Diktatörlüğü Öğretisi" konusunda "Mao Zedung Düşüncesi" ni eleştiren yazı, konuya ilişkin ve "maocu sızıntı" ların da sözde ayıklandığı temel bir yazı durumunda. Bu yazı bu konudaki kargaşalığın aynı sayfalara, hatta aynı satırlara sığdırılabildiği yeni bir kafa karışıklığı örneğidir.

Örneğin şöyle denmektedir: *"Proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü, proletarya diktatörlüğünün unsurlarını içerir ve burjuva demokratik devrimin bittiği yerde, kesintisiz olarak proleter sosyalist devrime geçiş süreci, sosyalizmin inşa süreci içinde gelişecek ve demokratik diktatörlüğün sosyalist bir diktatörlüğe dönüşümünü belirleyecek bu unsurlar, bu diktatörlüğün* ***özünü*** *teşkil eder."* (s.14)

Son ifadedeki vurgu yazarın kendisine aittir. Sözü edilen "unsurlar" ın esasını burjuva devriminde proletaryanın hegemonyası fikri oluşturmaktadır. Bu fikir, proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün proletarya diktatörlüğünün *"özgül*

bir biçimi" olduğuna, *"sosyalist unsurların"* bu diktatörlüğün ***"özünü teşkil ettiği"*** ne bir kanıt olarak sunuluyor. Gösterilen gerekçe, yürütülen mantık öylesine gülünç ve saçmadır ki, bu aynı gerekçe ve mantıkla burjuva demokratik devrim de pekala özünde bir proleter devrim ilan edilebilir. Burjuva devrimin kendisi de aynı sosyalist unsurları içermez mi? Proletarya bu devrime önderlik etmekle kalmaz, Rus burjuva devriminin de kanıtladığı gibi, devrime kendi **proleter** mücadele yöntemlerinin damgasını vurur. Tıpkı 1793 Devrimine Parisli "baldırıçıplaklar" ın kendi **"avam"** damgalarını vurmaları gibi. Ama bundan kalkarak, burjuva demokratik devrim ile sosyalist devrim, proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü ile proletaryanın sosyalist diktatörlüğü arasındaki tarihsel, toplumsal ve mantıksal ayrımı unutmak, bunları birbirine karıştırmak, birini diğerinin özgül biçimi ilan etmek teorik kargaşanın, daha doğrusu iflasın bir ifadesidir. Ve kuşkusuz bu, küçük-burjuvazinin ara bir sınıf olarak, ayrım çizgilerini silmeye, hiç değilse karartmaya dönük o bilinen eğiliminin yansıması olabilir ancak.

Fakat kargaşa bununla bitmiyor. Aynı yazının 12. sayfasında, bu kez iki diktatörlük arasında açık bir ayrım yapılıyor: *"Yarı-sömürge yarı-feodal bir toplumda"* , proletaryanın, *"anti-kapitalist **sosyalist** bir diktatörlük değil"* , *"başta işçiler ve köylüler olmak üzere tüm emekçi halkın egemen olmasını sağlayacak işçi-köylü (özü itibariyle köylü) devrimine dayanan anti-emperyalist anti-feodal **demokratik** bir diktatörlüğü"* hedefleyebileceği belirtiliyor. "Sosyalist" ve "demokratik" kelimelerinin altı yine yazar tarafından çizilmiş. Tarihsel konumları, sınıfsal özleri,

siyasal nitelikleri, iktisadi ve toplumsal işlevleriyle birbirinden bütünüyle **farklı** iki diktatörlük biçimidir bunlar. Bu nedenle ne biri diğerinin "özgül bir biçimi" ne de öteki berikinin "özü" olabilir. Yapılmış görünen açık ayrım bile yine de bir iç karışıklığı içeriyor. *"Anti-emperyalist anti-feodal* ***demokratik*** *bir diktatörlük"* **tüm** köylülüğü ve küçük-burjuvaziyi kapsar. Böyle olunca onu *"tüm emekçi halkın egemenliği"* olarak tanımlamak ve *"tüm sömürücü sınıfların"* dışlandığı bir diktatörlük olarak tanımlamak (s.15), ya "sömürücü sınıf" kavramını dar ele almak, ya da küçük-burjuvazinin ve köylülüğün bir kesiminin de sömürücü olduğu gerçeğini unutmaktır.

Daha önce de hatırlatıldığı gibi, bu yazı bir Mao eleştirisidir ve sözümona "Mao Zedung Düşüncesi" ile TDKP çizgisi arasına sınır çekmeyi amaçlıyor. Çizilen bu sınırın özünde, 3.sayıda ve o zaman bizzat **Mao'ya dayanılarak** TİKP Programı ile araya çizilen sınırın çok ötesine geçmediğini belirtelim. Yine belli koşullar kaydıyla milli burjuvazinin de devrime katılabileceği ve *"bu süreç içinde proletarya, köylülük, şehir küçük-burjuvazisi ve milli burjuvazi ittifakına dayanan, proletaryanın egemen rol oynadığı ve yine demokratik halk cumhuriyeti sınıflamasına giren devrimci demokratik diktatörlükler ortaya çıkabile"* ceği (s.15), bunun ilke olarak reddedilmeyeceği (s.16), fakat bunun proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü olarak görülmemesi gerektiği (s.16) söyleniyor. Mao ile ayrım bu noktada çiziliyor. Mao'nun milli burjuvazinin de dahil olduğu "4 sınıfın" iktidarını genelleştirip mutlaklaştırdığı belirtildikten sonra, şöyle devam ediliyor: *"Bu devlet, proletaryanın demokratik devrim için önerdiği* ***proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimini oluşturan*** *ve*

bağrında proletarya diktatörlüğünün unsurlarını taşıyan işçi-köylü ittifakı ve işçi-köylü sovyetleri temeli üzerinde kurulmuş ve ***sömürücü sınıfları siyasi iktidarın dışında tutan proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden*** *daha geri bir devlet biçimidir."* (s.17, siyahlar bizim)

Dolayısıyla "özgül biçim" teorisi, sosyalist ve demokratik diktatörlükler arasında bir vesileyle yapılan ilkesel ayrıma rağmen, sürüyor. Öte yandan, burjuva devrimi döneminde feodalizme karşı bir bütün olarak mücadele eden proletaryanın müttefiği "köylülük" ün kendi içinde uzlaşmaz ögeleri barındırdığı ve onun bir kesiminin düpedüz sömürücü olduğu gerçeği de bir kez daha gözden kaçırılıyor. Milli burjuvazinin dışta tutulmasıyla "halk" ın sömürücülerden arındırıldığı sanılıyor. Burjuva devrim sürecinin devrimci köylülüğünün, çelişkili yapısıyla, burjuva ve kapitalist ilişkilerin temsilcisi olduğu, halkçılığa özgü o saflıkla unutuluyor.

"Özgül biçim" teorisi, proletarya diktatörlüğü kavramının bu küçük-burjuva halkçı yorumu, *Kongre Belgeleri*'ne de hakim. Örneğin "Mao Zedung Düşüncesi Üzerine" karar metninde, bu diktatörlüğün *"yeni demokratik devrimin üstyapısı"* olduğu ve *"özünde proletarya diktatörlüğüne denk düş"* tüğü söyleniyor. (s.378) "Toprak Devrimi Üzerine" karar metninde ise, bu diktatörlüğün proletarya diktatörlüğünün "özgül bir biçimi" olduğu yinelendikten sonra, bu kez proletaryanın bu diktatörlük altında ***"siyasi demokrasiyi*** *en tam ve en geniş bir biçimde gerçekleştirerek proletarya diktatörlüğüne geçişin koşullarını yaratacağı"* söylenerek (s.366), karışıklığa yeni bir öge ekleniyor. Siyasi demokrasi,

burjuva demokrasisidir. *"En tam ve en geniş biçimi"* onun kapitalizmin sınırları çerçevesinde en devrimci biçimi olan küçük-burjuva demokratik bir cumhuriyetten başka bir şey değildir. Dolayısıyla bu düşünceyi *"özgül biçim"* teorisi ve *"özünde proletarya diktatörlüğüne denk düşen"* tanımı eşliğinde, onunla içiçe savunmak, tam bir şaşkınlıktır. En tam ve en geniş biçimiyle bile siyasal demokrasiyi sosyalist demokrasiden, burjuva demokrasisini proleter demokrasiden, tarihsel anlamları, sınıf muhtevaları, toplumsal ve iktisadi koşulları ve amaçları bakımından zıt iki tarihsel dönem ayırır. Birinin diğerine tarihsel dönüşümü, tarihsel zaman ve kesintisiz devrim espirisi içinde ne denli hızlı ve ne denli kolay olursa olsun, bu **tarihsel ve ilkesel** ayrım kaybolmaz. Bu ayrımı gözden kaçıranlar, burjuva devrimiyle sosyalist devrim, devrimin birinci aşamasıyla ikinci aşaması arasındaki farkı, birinden diğerine geçişin sorunlarını, farklı sınıf güçlerini, ve farklı iktisadi, toplumsal ve siyasal amaçlarını gözden kaçırmış, hepten unutmuşlar demektir. Bir kez daha, küçük-burjuva sosyalizminin temel yanılgısı !

Ve nihayet, *Ekim* okurlarının artık yakından bildikleri, *D.Sesi*, sayı:12'deki "Yeni Bir 'Arayış' mı?" yazısına geliyoruz. 12 Eylül'den hemen sonra yayına başlayan *D.Sesi*'nin ilk 13 sayısının, TDKP "teorisyenleri" nin ortak yönetiminde çıktığını burada önemle belirtmemiz gerekiyor. İncelemiş bulunduğumuz tüm temel belgelerde, **proletarya diktatörlüğünün** özgül bir biçimi, özünde **proleter demokrasiye** denk düşen bir iktidar olarak tanımlanan, devrimci-demokratik diktatörlük, bu belgenin genel reformist ve kuyrukçu içeriğine uygun olarak, **burjuva demokrasisinin** bir biçimi haline giriyor. Dahası

"siyasal demokrasinin en tam ve en geniş biçimi olarak" bile değil, basbayağı, *"Avrupa'daki gibi bir burjuva demokrasisi"* olarak.

Özetini birlikte okuyalım:

"... Demokrasiye ihtiyacımız var. Ve sınıf karakteri olmayan demokrasi olmaz. Bu karakter itibariyle Avrupa'daki gibi bir burjuva demokrasisi olacaktır... Bu, komünizm değildir, proleter demokrasi de olmayacaktır. Avrupa'da burjuva demokrasisi çağını doldurdu, orada 'Arayış'ın tespit ettiği sancılar, sosyalizmin sancılarıdır. Ama Türkiye'de hala gerekli olan burjuva demokrasisidir. Burjuvazili ya da burjuvazisiz ama burjuva karakteriyle bir demokrasiye ülkemiz mutlaka ulaşacaktır."

Bu demokrasiye *"esas olarak"* işçilerin ve köylülerin devrimci atılımıyla ulaşılacaktır. Milli burjuvazinin temsilcisi olarak, *"'Arayış'ın yapması gereken"* işçi-köylü ittifakı *"oluşumu içinde yer almaktır"* .

"Burjuva demokrasisinde, isterse halk demokrasisi biçiminde olsun belirli bir sınırın ötesinde uyum mümkün değildir. Ve bu sınır 'Arayış'ın uzlaşmasını özlediği burjuvazi-proletarya çelişmesinin başladığı yerden geçer. Uyum ortak düşmanlara, emperyalizme, komprador kapitalizme ve feodalizme karşı ortak çıkarlar çerçevesinde sağlanabilir ve sağlanmalıdır. Onun ötesinde 'çok seslilik' burjuva demokrasisinde kaçınılmazdır. ... Uzlaşma da, demokrasi mücadelesinde işçiler, köylüler, esnaf, küçük ve orta tüccar ve sanayiciler arasında anti-emperyalist, anti-feodal bir uzlaşma olarak kabul edilebilir, edilmelidir."

Bu kaba reformist ve kuyrukçu tirad Ecevit'e geçmiş konusunda "özeleştiri" yapmak çağrısıyla sürüyor.

Böylece, Mart 1978 Platformunda dört sınıfın bir-

leşik diktatörlüğü ile açılan perde, Mart 1981 yılında yine dört sınıfın (dördüncüsü, *"orta tüccar ve sanayiciler"* , yani milli burjuvazi !) birleşik iktidarı düşüncesiyle kapanıyor. Nedir ki arada temelli bir fark var. Devrimin yükseliş döneminde küçük-burjuva keskinliği ile, **proletarya diktatörlüğünün** bir biçimi olarak sunulan işçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü, karşı-devrim döneminde, bu kez küçük-burjuva teslimiyetin bir ifadesi olarak, **burjuva demokrasisinin** kendisine dönüşüyor. *"Burjuva demokrasisi, isterse halk demokrasisi biçiminde olsun"* ! İşte, keskinlikten teslimiyete geçişin özeti.

Yıllar sonra *DSP Broşürü* ile ulaşılan derinlik ise, artık herkesin malumudur. (Günümüzdeki kavrayışa gelince, *"Demokrasi" Dünyası*'nı hatırlatmakla yetiniyoruz.)

*

Proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü, Lenin'in, 1905 Devrimi döneminde, özellikle *İki Taktik* isimli eserinde geliştirdiği bir kavramdır. Bu kavram, burjuva demokratik devrim, bu devrimde proletaryanın önderliği, bu önderlik altında işçi-köylü ittifakının gerçekleştirilmesi, ve burjuvazi tecrit edilerek burjuva devriminin her bakımdan en ileri sonuçlarına vardırılması düşüncelerine sıkı sıkıya bağlıdır. Mao'nun yüzeysel ama öte yandan inkarcı eleştirisinin ardından, demokratik devrime ilişkin dayanaklarını ve terimlerini, bu kez Lenin'den ve özellikle *İki Taktik*'ten almaya girişen bir kısım gruplar, Lenin'in çözümlemelerindeki bütünlüğü bozarak, sınır tanımaz bir keyfilikle onu kendi burjuva demokrat ve popülist önyargılarına alet etmeye çabalamışlardır.

Bu nedenle, proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü kavramının, Lenin'in burjuva-demokratik devrime ilişkin çözümlemelerindeki yerini, tarihsel anlamını ve sınırlarını, toplumsal karakterini, siyasal niteliğini, işlevini vb., kısaca, ve önemli ölçüde Lenin'in kendi dolaysız tanıklığına başvurarak özetlemek yararlı olacaktır.

İki Taktik isimli eserinin "Sonsöz" bölümünde Lenin şunları yazıyor:

"Gerçekten de, marksist açıdan devrim nedir? Yeni üretim ilişkilerine uygun düşmeyen ve bu ilişkilerin iflasına yol açtığı eskimiş siyasal üstyapının, belli bir anda, zor yoluyla yıkılmasıdır. ***Otokrasi ile kapitalist Rusya'nın tüm yapısı arasındaki çelişki*** *ve* ***Rusya'nın burjuva demokratik gelişmesinin bütün gereksinmeleri****, bu çelişkinin yapay bir biçimde uzun bir dönem sürdürülmüş olması yüzünden, şimdi çok şiddetli bir biçimde, onun yıkılmasına yolaçmış bulunmaktadır."* (s.153, 5.baskı, siyahlar bizim)

"Otokrasi ile ***kapitalist Rusya'nın tüm yapısı*** *arasındaki çelişki"* . Bu nesnel olgu, Çarlık Rusyası'nda gündemde olan devrimin **burjuva** toplumsal ve iktisadi öze sahip bir burjuva demokratik devrim olduğu düşüncesinin temelidir. Çarlık Rusyası'na ilişkin somut tanım ve çözümlemeleri bugünün Türkiye'sine olur olmaz uyarlamaya kalkanların bu temel gerçeği unutmaları kendileri payına acınası bir durumdur. Rusya'da burjuva demokratik devrim nesnel ve zorunlu olarak kapitalist gelişmenin ve bir bütün olarak Rusya'nın burjuva demokratik gelişmesinin önündeki engellere yönelmiştir. Devrimin bu aşamasında yerine getirilmesi gereken nesnel görevler, **burjuva toplumun** engelsiz gelişmesi için normal

koşulların yaratılmasıdır. Lenin'in, konuya ilişkin tüm yazılarında ve her vesileyle belirttiği gibi, bu devrim, *"eski düzene karşı, otokrasiye karşı, feodalizm ve serflik sistemine karşı"* yönelmiştir. Rus otokrasisi basit bir siyasal biçim değildi. Rusya'da egemen bulunan feodal toprak soylularının **sınıf iktidarının** somut biçimi, Rusya'daki tüm **kapitalizm öncesi ilişkilerin**, serfliğin, ortaçağ gericiliğinin simgesi ve temel dayanağıydı. Böyle olduğu içindir ki, Şubat 1917 devrimiyle yıkıldığında, Lenin bunu, *Nisan Tezleri*'nde, *"başında Nikola Romanov'un bulunduğu feodal toprak soyluları"* nın iktidarı kaybedişi, iktidarın yeni bir sınıfa, burjuvaziye geçişi olarak değerlendirmiş, *"burjuva devrimi ya da burjuva demokratik devrim, Rusya'da, bu bakımdan **tamamlanmıştır**"* demişti.

Devrimin darbeleri otokratik üstyapıyı, feodal toprak soylularının iktidarını sarstığına göre, 1905 Rusyası'nda, devrimin temel güncel sorunlarından biri, *"yeni üstyapıyı **hangi** sınıfın kuracağı ve **nasıl** kuracağını belirlemektir."* (Lenin, aynı yer). Lenin'in eseri bir bütün olarak bu soruna da bir cevap mahiyetindedir. Burjuvazi otokrasiyle sefil pazarlıklara girişerek devrime ihanet içinde, devrimi Hipov'vari bir anayasal rejimle sona erdirmek gayreti içinde olduğuna ve; devrim ancak proletaryanın devrimci girişkenliğini göstermesi, devrimin önderliğini ele alması ve köylülükle ittifaka girerek burjuvaziyi tecrit edip etkisiz kılması ile zafere ulaşacağına göre; zafere ulaşmış devrimin kazançlarını korumak ve burjuva devrimini azami sınırlarına vardırmak üzere bir devrimci diktatörlük olacak yeni üstyapıyı da, bizzat devrimi başarıya ulaştırmış sınıflar, yani **proletarya** ve **köylülük** kurmalıdır.

"'Proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü' sloganı bunu sağlamaktadır. Bu slogan, yeni üstyapının yeni 'kurucuları'nın dayanabilecekleri ve dayanmaları gereken sınıfları, yeni üstyapının niteliğini ***(sosyalist diktatörlükten farklı bir 'demokratik' diktatörlük)****, ve bu üstyapının nasıl kurulacağını ... belirlemektedir."* (s.154, siyahlar bizim)

Proletarya ve köylülüğün **demokratik** diktatörlüğü ile proletaryanın **sosyalist** diktatörlüğünü birbirine karıştırmak, bu diktatörlükleri doğuran iki farklı nitelikte devrimi birbirine karıştırmak kadar vahim bir hata olur. Nitelikleri bakımından olsun, toplumsal içerikleri bakımından olsun, gerçekleşme koşulları ve amaçları bakımından olsun, birbirinden farklı olan bu iki diktatörlüğü birbirine karıştırmak, küçük-burjuva sosyalizminin temel bir karakteristiğidir. Lenin, kendi döneminde bu tür bir karışıklığa karşı özel bir hassasiyetle mücadele etmiş, *"Dünyanın geri kalan kısmı gibi, bizim için de burjuva demokrasisi ve işçi sınıfı demokrasisi vardır"* demiş, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünü birinci kategoride ele almış, onu, burjuva demokrasinin burjuva toplumu koşullarında gerçekleşmesi mümkün en ileri biçimi olarak, küçük-burjuva demokratik cumhuriyetin bir ifadesi olarak tanımlamıştır.

Fakat öte yandan, kesintisiz devrimden, burjuva devriminin durmaksızın sosyalist devrime bağlanması ve dönüştürülmesinden yana olan ve; birincisi ne kadar tam gerçekleştirilirse, ikinciye geçişin de, birincinin ikinciye dönüştürülmesinin de o kadar hızlı olacağını düşünen, birincisiyle ikincisi arasına **proletaryanın hazırlık ve emekçi köylülükle birleşme derecesinden** başka bir sınır koymayan Lenin, prole-

tarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünü bir **düzen örgütü** olarak değil, ama bir **savaş örgütü** olarak ele alıyordu. Demokratik devrimle alaşağı edilmiş gericiliğin direnişini ezen ve kendi içinde **yeni bir çatışmanın** tohumlarını taşıyan bir savaş örgütü. Bu çatışmanın sonucu sosyalizme ve proletaryanın sosyalist diktatörlüğüne geçişi belirleyecektir.

"... Demokratçılığın sınırlarının ötesinde, proletaryanın ve köylü burjuvazisinin bir tek iradesinden sözedilemez. Aralarındaki sınıf savaşımı kaçınılmazdır, ama bir demokratik cumhuriyet içindedir ki, bu savaşım, halkın ***sosyalizm uğruna*** *giriştiği en derin ve en yaygın bir savaşın haline gelecektir. Dünyadaki her şey gibi, proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün de bir geçmişi, ve bir de geleceği vardır. Bunun geçmişi* ***otokrasidir***, ***serfliktir***, ***monarşidir*** *ve* ***ayrıcalıklardır***. *Bu geçmişe karşı savaşımda, karşı-devrimle savaşta proletaryanın ve köylülüğün 'irade birliği' olanağı vardır, çünkü burada çıkarların birliği vardır."*

"Geleceği ise özel mülkiyete karşı savaşımdır, sosyalizm için savaşımdır. Burada iradenin birliği olanaksızdır. Burada önümüzdeki yol, ***otokrasiden cumhuriyete değil*** *de,* ***küçük-burjuva demokratik cumhuriyetten sosyalizme doğru*** *uzanır."* [2]

Küçük-burjuva demokratik cumhuriyet! Bu, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü demektir. Burjuva demokrasisinin en ileri biçimi, yani "devrimci demokrasi" dir. Bunu özünde proletarya diktatörlüğü saymak, küçük-burjuvazinin, proletaryayı kendisinin tarihsel ve toplumsal bakımdan sınırlı sosyalizm anlayışı ile aldatmak eğilimini ifade eder. Marksistler için böyle bir hataya düşmek ise teoride iflas, pratikte küçük-burjuva demokrasisinin eklenti-

si durumuna düşmek anlamına gelir. Proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü, burjuva demokratik devrimle **kopmaz bağlar içindedir**. Ve bu devrimin tarihsel bakımdan sınırlılığını ifade eder. Kendi başına, kendi sınırları içinde ele alındığında, proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü, *"tam demokratlaşmış bir burjuva düzeni"* (Lenin) demektir. Kapitalizmin ve özel mülkiyetin sınırlarını henüz aşamamak demektir.

Fakat kuşkusuz, çağdaş Türkiye'de, bu iki farklı nitelikteki iktidarı birbirine karıştırmanın, birini diğerinin özgül bir biçimi saymanın, küçük-burjuva teorik yanılgılardan öteye, çok daha kapsamlı ve çok daha derin iktisadi ve toplumsal nedenleri vardır. Bu yanılgının kökleri modern Türkiye'nin burjuva koşullarında, **kapitalist ilişkilerin egemenliği ve sermaye iktidarı** olgularında ifadesini bulan toplumsal-maddi koşullarındadır. Türkiye kendi burjuva devrim süreçlerini esas itibariyle geride bırakmıştır. Burjuva demokratik gelişme kapsamına giren ve bugüne miras kalan bir kısım demokratik sorunların engeli ise artık sınıf olarak **burjuvazinin kendisidir, sermaye iktidarıdır**. Sermayenin uluslararası dayanaklarıdır, **uluslararası mali sermayedir**. Sermayeye ve uluslararası dayanaklarına karşı mücadele proleter devrim mücadelesidir, sosyalizm için mücadeledir. Bugüne miras demokratik nitelikte sorunlar, bizim toplumumuzda, sorun marksist proleter bir bakış açısıyla ele alındığı sürece, proleter devrim sürecinin "yan ürünleri" olabilir ancak.

Öte yandan, bu gerçeklerin bir parçası, bir öteki yüzü olan bir başka gerçek, modern Türkiye'nin sınıf ilişkilerinde ortaya çıkan köklü değişikliklerdir. Kapitalist Türkiye'de, köylülüğün **tümü** ile devrim yolun-

da yürümek bir liberal masal, bir küçük-burjuva hayalidir. Köylülük kendi iç farklılaşmasında büyük bir mesafe almış, "Zengin köylülük" sermayenin yanında safını tutmuş, kurulu toplumsal ve siyasal düzenin toplumsal tabanı haline gelmiştir. Oysa köylülükle "bir tüm olarak" yürümek, daha doğrusu yürüyebilmek, burjuva devrim sürecinin temel göstergesidir. Lenin, 1918 yılı sonunda, Rus devriminin geride kalmış süreçlerini değerlendirirken, *"Evet, köylülerle **bir tüm olarak yürüdüğümüz sürece**, bizimki bir burjuva devrimidir. Bu sorun, bizim için çok açıktır"* diyor ve devam ediyordu:

*"Olaylar bizim dediğimiz gibi gelişti. Devrimin aldığı yön, bizim düşünce biçimimizin doğru olduğunu gösterdi. **Önce**, köylülerin 'tümü' ile monarşiye, toprak sahiplerine, ortaçağ düzenine karşı çıkış (bu aşamaya dek devrim burjuvadır, burjuva demokratiktir), **sonra**, yoksul köylülerle, yarı-proleterlerle ve bütün sömürülenlerle birlikte, köy zenginlerini, kulakları, vurguncuları da içine alan, **kapitalizme karşı** yürüyüş (burada artık **sosyalist** bir devrim sözkonusu)"* [3]

Bu, üç Rus devriminin özlü bir tarihsel bilançosudur. Kapitalist Türkiye'de *"monarşiye, toprak sahiplerine, ortaçağ düzenine karşı"* değil, düpedüz **kapitalizme karşı**; *"köylülerin tümü ile"* değil, ancak bir bölümü ile yürüyebileceklerini gören, daha doğrusu "inatçı gerçeklerin" gücüyle gözetmek zorunda kalan, ama demokratik devrim önyargısından da kurtulamayan halkçı teorisyenler, çözümü, iki ayrı devrimi ve iki ayrı diktatörlüğü birbirine karıştırmakta, "karma" bir biçim yaratmakta buluyorlar. Kapitalist bir ülkede, sermayenin, burjuvazinin bir bütün olarak toplum yaşamına hükmettiği bir ülkede, toplu-

mun sermaye sahibi bir azınlık ile çalışan ve sömürülen emekçi yığınlardan oluşan bir çoğunluk olarak bölündüğü ve çatıştığı bir toplumda, "burjuva toplumun tam demokratlaşması" gibi bir hedefin liberal bir programı ifade edeceğini hissediyor ve savunamıyorlar (Oysa burjuva demokratik devrimin azami kapsamı, budur). Sermaye iktidarının devrilmesini, büyük kapitalist mülkiyetin derhal tasfiyesini **demokratik devrimin** kapsamına alıyorlar (TDKP Programı). Bunu gerçekleştirecek sınıf ittifakı ve iktidarı olarak proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünü gördükleri, fakat öte yandan demokratik nitelikte bir iktidarın bu tür sosyalist adımlar atamayacağını bildikleri için, çözümü, bu iktidarı proletarya diktatörlüğünün "özgül bir biçimi" olarak tanımlamakta buluyorlar. Genel devrim perspektiflerini değiştireceklerine, belli kavramların gerçek (nesnel) içeriğini değiştiriyorlar. Marksist kavramları küçükburjuva bir deformasyona uğratıyorlar.

Türkiye'de burjuva devrim süreci tarihsel olarak ömrünü doldurmuş, geride kalmıştır. Aynı şekilde, bu süreçle kopmaz bağlar içinde olan ve onunla aynı tarihsel sınırlılığı taşıyan proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü de, tarihsel olarak ömrünü doldurmuş ve geride kalmıştır. Kapitalist Türkiye'nin gündeminde sermaye iktidarına son vermek , uluslararası kapitalizmin cephesini Türkiye'de yarmak, büyük kapitalist mülkiyetin tasfiyesini ilk elden gerçekleştirmek temel görevleriyle yüzyüze bir proleter devrim vardır. Siyasal özgürlük, ulusal sorun, yöresel feodal kalıntıların tasfiyesi vb. -tüm bu **demokratik sorunlar**, tarihsel ve pratik olarak, burjuvazinin egemenliğine son verme, proletaryanın sosyalist iktidarını kurma mücadelesine bağlanmıştır. Sosyalist

iktidar, proleter demokrasi, proletarya önderliğinde tüm emekçi sınıf ve katmanların çıkarlarını temsil edecek, proletaryanın yönetici rol oynadığı bir emekçi sınıflar ittifakını simgeleyecektir.

Küçük-burjuva teorisyenlerimizin kavramakta güçlük çektikleri sorunlardan biri de bu son noktadır. Onlar sosyalist iktidarı saf bir proleter iktidar sanıyorlar, tıpkı sosyalist devrimi de öyle sanmaları gibi. Sosyalist devrimin ancak kent ve kır küçük-burjuvazisinin emekçi katmanlarının desteği ile, köylülüğün emekçi kitlelerinin desteği ile başarıya ulaşabileceğini, ve proletarya diktatörlüğünün, *"proletarya ile proletarya tarafından yönetilen köylülüğün emekçi kitleleri arasındaki ittifak temeli üzerinde beliren bir iktidar"* (Stalin) olduğunu unutuyorlar. Genel olarak "köylülük" , genel olarak "küçük-burjuvazi" kavramlarıyla bu gerçekleri karartıyorlar. Fakat öte yandan önerdikleri "demokratik diktatörlük" te sömürücülerin yer almadığını, bunun **proletarya** önderliğinde bir "emekçi iktidarı" olduğunu söylüyorlar. Gerçekten böyle ise eğer, bunun neden proleter demokrasinin ta kendisi olarak nitelenmediği bir başka soru ve sorun olarak beliriyor.

Burjuva devrim saplantısı halkçı teorisyenlerin her şeyi karmakarışık hale getirmesine yolaçmış, ortaya bir kere daha bir "seçmeci dilenci çorbası" çıkarmıştır. "Demokratik diktatörlüğü" ve burjuva devrimini son dönemlerde TKP-ML Hareketi bir ölçüde kendi gerçek içerikleriyle ele almaya başlamıştır. Bu onu "devrimci burjuva demokrasisi" ve "demokratik kapitalizm" programına götürmüştür. Kendi içinde tutarlı olan bu sonuç, Türkiye'nin nesnel iktisadi ve toplumsal koşullarında küçük-burjuva liberal bir programın ifadesidir. TDKP

ise, yeni dönemde henüz net bir tavır koymuş olmamakla birlikte, *D.Sesi* 'nin Mayıs sayısında, aynı doğrultuda bir eğilim sergilemiş bulunuyor. Geçmişteki tutumunu ise yeterli açıklıkta ortaya koyduğumuz inancındayız: Devrimin yükseliş döneminde *"proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimi"* , yenilgi döneminde burjuva demokrasisinin halkçı biçimi ! Kapitalist bir toplumda küçük-burjuvazi bu iki eğilim arasında salınır durur. Ya burjuva demokrasisi, ya proleter demokrasi ! "Ara çözüm" küçük-burjuva çözümsüzlüğüdür.

3- TDKP Programı: Eklektik bir küçük-burjuva program

Artık TDKP çizgisinin eleştirisini bitirebiliriz. Programla işimiz çok olmayacak. Bu programın ulusal ve uluslararası düşünsel kaynaklarını, yöntemsel niteliğini, genel teorik temellerini ve bunun ürünü temel siyasal tezlerini incelemiş ve eleştirmiş bulunuyoruz. TDKP Programı da, genel siyasal çizgisi gibi, aynı tarihsel kaynaklardan (içte Yön ve MDD, dışta Mao Zedung Düşüncesi) beslenmekte, ve o aynı metafizik idealist yöntem ve anlayış ile, o aynı küçük-burjuva teorik yanılgıların damgasını taşımaktadır. Genel çizginin özü ve özeti olduğuna göre, başka türlü de olamazdı.

Kendini marksist-leninist ilan eden her programda doğal olarak yer verilen bazı genel ilke ve ögeler dışında tutulursa, bilimsel olarak adlandırılmaya değer her parti programı, toplumun iktisadi ve toplumsal gelişme süreci ve düzeyi ile karşı karşıya bulunduğu temel tarihsel görevlerin bilimsel bir tahlilline, proletaryanın sınıf konumu ve temel çıkarlarına

uygun bir yorumuna dayanmalıdır. TDKP Programı, bu bilimsel nitelikten ve marksist-leninist yorumdan yoksundur. Toplumumuzun yaşadığı gerçek (objektif) iktisadi ve toplumsal gelişme sürecinin ve ulaştığı düzeyin, nesnel sınıf ilişkilerinin, karşı karşıya bulunduğu temel tarihsel dönüşüm ihtiyaçlarının, bu dönüşümün gerçek devrimci sınıf dinamiklerinin bilimsel bir ifadesi ve marksist-leninist bir yorumu değildir. Eklektik bir küçük-burjuva programdır bu. Eklektizm kendini hem nesnel gerçeğin algılanışında, hem yorumunda göstermektedir. Nesnel toplumsal gerçeğin algılanışında teorik dogmalar geriye, inatçı gerçekler ileriye çekmekte, sonuç, ikisinin bileşkesi eklektik formül ve tanımlar olmaktadır.

Dört ana bölümden oluşan ve *Kongre Belgeleri*'nin 27 sayfasını (s.275-302) oluşturan programda, Türkiye'nin iktisadi ve toplumsal gelişme sürecine ilişkin görüşler 1. Bölümde yer almaktadır. İncelemiş bulunduğumuz narodnik önyargıların egemen olduğu bu görüşler, şu eklektik formülde özetleniyor: *"Sonuç olarak yarı-sömürge, yarı-feodal ülkemizde meta üretimi temeli üzerinde genel olarak kapitalizm egemen bir duruma geldi"* (2.madde, s.277). Aynı bölümün proletaryanın nihai hedeflerini tanımlayan kısmında (4.madde), toplumun hala burjuva devrim stratejik aşamasında bulunduğu, emperyalizm ve feodalizmi tasfiye göreviyle karşı karşıya olduğu söyleniyor. Bu görevlerin itici güçleri olarak işçi sınıfı, köylülük ve küçük-burjuvazi sayıldıktan sonra, milli burjuvazi konusunda programa hakim şu görüş ifade ediliyor: *"Bu aşamada ulusal burjuvazi tarafsızlaştırılacak ve devrime katıldığı oranda onunla ittifak yapılacaktır."* İçinde bulunulan devrim aşamasının aynı sınıf güçleri, dolayısıyla ulusal burjuvaziye ilişkin aynı görüş,

IV.Bölümde yer alan "halk cephesi" ne ilişkin maddede (15.madde, s.298) yineleniyor. Programın II.Bölümünde yer alan 9. maddesi ise bütünüyle "ulusal burjuvazi" ye ilişkindir. Bu maddede Türkiye'de gündemde olan demokratik devrimin *"burjuva karakteri"* , *"özünde köylülüğün toprak devrimi"* olduğu, *"ulusal sanayi kapitalizmi*(nin) *esas olarak gelişmediği"* , *"feodalizmin tasfiye edilmedi"* ği vb. üzerine TDKP'nin bilinen görüşleri yinelendikten sonra, *"bu koşullarda ulusal burjuvazi belirli bir ölçüde ilerici bir rol oynar"* , sonucuna varılıyor (s.283). Yarı-sömürge yarı-feodal yapısından dolayı Türkiye'de *"ulusal kapitalizmin"* henüz ömrünü doldurmadığı, demokratik devrimden sonra bir süre daha var olmaya devam edeceği, daha sonra, sosyalist devrim aşamasında tasfiye edileceği görüşü, bunu tamamlıyor (Aynı madde, s.284).

Burjuva demokratik devrim, emperyalizm ve feodalizmin tasfiyesi sözkonusu edildiği için, bu aşamada proletaryanın temel müttefiği olarak tanımlanan "köylülük" ten **tüm** köylülük kastedilmektedir. IV.Bölümde yer alan köylülüğün örgütlenmesine ilişkin maddede (18.madde) bu şöyle ifade edilmektedir: "... *Türkiye Devrimci Komünist Partisi, proletaryanın önderliğinde köylülüğü örgütlemek ve onun* ***anti-emperyalist anti-feodal potansiyelinden*** *sonuna kadar yararlanmak amacıyla, yoksul köylülerin ağırlıkta olduğu,* ***tüm köylülüğü*** *bağrında toplayan Köylü Birliklerinin kurulmasına özel bir önem verir."* (s.299, siyahlar bizim) Burjuva devrim aşaması; feodalizme ve emperyalizme karşı tüm köylülük. Böyle bir tarihsel ve toplumsal durumda, "tüm köylülük" kavramı nesnel ve zorunlu olarak zengin köylülüğü de kapsar. Buna aykırı her açıklama ya da

kayıt, yalnızca tutarsızlığın, çelişkinin, eklektizmin bir ifadesi olabilir.

Köylülükle ilgili bu noktayı gözönünde bulundurmak, anti-feodal anti-emperyalist devrimin siyasal üstyapısı olarak sunulan iktidarın niteliğine ilişkin tanım ve bu iktidara yüklenen tarihsel misyon bakımından önem taşımaktadır. Nitekim devrim aşamasına ilişkin tanımı, 5.maddede (I.Bölüm, s.280), bu devrimin ortaya çıkaracağı iktidara ilişkin tanım izliyor: *"Bizimki gibi yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde komprador-feodal oligarşinin egemenliğindeki devlet aygıtının proletaryanın önderliğinde geniş halk kitlelerinin mücadelesiyle yıkılmasına bağlı olarak kurulacak olan* ***işçilerin, köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü, proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimidir"*** (siyahlar bizim). Aynı tanım Programın yeni iktidarın niteliğine ilişkin 13.maddesinde (IV.Bölüm, s.297) yineleniyor. Aynı maddenin ikinci paragrafında ise, bu kez, ***"işçi ve köylülerin*** *devrimci* ***demokratik*** *diktatörlüğü"* nün demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş süreci içinde, ***"tek başına proletarya"*** tarafından, *"tüm emekçi halkın yönetilmesine dayanan* ***sosyalist*** *bir diktatörlüğe dönüşeceği"* görüşü ifade ediliyor. Burjuva demokratik devriminin ortaya çıkaracağı **iki sınıfın** ortak yönetimine dayalı ***"demokratik*** *diktatörlük"* ile sosyalist devrime geçişin ifadesi olacak **tek başına proletaryanın** yönetimine dayanan **"sosyalist** *diktatörlük"* arasında **biçimden** öteye fark görmeyen görüş ile; birinden diğerine, toplumsal muhtevada ve sınıfsal-siyasal nitelikte yaşanacak köklü dönüşümü ifade eden görüş, aynı maddede ve birlikte yer alabiliyor. Bunun bir program olduğu düşünülürse, eklektizmin bu kadarı gerçekten fazla!

Tüm öteki şeyler bir yana, iktidar sorunu gibi en temel bir sorunda açıklıktan yoksunluk bile tek başına bir programın iflasını kanıtlamaya yeter.

Fakat bu bulanıklık boşuna değil. İktidar sorunundaki kargaşa ve eklektizm, programın geneline hakim kargaşa ve eklektizmin bir yansımasıdır. Bunu daha yakından görmek üzere, programın demokratik devrim aşamasına ilişkin bölümüne, yani **asgari programa** geçiyoruz. III.Bölümün tümünü oluşturan asgari programa ilişkin 12. madde (s.290-296), şu giriş ifadesiyle başlıyor: *"Türkiye Devrimci Komünist Partisinin **devrimimizin bugün içinde bulunduğu aşamada** savunduğu ve **devrimci demokratik işçi-köylü diktatörlüğü altında** gerçekleştireceği temel talepler şunlardır."* (s.290, siyahlar bizim)

Sözkonusu olan burjuva demokratik devrim aşaması olduğuna göre, bu devrim, toplumsal ve iktisadi doğası gereği, tarihsel ve mantıksal olarak, kendi sınırları içinde kaldığı sürece, yani asgari program sınırları içinde, burjuva toplumun, meta üretiminin ötesine geçmeyen, tersine toplumun burjuva gelişmesinin en ideal koşullarını yaratacak olan bir devrimdir. Nitekim bu gerçeği TDKP de bir çok kez yinelemiş, örneğin, programın kaleme alındığı dönemde ve resmi kabulünden yalnızca 6 ay önce yayınlanan konuya ilişkin temel bir yazıda, şunları yazmıştır: *"En ideal anti-feodal, anti-emperyalist tedbirler burjuva karakterde tedbirler olmaktan ileri gidemez, ve kendi başına, kapitalizmin en ideal gelişmesinin yolunun açılması demektir."* [4] Bu görüş, UDHD'nin burjuva karakteri görüşüyle, onun yalnızca ulusal kurtuluşu, *"emperyalizm ve feodalizmden kurtuluşu"* sağlayacağı görüşüyle tutarlıdır.

Dolayısıyla, TDKP'nin demokratik devrim aşaması-

na ilişkin asgari programının hiçbir anti-kapitalist sosyalist tedbir içermemesi gerekir. Zaten **tüm** köylülükle yüründüğü ve işçilerin ve köylülerin **demokratik** diktatörlüğü sözkonusu olduğu sürece, bu olanaksızdır da. Proletarya kendi emekçi müttefiklerinin desteği ile ik tidarı ele geçirmeden, **kendi** sınıf iktidarını kurmadan hiçbir anti-kapitalist sosyalist iktisadi önlem alamaz. Proletaryanın **sosyalist** diktatörlüğü kesin bir önşarttır. Demokratik diktatörlük altındaki millileştirmeler sosyalizme geçişi kolaylaştırabilir, ama bunlar kendi başına sosyalist tedbirler değildir. Olsa olsa "demokratik kapitalizmin" , demokratik devlet kapitalizminin ifadesi olabilirler.

Nedir ki, TDKP programının **asgari** bölümü bu konuda farklı düşünmektedir. "Ekonomik Alanda" ki tedbirlerin ilki şöyle ifade edilmektedir:

"... emperyalistlere ve komprador tekelci burjuvaziye ait bütün banka ve sanayi işletmeleri ile onların her türden malına işçi-köylü diktatörlüğü tarafından el konulacaktır. El konulan bütün işletmeler ***sosyalist ekonominin ilk dayanak noktaları haline getirilecek,*** *ekonomi adım adım merkezi bir plan uyarınca yönetilecektir."* (s.292, siyahlar bizim)

Feodalizmin tasfiyesine ilişkin olan ikincisinin üçüncü paragrafı ise, şöyle:

"Devrimci işçi-köylü diktatörlüğü tarafından el konulan toprakların bir bölümü üzerinde devlet çiftlikleri kurulacaktır. Devlet çiftlikleri ***tarım alanında sosyalist ekonominin ilk örnekleri ve dayanak noktaları*** *olacaktır."* (s.292, siyahlar bizim)

Bir marksist için inanılır gibi değil. Nedir ki, burjuva devrim aşamasının ürünü demokratik nitelikte kamulaştırmaları ve tedbirleri sosyalist görmek, küçükburjuva sosyalizminin ayırdedici bir özelliğidir. TDKP

asgari programının sosyalist ekonominin *"ilk örnekleri ve dayanak noktaları"* olarak gerçekleştireceği tedbirler, Türkiye ekonomisinin can damarını, Türkiye kapitalizminin omurgasını oluşturmaktadır. Bütün büyük banka ve sanayi işletmelerini, tekelci burjuvazinin "her türden malını" , ek olarak, büyük kapitalist tarım çiftliklerini devrimin ilk anında sosyalist mülk haline getirmek, burjuva düzenin temellerine vurmak, omurgasını çökertmektir. Bu doğrudan **sosyalist devrim** demektir. Bunu yapabilen bir iktidar **demokratik** değil, **sosyalisttir**. Bunu yapabilen bir sınıf ittifakı, proletaryanın **tüm** köylülükle değil, köylülüğün **bir bölümüyle, emekçi** köylülükle ittifakıdır. Bunu gerçekleştirebilen bir program karşısında, zengin köylülük ve orta burjuvazi ("milli burjuvazi") devrimci ya da "ilerici" olmak bir yana, bütünüyle karşı-devrimcidir; karşı-devrimci direnişin en kalabalık toplumsal kesimidir vb., vb.

Ama TDKP Programı, **burjuva karakterde** gördüğü bir devrim aşamasında, **demokratik** bir devrim ve iktidarla, ve **demokratik** nitelikte bir **asgari** programla, bütün bunları başarabiliyor ve aynı program, bütün bunların başarıldığı bir aşamada, köylülüğün tümünü **devrimci,** "ulusal burjuvazi" yi ise "ilerici" görebiliyor. Sosyalizmin küçük-burjuva yorumu işte budur! Bu, küçük-burjuvazinin kendi demokratik ufkunu sosyalizm olarak sunması girişimi, proletaryanın sosyalist programının küçük-burjuva bir dejenerasyonu girişimidir. Peki temel yazılarında, en ideal demokratik tedbirlerin bile, kendi başına, *"kapitalizmin en ideal gelişmesinin yolunun açılması demek"* olduğunu söyleyen TDKP, nasıl oluyor da en ideal demokratik tedbirlerin ötesine geçemeyecek bir **asgari** programla, kapitalizmin bel kemiğini çökertip, sosya-

list ekonominin ilk dayanaklarını yaratabiliyor?

Bu eleştiri boyunca,TDKP çizgisinin temel bir özelliği olarak eklektizminin sayısız örneğini görmüş olanlar, böyle bir soruyu sormak ihtiyacı duyarlar mı, bilmiyoruz. Ama devrimin **demokratik** aşamasında ve **demokratik** bir iktidar altında "sosyalist ekonomi" , TDKP'nin temel belgelerinde yer alan bir başka temel görüştür. Temel belgelerden biri olan *Oportünist "Üç Dünya Teorisi" ve "Üç Dünyacı" Aydınlık Revizyonizmi* başlıklı kitapta, milli kapitalizm ve milli burjuvazinin ilericiliği üzerine Programa da yansıyan sayfalar dolusu liberal-kuyrukçu görüşün ardından, 101.sayfada şunlar söyleniyor:

"Sömürge ve bağımlı ülkelerde milli ekonominin unsurları milli kapitalist sektörler ve ***demokratik halk diktatörlüğünün kurulmasından sonra ortaya çıkan sosyalist sektörlerdir****. Bu nedenle sömürge ve bağımlı ülkelerde milli ekonominin gelişmesi demek, emperyalizmin, komprador kapitalizmin ve feodalizmin tasfiye edilerek, milli kapitalizmin,* ***demokratik halk diktatörlüğünün kurulmasından sonra da, sosyalist ekonominin gelişmesi demektir.***" (siyahlar bizim)

Bir kere daha; TDKP Programı, TDKP'nin teorik temelinin ve siyasal çizgisinin tüm diğer özellikleri gibi, eklektizminin de yoğunlaşmış bir ifadesidir. Öylesine ki, o bunu, bu aynı asgari programın değişik bentlerinde bile yansıtıyor. I.bendinde sermaye iktidarını yıkan (*"komprador-feodal devlet ve düzen"* denilen şey, Türkiye'de çıplak sermaye devleti ve düzeninden başka bir şey değildir, adını değiştirmek gerçeği değiştirmez), 9. ve 10.bentlerinde kapitalist ekonominin temellerine vurarak çökerten, tüm büyük kapi-

talist mülkiyeti tasfiye ederek sosyalist mülk haline getiren bu sihirli "asgari program" ; 12.bendinde, bu kez dönüp bize, demokratik devrimin en tam zaferinin bile, (ki bu asgari programın azami sınırları demektir), *"proletaryayı kapitalist sömürünün zincirlerinden kurtaramayacağı"* gerçeğini bir kere daha hatırlatıyor ve proletarya için toplumsal reform önlemleri öneriyor. "Seçmeci dilenci çorbası" bir çizgi için yapılabilecek en ağır nitelemelerden biri olmakla birlikte, bunu TDKP çizgisi ve programı için kullanmanın yalnızca nesnel durumu ifade etmek olduğunu, bütün bu olgular kanıtlıyor.

Kapitalist bir ülkede sermaye iktidarına karşı demokratik devrim "safsatası" , temel sosyalist önlemler içeren bir **"asgari** program" ucubesinin kaynağıdır. Özünde burjuva demokrasisinin en devrimci, en ideal biçimi olabilecek bir demokratik diktatörlüğü, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak tanımlamak ihtiyacı da buradan doğuyor. *"Derinlemesine teorik temelleri"* yle vesile buldukça övünen TDKP teorisyenleri, çok şeyi bilmeseler de sosyalist önlemlerin önşartının proletarya diktatörlüğü olduğunu bilirler; "özgül biçim" teorisiyle, sözümona bu önşartı kotarırlar.

Artık özetleyebiliriz: TDKP Programı, emperyalizmden ve feodalizmden ulusal kurtuluş ile kapitalizmden, sermaye köleliğinden sosyal kurtuluşu; burjuva demokratik devrim ile proleter sosyalist devrimi; asgari demokratik program ile azami sosyalist programı; demokratik önlemler ile sosyalist önlemleri; işçilerin köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü ile proletaryanın sosyalist diktatörlüğünü; devrimci demokrasi ile sosyalist demokrasiyi; kısaca ve sonuç olarak, demokrasi için savaşım ile sosyalizm için sa-

vaşımı birbirine karıştırmanın kaçınılmaz olarak yolaçacağı çelişkilerin ve tutarsızlıkların damgasını taşıyor. TDKP Programı, *"yarı-sömürge, yarı-feodal ülkemizde meta üretimi temeli üzerinde genel olarak kapitalizm egemen bir duruma geldi"* , eklektik tanımının kaçınılmaz eklektik sonuçlarını yaşıyor. Kapitalist bir toplumda, burjuva bir iktidara karşı, sermaye egemenliğine karşı, demokratik devrim, burjuva karakterde bir devrim savunmanın kaçınılmaz çelişkilerini, tutarsızlıklarını ve açmazlarını yaşıyor.

Daha da çoğaltılabilecek bütün bu karışıklıkların ve çelişkilerin yalnızca teorik yanılgılardan kaynaklandığını sanmak elbet saflık olur. Hayır, bunun, bizzat teorik yanılgıları da besleyen daha derin, daha köklü nedenleri var. TDKP Programı, kapitalist bir ülkede küçük-burjuvazinin çelişkili sınıf konumunun teorik-programatik bir yansımasıdır aslında. Küçük-burjuvazinin sosyalizme ilişkin kaçınılmaz olarak tutarsız, sınırlı, bulanık eğiliminin teorik-programatik bir ifadesidir. Yakın dönem Türkiye'sinin siyasal yaşamında devrimci siyasal bir aktivite göstermiş, demokratik özlemlerle sosyalist özlemlerini içiçe ifade etmiş küçük-burjuva kitlelerin karışık özlemlerinin karışık bir ifadesidir. Küçük-burjuva demokrasisinin , sosyalizminin tüm temsilcilerinin özünde ortak olan programatik konumunun "özgül bir biçimidir" .

Bu bir, iki arada bir derede programıdır. Bayrakların, demokrasi bayrağı ile sosyalizm bayrağının karıştırılmasına dayanır. Proletaryanın sınıf konumunun ve ufkunun ifadesi olmak, belirli bir tarihsel andaki temel ve güncel hedeflerini ve görevlerini aydınlatmak özelliğinden yoksundur. Tersine, proletaryayı küçük-burjuva konuma çekmek, onun temel

sosyalist istemlerini demokratik devrim ufku içinde ele almak ve yorumlamak eğiliminin, bu evrensel küçük-burjuva eğilimin bir ifadesidir.

Kısaca ve sonuç olarak; TDKP Programı, proletaryanın sosyalist sınıf programının küçük-burjuva demokratik bir dejenerasyonudur. Temelden tutarsızdır ve bütünüyle reddedilmelidir.

•

TDKP eleştirisini burada noktalıyoruz. Bugünkü TDKP üzerinde durmuyoruz. Teorik-siyasal temelleri bu olan bir hareketin, bugünü ve geleceği azçok kendiliğinden anlaşılır. Bugünün TDKP'si eski teorik temelini savunamaz, ama yerine yeni bir şey de koyamaz bir duruma düşmüştür. Bir siyasal hareket için düşünülebilecek en kötü, en talihsiz durumlardan biridir bu. Şimdilik teorik boşluk ve bulanıklığın yarattığı hoş olmayan sıkıntılar, güncel olaylara ilişkin keskin bir siyasal edebiyatla hafifletilmeye çalışılıyor. Ama nereye kadar? Teoriden yoksunluk, *"devrimci bir akımın varolma hakkını ortadan kaldırır ve onu eninde sonunda kaçınılmaz olarak siyasi iflasa mahkum eder"* (Lenin). Bu temel gerçeği unutarak siyasal faaliyet yürütmek, güncelin ardından kör-topal sürüklenmek, küçük-burjuva sınırlılığının bir başka kanıtıdır.

Son bir nokta: Bizler, geçmişte aynı saflarda birlikte mücadele verdiğimiz iyi niyetli, devrimci, proletarya davasına gerçekten bağlı insanlara karşı (ki, karşıdevrimin yarattığı küçük-burjuva kaçışın sonucu olarak, yazık ki bugün geride böyle pek az insan kalmıştır) görevlerimizi artık yapmış bulunduğumuz inancındayız. Geçmişte yalnızca TDKP'de değil, devrimci hareketin tüm kesimlerinde bayraklar karışıktı.

Karışık-bulanık bayraklar altında yürünüyordu. Bugün bayraklar netleşmiştir. Devrimci demokrasi ile sosyalist demokrasi, küçük-burjuva sosyalizmi ile proleter sosyalizmi ayrışmıştır. Bu ayrımı görmek ve seçim yapmak bir zorunluluktur. Ya küçük-burjuva demokratik cumhuriyet ve "demokratik kapitalizm" programı, ya da sosyalist cumhuriyet ve sosyalizm programı! TDKP'nin bugünkü açmazı bile gelinen aşamada ara bir yol bulmanın güçlüğünü kanıtlar.

- o -

DİPNOTLAR
BİRİNCİ BÖLÜM

1. Gündem Önerisi Üzerine, *Belgeler- 2*, s. 24
2. Ciddiyet Bunalımı, *Belgeler- 2*, s. 42
3. H. Fırat, *Küçük-burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi*, Ağustos 1987
4. *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi (1961- 1971)*, Emekçi yayınları 1977- s. 79-80
5. 1971 Sol Hareketi, THKO ve Gelişmesi, *Yoldaş*, Sayı: 12 (*P. Bayrağı*, sayı: 8, s.5)
6. H. Fırat, *Küçük-burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi* (özellikle II. Bölüm), Ağustos 1987
7. a.g.y., s. 44
8. Aynı parça için bkz. TDKP Programı. *Kongre Belgeleri* içinde, s.276
9. Aynı düşüncenin programdaki ifadesi için bkz. *Kongre Belgeleri* s.283
10. Aynı görüşün programdaki ifadesi için bkz. *Kongre Belgeleri* , 283- 284
11. Bkz. TİKP Programının Eleştirisi, s.16
12. *Proleter Devrimci Aydınlık. Seçmeler II.* Aydınlık Yayınları s. 101
13. *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi* (1961 1971), s. 41
14. a.g.e. s. 179
15. Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış. *Ekim*, Sayı: 1, s.15 (Broşür, s.10)
16. Aktaran Hikmet Özdemir- *Yön Hareketi* Bilgi Yayınevi, 1986, s. 237-238 239
17. Devrimci Yol Dergisinin Genel Eleştirisi, Sayı: 10,s.45 (Aralık 1978)
18. Makaleyi "metin içi ek" olarak yayınlayan Y. Küçük, *Aydın Üzerine Tezler- 5* Tekin Yayınevi 1988, s. 671-679
19. *Kongre Belgeleri*, s. 229-230
20. *Yazılar 1965-1970*, Sol Yayınları, 1970,s.10-11
21. a.g.e.,s.12-13
22. *Yazılar 1965- 1970*, s. 137
23. a.g.e., s.226
24. *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi* (1961- 1971)
25. *Yazılar...*, s. 212
26. *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi*, (1961-1971), s. 131-132
27. *Türkiye'de Devrimin Stratejisi*,, Sosyalist Kütüphanesi, 1989, s.18
28. *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi*, s.129
29. Yazılar 1965-1970, s.222-223, aynı tanımlamalar

bkz. Kongre Belgeleri, s. 229
30. Yazılar 1965-1970,s. 14
31. a.g.e., s.32 (Aynı görüşün en son şekli için bkz., s.257-259)
32. *P. Bayrağı*, sayı: 5, s.118,Temmuz 1978
33. *Bütün yazılar*, Tufan Yayınları, s. 64-65
34. *Halkın Birliği'nin Yarı-feodalizm Anlayışının Eleştirisi*, s. 11-12
35. *P. Bayrağı*, sayı: 8, s.87-104
36. a.g.y., s.87
37. *Halkın Birliği'nin Baş Çelişme, Faşizm ve İttifaklar Anlayışının Eleştirisi*, s.29

İKİNCİ BÖLÜM

1. W. Sombart'a Mart 1895 tarihli mektup. *Seçme Yapıtlar*, c.3, s. 613, Sol Yayınları
2. a.g. broşür, s. 36-37
3. Bloch'a Mektup (Eylül 1890) *Seçme Yapıtlar*, c.3,s.591, Sol Yayınları
4. *Kongre Belgeleri*, s.230
5. *P. Bayrağı*, sayı: 2, s. 20, Nisan 1978
6. *P. Bayrağı*, sayı: 9, s.84, Kasım 1978
7. *"Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?"*, Sol Yayınları, 3. baskı, s.78-79
8. *P. Bayrağı*, sayı: 8, s. 68, Ekim 1978
9. *P. Bayrağı*, sayı: 8, s 86, Ekim 1978
10. *"Halkın Dostları Kimlerdir..."*, s.77
11. TDKP Programı, *Kongre Belgeleri*, s. 277
12. *Devlet ve İhtilal*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları (1976), s.27
13. *UDHD Broşürü*, s.65,Eylül 1978 (Aynı görüşün programdaki ifadesi için bkz. Kongre Belgeleri, s.278
14. *P. Bayrağı*, sayı: 2,s.81
15. *P. Bayrağı*, sayı: 3, s. 72-73
16. *P. Bayrağı*, sayı: 9, s.72
17. *Emperyalizm*, Sol Yayınları, 7. baskı, s. 78
18. *P. Bayrağı*, sayı: 10, Aralık 1978, s.45
19. *P. Bayrağı*, sayı: 4, Haziran 1978, s.49
20. *P. Bayrağı*, sayı: 13-14, Mart- Nisan 1979, s.37
21. *Sosyalizm ve Savaş*, 5. baskı, s.60, Sol Yayınları
22. *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, 6. baskı, s.221
23. *Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu*, 3. baskı, s.262, Sol Yayınları
24. *P. Bayrağı*, sayı: 2, s. 38, Nisan 1978
25. *Kongre Belgeleri*, s.227-228
26. *Emperyalizm*, Sol Yayınları, s. 106-107

27. *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*, Sol Yayınları, s.48
28. *P. Bayrağı*, sayı: 2, s. 39
29. *P. Bayrağı*, sayı: 5, s.103
30. *P. Bayrağı*, sayı: 13-14, s.8
31. *P. Bayrağı*, sayı: 12, s.42
32. *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s. 177
33. *P. Bayrağı*, sayı: 15, s. 64-65, Mayıs 1979
34. *P. Bayrağı*, sayı: 13-14, s. 91-92, Mart-Nisan 1979
35. *P. Bayrağı*, sayı: 13-14, s.78, Mart-Nisan 1979
36. *P. Bayrağı*, sayı: 15, s. 66
37. *P. Bayrağı*, sayı: 15, s. 63-64
38. *P. Bayrağı*, sayı: 4, s. 52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. *Halkın Birliği'nin Yarı-feodalizm Anlayışının Eleştirisi*, H.K. Yayınları, s.61. Bu aynı paragraf *P. Bayrağı'nın* 15. sayısında yineleniyor (s.19, Mayıs 1979)
2. *Sosyalist Siyasal Düşünüş Tarihi*, c. II, s. 549, Bilgi Yayınevi. Bu derleme, Kautsky'nin *Proleterya Diktatörlüğü* broşürünün tümünü değil, bir bölümünü içeriyor.
3. *P. Bayrağı*, sayı: 15, s.81-82
4. *Halkın Birliği'nin Yarı-feodalizm Anlayışının Eleştirisi*, s.39
5. *P. Bayrağı*, sayı:4, s.50-51
6. *Kongre Belgeleri*, s.283-284
7. *P. Bayrağı*, sayı:2, s. 56-57
8. *P. Bayrağı*, sayı:13-14, s. 10-11
9. *P. Bayrağı*, sayı:9, s. 85-86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. *P. Bayrağı*, sayı:13-14, s.8 (Siyahlar bizim)
2. *İki Taktik*, Sol Yayınları, 5. baskı, s.98-99 (siyahlar bizim)
3. *Proleterya Devrimi ve Dönek Kautsky*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 3. baskı, s. 150- 151
4. *Kesintisiz Devrim Teorisi, Demokratik Devrim ve Mao Zedung Düşüncesi*, P. Bayrağı, sayı 18, s.19, Ağustos 1979

" Kitabın alt başlığı yanıltıcı olmamalı; bu yalnızca bir 'TDKP Eleştiris ' değildir.TDKP şahsında yapılmış olmakla ve buna bağlı olarak onun özgünlüklerini kapsamakla birlikte, gerçekte bu eleştiri, 'devrimci demokrasi' nin tümünü hedeflemektedir.Birçok defa ifade ettiğimiz gibi, ' 60'ların ortasından 80'lerin ortasına çeşitli evrelerden ve iç değişimlerden geçmiş devrimci hareket, temel özellikleriyle bir bütündür.'Bu bütünü temel özellikleriyle ele almak, değerlendirmek ve eleştirmek olanaklı olduğu gibi, bu aynı şeyi bütünü oluşturan ana gruplardan birini ele alarak yapmak da olanaklı . Bu kitapda ikinci yol tutulmuştur.

... Bugün varılan yerin yirmi yılı aşkın bir geçmişi, evrimi, mantığı vardır. 12 Eylül dönemi küçük burjuva siyasal bozulmayı ve dağılmayı yalnızca hızlandırmıştır.

... Gelinen aşamada geçmişi değerlendirmek, herşeyden önce temel teorik-siyasal görüşleri, 1960'lardan bugüne olan evrimi ve değişimi içinde değerlendirmek demektir. Bu aslında bir dünya görüşü ve bir program tartışmasıdır. Tartışma burada odaklaşmalıdır. Zira geçmiş hareketin küçük-burjuva bir siyasal ve örgütsel pratiğe oturduğu açık ya da örtülü, az çok kabul görüyor artık.

....Bugün artık önemli olan küçük-burjuva siyasal pratiklerden beslenen ve gerisin geri onları besleyen teorilerin gerçek içeriğini ve sınıf kimliğini sergilemektir."